

ผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร

ปริญญานิพนธ์

ของ

นวรรตน์ ปลื้มสติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

มีนาคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
นวรรตน์ ปลื้มสติ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2544

25 เม.ย. 2544

นวรรตน์ ปลื้มสติ. (2544). ผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม.
(จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการ
ควบคุม : อาจารย์ ดร.นันทา ผู้รักษา , รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระ
ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่มีคะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา มี
จำนวน 24 คน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม เท่าๆ กัน โดยกลุ่มทดลอง ได้รับการแนะแนวอาชีพและ
กลุ่มควบคุม ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ ใช้เวลาทดลองกลุ่มละ 16 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
โปรแกรมแนะแนวอาชีพ โปรแกรมข้อเสนอแนะอาชีพ และแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ การวิเคราะห์
ข้อมูลด้วย ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ ที (t-test Independent)

ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. เจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนและ
หลังการทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$
2. เจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพก่อนและหลัง
การทดลองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$
3. เจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการ
ทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงขึ้นกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอ
แนะอาชีพหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$
4. เจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพแตกต่างจาก
นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

**THE EFFECT OF CAREER GUIDANCE ON SELF EMPLOYMENT
ATTITUDE OF MATTAYOMSUKSA 3 STUDENTS
CHUNHOONBUMPEN SCHOOL BANGKOK**

**AN ABSTRACT
BY
NAWARAT PLUEMSATI**

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Guidance Psychology
at Srinakharinwirot University

March 2001

Nawarat Pluemsati. (2001). *The effect of Career Guidance on Self Employment Attitude of Mattayomsuksa 3 Students Chunhoonbumpen School Bangkok*. Master thesis , M.Ed. (Guidance Psychology). Bangkok : Graduate School , Srinakharinwirot University.
Advisor Committee : Inst.Dr. Nanta Sooraksa , Assoc. Prof. Dr. Boonchird Pinyoanuntapong.

The objective of this research was to study the effect of career guidance and career information on attitude towards self employment of Mattayom Suksa three students, Chunhoonbumpen School, Bangkok in the academic year 2000.

The subjects of twenty-four students were selected from the students whoes scores of the attitude towards self employment lower than 25 percentile rank. The students were equally divided into two groups. The first group was given sixteen period career guidance and the second group was given sixteen period career information. The instruments used for collecting Data were self employment attitude test and career guidance program, career information program. Data were analyzed by the Mean, Standard Deviation and t-test .

The results were as follows:

1. The students' attitude towards self employment in the experimental group were significantly higher than before the experiment at .01 level.
2. The students' attitude towards self employment in the control group was significantly higher than before the experiment at .01 level.
3. There was significant difference between the students' attitudes of the Experimental group and the control group at .01 level.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร

ของ

นางสาวนรรัตน์ ปลื้มสติ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

วันที่ ๙ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๔

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน

(อาจารย์ ดร. นันทา สุริรักษา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีจำ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างดียิ่งของ อาจารย์ ดร.นันทา ผู้รักษา ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะ ตลอดจนตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างสูง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แส่นคำเครือ และอาจารย์ไพศาล อันประเสริฐ ไว้เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิช่วยในการตรวจแก้ไขเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีจำ ที่กรุณารับเป็นกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ขอขอบพระคุณนายชนนส์ นาคนิยม ผู้อำนวยการโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ นายศิลปชัย ศิลวัตร ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ที่ได้กรุณาสันนิษฐานอำนวยความสะดวกในการดำเนินการทดลองเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณอาจารย์สุธรรม สอนเถื่อน อาจารย์ประพิมพรรณ วรพัฒน์ อาจารย์มนัส ปิ่นนิกร อาจารย์เตือนใจ ปิ่นนิกร อาจารย์พวงเพ็ญ โสมะเกตรินทร์ และอาจารย์ชัยสิทธิ์ โพธิ์ทอง ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการจัดทำรูปเล่มปริญญานิพนธ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล

ขอขอบใจคุณวลัยพรรณ ชำนาญเศรษฐกุล คุณไมยรา กัดสระ และเพื่อนๆ จิตวิทยาการแนะแนวทุกคน ที่ได้ให้กำลังใจและให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัยมาตลอด รวมทั้งขอขอบใจนักเรียนทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณความสำเร็จให้กับคุณพ่อ คุณแม่ คุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนญาติ มิตร และบุคคลที่ผู้วิจัยเคารพรักทุกคน ด้วยความภาคภูมิใจยิ่ง

นวรรตน์ ปลื้มสติ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่จะศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ.....	9
ความหมายของการแนะแนวอาชีพ.....	9
จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพและการแนะแนวอาชีพ	
ในระดับมัธยมศึกษา.....	10
การจัดบริการแนะแนวอาชีพ.....	12
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ	
และทฤษฎีการเลือกอาชีพ.....	14
ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์.....	14
ทฤษฎีการพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก.....	16
ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอปพอค.....	17
เอกสารที่เกี่ยวกับเจตคติ.....	19
ความหมายของเจตคติ.....	19
องค์ประกอบของเจตคติ.....	20
ความสำคัญของเจตคติต่ออาชีพ.....	23
การแสดงออกและการเกิดเจตคติ.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2 (ต่อ)	การเปลี่ยนแปลงเจตคติและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ.....	25
	การวัดเจตคติ.....	30
	เอกสารที่เกี่ยวกับอาชีพ.....	32
	ความหมายและประเภทของอาชีพอิสระ.....	32
	ความสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ.....	36
	คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ.....	37
	การเตรียมตัวนักเรียนเข้าสู่อาชีพอิสระ.....	40
	ปัญหาการประกอบอาชีพอิสระ.....	41
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ.....	42
	งานวิจัยในประเทศ.....	42
	งานวิจัยต่างประเทศ.....	44
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	46
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	46
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
	ผลการศึกษาค้นคว้า.....	52
5	บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	55
	บทย่อ.....	55
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	57

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) อภิปรายผล.....	58
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	60
ข้อเสนอแนะในการวิจัย.....	60
 บรรณานุกรม.....	 61
 ภาคผนวก.....	 69
ก แบบสอบถามเจตคติต่ออาชีพอิสระ.....	70
ข โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ.....	76
ค ตารางที่ใช้ในการวิจัย.....	147
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 153

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับ การแนะแนวอาชีพก่อนและหลังการทดลอง.....	53
2	การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับ ข้อเสนอแนะอาชีพก่อนและหลังการทดลอง.....	53
3	การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม.....	54
4	การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง.....	55
5	แสดงคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการแนะแนวอาชีพ.....	148
6	แสดงคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ.....	149
7	แสดงความแตกต่างของคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพกับที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ.....	150
8	แสดงจำแนกรายข้อคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระ 3 ด้านของกลุ่ม ทดลองหลังการทดลอง.....	151
9	แสดงอำนาจจำแนกแบบวัดเจตคติต่ออาชีพ 3 ด้าน.....	152

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	7
2 แผนภูมิองค์ประกอบเจตคติเทรนเอนดิส.....	21
3 แผนภูมิองค์ประกอบเจตคติ เทพพนม เมืองแมนและสรวง สุวรรณ.....	22

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อาชีพเป็นปัจจัยสำคัญของบุคคลในการดำรงชีวิต ประเทศชาติจะมั่นคงถ้าคนไทยในชาติมีอาชีพ แต่ในสภาวะปัจจุบันมีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากทั้งระดับอนุปริญญาหรือปริญญาขึ้นไป ประสบกับภาวะการว่างงานหรือแม้แต่ผู้ที่เคยทำงานเป็นเวลานานแล้วก็ต้องถูกออกจากการงาน เนื่องจากตลาดแรงงานมีมากเกินไปความต้องการของผู้ประกอบการหรือหน่วยงาน ขณะเดียวกันงานในส่วนของคนหรือรัฐบาลได้นำเทคโนโลยีมาใช้ ทำให้ความต้องการแรงงานน้อยลง จึงทำให้ผู้มุ่งหวังที่จะเข้าทำงานเกิดปัญหาการว่างงานเช่นกัน ปัญหาดังกล่าวเกิดจากคนไทยส่วนใหญ่เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว มีเจตคติเกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางบวกกับการรับราชการหรือทำงานในองค์การหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ และบริษัทต่างๆ แต่ไม่ได้สนใจที่จะประกอบอาชีพส่วนตัว หรืออาชีพอิสระ เพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย ไม่มีเกียรติ ไม่มั่นคง ต้องดิ้นรน ทั้ง ๆ ที่มีอาชีพอิสระที่น่าสนใจมากมาย สามารถให้การดำรงชีวิตมั่นคงและสร้างเศรษฐกิจของชาติได้อย่างดี ส่งผลต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของประเทศได้

✕ การแก้ไขการว่างงานของผู้มีการศึกษานั้น วชิรญา บัวศรี (2525 : 16) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรกระตุ้นให้เยาวชนรู้จักอาชีพต่างๆ อย่างกว้างขวาง คิดทำมาหากินมองเห็นทางที่จะเลี้ยงชีพได้ด้วยการทำงานหลายหลากชนิด เลิกดูถูกงานที่ใช้แรงงาน เลิกตั้งเข็มมุ่งไปที่ทางเดียวที่ทั้งแคบชัน คือพยายามเรียนให้สูงเพื่อรับราชการหรือเป็นลูกจ้างเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับชม ภูมิภาค (2526 : 16) กล่าวว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันควรเป็นไปในระบบการศึกษาเพื่องานอาชีพ อันหมายถึงการศึกษาที่บุคคลเมื่อได้รับการศึกษาแล้วมีความรู้ ความสามารถที่จะประกอบอาชีพได้ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพรับจ้างหรืออาชีพอิสระตามที่โอกาสอำนวย ซึ่งในจุดนี้สังคมไทยจะต้องเปลี่ยนค่านิยมให้ได้ว่าอาชีพใดๆ ทุกอาชีพ หากเป็นอาชีพสุจริตแล้วถือว่าเป็นสิ่งที่มีเกียรติทั้งสิ้น การจัดการศึกษาเพื่อแก้การว่างงานโดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ควรเน้นในเรื่องให้คนออกไปประกอบอาชีพที่ไม่เฉพาะแต่อาชีพที่ต้องใช้ทักษะแต่เพียงอย่างเดียว อาชีพที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและอาชีพอิสระต้องฝึกให้มาก เพื่อให้เขาคิดสร้างงานให้กับตนเอง กรมสามัญศึกษา (2533 : 6-7) ได้เสนอแนวทางการจัดการโครงการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนในระดับมัธยมศึกษาให้ขึ้นอยู่กับกระบวนการเรียนการสอน และสนับสนุนเพื่อเพิ่มทักษะและประสบการณ์ทางอาชีพให้แก่นักเรียน โดยการจัดรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลัก ✕

✓สูตรให้สอดคล้องส่งเสริมและสนับสนุนกัน แล้วจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมนักเรียนให้เป็นไปตามความสนใจของนักเรียนให้นำไปสู่การมีรายได้ต่อไป

การกระตุ้นให้เยาวชนเกิดความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ จุดเริ่มต้นอยู่ที่การรับรู้ข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับอาชีพอิสระดังที่ ชูเปอร์ (วัชร ทรัพย์มี. 2523 : 31; อ้างอิงจาก Super. 1967 : 87) ได้กล่าวว่าการพัฒนาความสนใจอาชีพของบุคคลเริ่มการก่อความสนใจในอาชีพเมื่ออายุ 14 -18 ปี ดังนั้นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งมีอายุระหว่าง 13-15 ปี จึงเป็นวัยที่ควรจะได้รับรู้ข้อมูลต่างๆ ด้านอาชีพ การเห็นความสำคัญของการรับรู้ข้อมูลด้านอาชีพ ปรากฏดังนโยบายพัฒนาการศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 ซึ่งมีนโยบายที่จะปฏิรูปการเรียนการสอน โดยมุ่งเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพตามวัตถุประสงค์แต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีพื้นฐานความรู้ ความสามารถและทักษะพื้นฐานที่ดีและเข้มแข็งพอที่จะออกไปประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ใฝ่การเรียนรู้ มีระเบียบวินัยและมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544. 2539 : 40) นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2528 : 125) กล่าวว่า บุคคลควรได้รับข้อมูลที่ชัดเจน ตลอดจนมีความเข้าใจต่ออาชีพอย่างลึกซึ้งในแง่มุมต่างๆ เพื่อการเตรียมตัวของบุคคลให้มีทักษะ ความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพนั้นๆ แต่สภาพปัจจุบันการดำเนินการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นนั้นประสบปัญหาหลายประการ เช่น การขาดแคลนครูแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ขาดแคลนสื่ออุปกรณ์และเครื่องมือแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ขาดแหล่งฝึกงานอาชีพ (พรรณรัตน์ พลอยล้อมแสง. 2538 : 87-88) ✓

(✓การแนะแนวอาชีพเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ข้อมูลด้านอาชีพแก่นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการเตรียมตัวศึกษาต่อทางสายอาชีพ และการเลือกประกอบอาชีพได้ ดีขึ้น ดังที่ วัชร ทรัพย์มี (2531 : 68) กล่าวว่า นักเรียนควรได้รับข้อมูลสนเทศทางอาชีพเกี่ยวกับ ลักษณะอาชีพต่างๆ คุณสมบัติของผู้ประกอบการอาชีพนั้นๆ สภาพการทำงาน ความต้องการของ ตลาดเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ ตลอดจนความก้าวหน้าในการทำงาน เพื่อที่จะปลูกฝังให้นักเรียนมี เจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริตทั้งหลาย มีนิสัยในการทำงานที่ดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำให้เกิด ความคิดว่าการที่จะประกอบอาชีพต่อไปนั้น จะต้องมีการเตรียมตัวและวางแผนเพื่อการประกอบ อาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับ สมร ทองดี (2534 : 659) ที่ว่า การแนะแนวอาชีพ เป็นกระบวนการช่วย พัฒนาคนให้มีประสบการณ์ และมีทักษะในการศึกษาตนเองในด้านความสามารถ ความถนัด ความสนใจ บุคลิกภาพและรู้จักโลกของอาชีพปัจจุบัน เพื่อจะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้เป็น

แนวทางในการเลือกและการวางแผนสู่อาชีพ ตลอดจนพัฒนาตนเองเข้าสู่อาชีพที่พึงประสงค์ในอนาคตได้)

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์แนะแนวโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ ได้ทราบสภาพปัญหาของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้ปกครองมีรายได้ต่ำ จากการพูดคุยกับนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพ นักเรียนยังขาดความรู้ด้านอาชีพ ผู้วิจัยจึงได้สำรวจความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประจำปีการศึกษา 2543 จำนวน 260 คน พบว่านักเรียนต้องการรับรู้ข้อมูลด้านอาชีพคิดเป็นร้อยละ 70 และนักเรียนมีความชอบในอาชีพแตกต่างกัน สรุปได้ดังนี้คือ อาชีพรับราชการ จำนวนร้อยละ 47 อาชีพรับจ้างเป็นพนักงาน จำนวนร้อยละ 40 อาชีพอิสระ จำนวนร้อยละ 13

ผลจากการสำรวจข้างต้น ทำให้ทราบว่านักเรียนยังมีเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระต่ำ จึงควรส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระซึ่ง เฉลียว สุวรรณกิติ (2530 : 9) ได้เสนอหลักการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระว่า จะต้องเปลี่ยนเจตคติให้เห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพอิสระเสียก่อน สำหรับเทรนดิส (Traindis. 1979 : 143) ได้กล่าวว่าถึงเจตคติว่า สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่นการได้รับรู้ข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น สื่อมวลชน หรือการได้รับประสบการณ์โดยตรง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางด้านความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มพฤติกรรมได้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน เนื่องจากสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของนักเรียน ซึ่ง คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 29) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความคิด ความสนใจที่ดีต่ออาชีพได้ การแนะแนวอาชีพที่ได้ผลนั้นต้องอาศัยเทคนิควิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ เจริญ สุวรรณโชติ (2528 : 31) กล่าวว่า การประกอบอาชีพอิสระมีความสำคัญมาก เพราะนอกจากจะเป็นการลดปัญหาการว่างงานแล้ว ยังก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจอีกด้วย

อาชีพอิสระที่นำมาศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาอาชีพอิสระของมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช (2533 : 578) พบว่าอาชีพอิสระได้แบ่งเป็นด้านการผลิต ด้านการขาย และด้านการบริการซึ่งอาชีพอิสระทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับ ผู้วิจัยได้สำรวจโดยการสังเกตข้อมูลจากชุมชน ครอบครัวของนักเรียน ตลาด และสิ่งแวดล้อมในเขตห้วยขวาง ที่พบว่าอาชีพอิสระดังกล่าว ได้แก่ การเพาะถั่วงอก ประดิษฐ์ของชำร่วย ผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป ขายอาหาร ขายเทพเพลง ขายเครื่องสำอาง เสริมสวย ซ่อมแซมเสื้อผ้า และซ่อมรองเท้า ยังเป็นอาชีพที่ทำรายได้ที่ดีเป็นที่ต้องการของตลาด รวมทั้งยังสามารถเป็นแนวทางประกอบอาชีพอิสระอื่นๆ ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำอาชีพอิสระดังกล่าว มาสร้างโปรแกรมในการวิจัย

จากเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพเพื่อที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร เพื่อ

เป็นแนวทางส่งเสริมอาชีพอิสระของโรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ โดยจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ในคาบแนะแนวระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อกระตุ้นและปลูกฝังเจตคติต่ออาชีพอิสระ ให้แก่นักเรียน ตลอดจนเป็นแนวทางสำหรับอาจารย์แนะแนว ผู้ทำหน้าที่แนะแนว ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาเจตคติต่ออาชีพอิสระ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อพัฒนาเจตคติต่ออาชีพอิสระ ด้วยการแนะแนว อาชีพ โดยเปรียบเทียบกับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ โดยกำหนดเป็นความมุ่งหมายเฉพาะ ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนและ หลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพก่อน และหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระระหว่างนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลอง และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพกับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพหลังการทดลอง

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะช่วยพัฒนาเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนให้สูงขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นและปลูกฝังอาชีพอิสระให้แก่นักเรียนตั้งแต่เยาว์วัยสู่ผู้ใหญ่ในอนาคต ตลอดจนเป็นแนวทางแก่อาจารย์หรือผู้ทำหน้าที่แนะแนวและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการด้านอาชีพอิสระของนักเรียนในอนาคตได้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ ปีการศึกษา 2543 จำนวน 260 คน
2. ให้นักเรียนจำนวน 260 คน ทำแบบสอบถามวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระจำนวน 30 ข้อ
3. นำแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนมาตรวจให้คะแนน
4. นำคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงจากสูงไปต่ำ คัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ได้จำนวน 65 คน ซึ่งถือว่าเป็นนักเรียนที่มีเจตคติต่ออาชีพอิสระต่ำ
5. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 65 คน จากข้อ 4 เพื่อสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมทดลองครั้งนี้ มีจำนวน 40 คน
6. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนที่สนใจ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเข้าร่วมทดลองครั้งนี้จำนวน 24 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเพื่อเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 12 คน กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ใช้การแนะแนวอาชีพ สำหรับกลุ่มควบคุมใช้การให้ข้อสนเทศอาชีพ

ตัวแปรที่จะศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมการแนะแนว แบ่งเป็น
 - 1.1 โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ
 - 1.2 โปรแกรมข้อสนเทศอาชีพ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติต่ออาชีพอิสระ

X นิยามศัพท์เฉพาะ

การแนะแนวอาชีพ

หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือให้บุคคลได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ โดยใช้กิจกรรมและเทคนิคต่างๆ มาแนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาเจตคติต่ออาชีพ การแนะแนวอาชีพครั้งนี้ ใช้กับกลุ่มทดลอง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ชื่นนำ ผู้วิจัยสนทนากับกลุ่มทดลองเกี่ยวกับการแนะแนวอาชีพโดยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนเกี่ยวกับอาชีพอิสระ ให้นักเรียนรู้คุณค่า ประโยชน์ของอาชีพอิสระในเรื่องการบริหารเวลา รายได้ การจัดการความเป็นอิสระ เพื่อโน้มน้าวเจตคติที่ดีเป็นพื้นฐาน

2. ขั้นตอนการ ผู้วิจัยชี้แจงกับกลุ่มทดลองถึงวิธีการแนะแนวอาชีพ ให้นักเรียนได้รับข้อมูลโดยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ เชิญวิทยากรมาบรรยาย ศึกษาดูงานในสถานที่ประกอบการ การสาธิต และการสัมภาษณ์ ทุกกิจกรรมเป็นอาชีพอิสระ

3. ขั้นสรุป ผู้วิจัยให้นักเรียนได้วิเคราะห์ถึงความคิดเห็น ความรู้สึกร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับ ผู้วิจัยสังเกตความกระตือรือร้น และความคิดเห็นของนักเรียนเมื่อได้รับข้อมูล ประเมินการรับรู้ทุกกิจกรรมที่ได้รับการแนะแนว หลังจากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การให้ข้อเสนอแนะอาชีพ

หมายถึง การให้ข้อมูลความรู้ด้านอาชีพ ซึ่งมีเนื้อหาด้านอาชีพอิสระเหมือนกับกลุ่มทดลองโดยใช้วิธีการดังนี้ คู่มือ วิดีโอ บทความ ศึกษาเอกสาร แผ่นพับ การให้ความรู้ บอร์ดอาชีพ และรูปภาพอาชีพ การให้ข้อเสนอแนะอาชีพครั้งนี้ใช้กับกลุ่มควบคุม

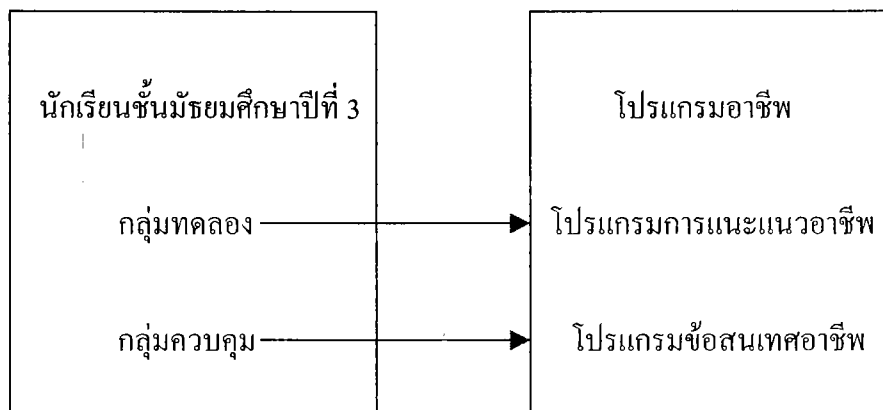
เจตคติต่ออาชีพอิสระ

หมายถึง การแสดงของแต่ละบุคคลทั้งในด้านความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มพฤติกรรมที่มีต่ออาชีพอิสระ ซึ่งเจตคติต่ออาชีพอิสระด้านความคิด หมายถึง การมีความคิดของบุคคลที่มีต่ออาชีพอิสระอย่างถูกต้อง หรือไม่ถูกต้อง ดีหรือไม่ดี เจตคติต่ออาชีพด้านความรู้สึก หมายถึง ความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ของบุคคลที่มีต่ออาชีพอิสระ และเจตคติต่ออาชีพอิสระด้านแนวโน้มพฤติกรรม หมายถึง การที่บุคคลมีความโน้มเอียง หรือแนวโน้มที่จะทำหรือไม่ทำ ขอมรับที่จะประกอบอาชีพอิสระต่อไป

อาชีพอิสระ

หมายถึง อาชีพส่วนตัวที่สุจริต มีความเป็นอิสระในการจัดการ การบริหารงาน แรงงาน และทุน สามารถสร้างงานและรายได้ด้วยตนเอง เป็นอาชีพที่ช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ และการว่างงาน โดยแบ่งเป็นอาชีพอิสระด้านการผลิต ได้แก่ การเพาะถั่วงอก ประดิษฐ์ของชำร่วย และผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป อาชีพอิสระด้านการขาย ได้แก่ ขายอาหาร ขายเทพเพลง และขายเครื่องสำอาง และอาชีพอิสระด้านการบริการ ได้แก่ เสริมสวย ซ่อมแซมเสื้อผ้า และซ่อมรองเท้า

✓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

✓ สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน
3. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพหลังการทดลอง
4. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยจัดเรียงลำดับดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ
 - 1.1 ความหมายของการแนะแนวอาชีพ
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพและการแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา
 - 1.3 การจัดบริการแนะแนวอาชีพ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพและทฤษฎีการเลือกอาชีพ
 - 2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์
 - 2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก
 - 2.3 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอพพอค
3. เอกสารที่เกี่ยวกับเจตคติ
 - 3.1 ความหมายของเจตคติ
 - 3.2 องค์ประกอบของเจตคติ
 - 3.3 ความสำคัญของเจตคติต่ออาชีพอิสระ
 - 3.4 การแสดงออกและการเกิดเจตคติ
 - 3.5 การเปลี่ยนแปลงเจตคติและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ
 - 3.6 การวัดเจตคติ
4. เอกสารที่เกี่ยวกับอาชีพอิสระ
 - 4.1 ความหมายและประเภทของอาชีพอิสระ
 - 4.2 ความสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ
 - 4.3 คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
 - 4.4 การเตรียมตัวนักเรียนเข้าสู่อาชีพอิสระ
 - 4.5 ปัญหาการประกอบอาชีพอิสระ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ

1.1 ความหมายของการแนะแนวอาชีพ

ซูเปอร์ (Super. 1973 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ คือ กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเองและได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ เพื่อจะได้ตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างเหมาะสมและประสบผลสำเร็จในการเลือกอาชีพนั้น สามารถทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้

อิงลิช และ อิงลิช (อรอนงค์ ธีญะวัน. 2539 : 4; อ้างอิงจาก English and English. 1970 : 586) ได้ให้คำจำกัดความการแนะแนวอาชีพว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ และปรับตัวในการประกอบอาชีพ

คมเพชร นัตรศุกกุล (2521 : 15) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้มีอาชีพที่เหมาะสมและประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพตามต้องการ ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการที่ต้องเนื่องและต้องใช้เวลา เพราะจะต้องเริ่มตั้งแต่พิจารณาบุคคลในด้านต่างๆ เช่น ความสนใจ ความถนัด ความสามารถ สถานะทางเศรษฐกิจ บุคลิกภาพ และอื่นๆ ที่สำคัญแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาว่าบุคคลนั้นควรเลือกอาชีพอะไร และจะต้องเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพนั้นโดยวิธีใดจึงจะประสบความสำเร็จและความก้าวหน้า

วัชร ทรัพย์มี (2523 : 53) การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลในการเลือกอาชีพ การเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ การหาอาชีพ ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาตนเองเพื่อให้ประสบความสำเร็จก้าวหน้าในการประกอบอาชีพนั้น

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2526 : 51) ให้ความหมายของการแนะแนวอาชีพว่าเป็นกระบวนการหนึ่ง ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้งในทุกด้าน คือสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และอุปนิสัยใจคอว่าเหมาะสมกับงานหรืออาชีพใด

2. ช่วยให้ผู้รู้จักและเข้าใจโลกของงานอาชีพต่าง ๆ และองค์ประกอบของงาน เช่น ลักษณะของอาชีพ คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพ เงินเดือนหรือรายได้ ความมั่นคงในงาน โอกาสก้าวหน้าในงาน สภาพปัจจุบันและแนวโน้มของตลาดแรงงานในอนาคตสำหรับอาชีพต่าง ๆ

3. ช่วยให้ผู้รู้จักเลือกและตัดสินใจเลือกงานอาชีพอย่างฉลาด ถูกต้อง เหมาะสมกับตนเองตามอัธยาศัย

4. ช่วยให้ผู้คลารู้จักตัดสินใจเลือกอย่างฉลาดในการเข้าการศึกษาและฝึกอบรมในวิชาชีพต่าง ๆ

5. ช่วยให้ผู้คลมีโอกาพัฒนาบุคคลลักษณะของตนให้เหมาะสมกับงานอาชีพ เช่น ความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร ความตรงต่อเวลา ความร่วมมือในการทำงาน ฯลฯ

6. ช่วยให้ผู้คลมีโอกาสัมผัสกับงานอาชีพต่างๆ ตามความเหมาะสมกับวัย

7. ช่วยให้ผู้คลสามารถปรับตัวให้เข้ากับอาชีพจนประสบผลสำเร็จและมีความสุข ในงานอาชีพของตน

อุษณีย์ แยมสบาย (2533 : 200) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ คือ กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพ เลือกอาชีพที่เหมาะสมกับอุปนิสัยความสามารถของตน และตัดสินใจเลือกอาชีพได้อย่างฉลาด มีความพึงพอใจในหน้าที่การงานเกิดความเจริญก้าวหน้าในการงานนั้นๆ

อาภา ถนัดช่วง (2533 : 7) กล่าวว่า การแนะแนวอาชีพ คือ กระบวนการที่ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเอง รู้จักโลกทางอาชีพอย่างกว้างขวางรู้วิธีวางแผนและสามารถตัดสินใจอย่างเหมาะสมกับสภาพของตน และความเป็นไปได้ของสภาพแวดล้อม ตลอดจนการมีประสบการณ์ในงาน เพื่อฝึกฝนนิสัย ค่านิยม และทักษะในการทำงาน มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ รวมทั้งรู้วิธีในการปรับปรุงตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จและความก้าวหน้าและการงานต่อไป

จากความหมายการแนะแนวอาชีพที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือด้านอาชีพ ให้บุคคลได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถพิจารณาความสนใจ ความถนัด ความสามารถเกี่ยวกับอาชีพได้อย่างเหมาะสมและส่งผลความสำเร็จในอาชีพได้อย่างมีความสุข

1.2 จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพและการแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา

อุษณา เจริญไวย (2531 : 13) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้คลรู้จักหาข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2. ช่วยให้ผู้คลสามารถค้นหาความสามารถทั่วไปและความสามารถเฉพาะตัวของเขาได้ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าจะเหมาะสมกับอาชีพอะไรที่เขาสนใจอยู่ หรือถ้ายังไม่สนใจก็จะช่วยกระตุ้นให้เขาเริ่มสนใจและพิจารณาสิ่งแวดล้อมกับอาชีพมากขึ้น

3. ส่งเสริมให้บุคคลมีโอกาสหาประสบการณ์ต่างๆ มากขึ้น ซึ่งทำให้ได้พิจารณาความสนใจต่ออาชีพมากขึ้น

4. ช่วยให้ผู้บุคคลได้พัฒนาความคิดและเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

5. ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถค้นหาวิธีการวิเคราะห์ข้อสนเทศทางอาชีพให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกอาชีพ

6. ช่วยให้ผู้บุคคลที่มีความผิดปกติทั้งหลายมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือ ในด้าน ต่างๆ อย่างเพียงพอ ซึ่งจะทำให้ได้แนวทางในการศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมตัวเพื่อประกอบอาชีพซึ่งทำให้แต่ละคนประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นที่พึงของตนเองได้ ไม่เป็นภาระของสังคม

7. ช่วยให้ผู้บุคคลเกิดการปรับตัวที่ดีในขณะที่ทำงาน ทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต

การแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

เยาวชนวัยมัธยมศึกษาเป็นวัยที่ อีริคสัน เรียกว่า วัยสำรวจ เป็นช่วงที่พร้อมจะทดลองประสบการณ์ต่างๆ ในโลกกว้าง เป็นวัยที่อิสระทางความคิด พร้อมทั้งจะเลือกและตัดสินใจวางแผนชีวิตได้ด้วยตนเอง เตรียมตนที่จะออกประกอบอาชีพและดำรงชีวิตด้วยตนเอง (วัชร ฐวธรรม. 2533 : 480) ดังนั้น การแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่ง คมเพชร ฉัตรสุกกุล (2521 : 31) ได้กล่าวว่า ในระดับมัธยมศึกษาการแนะแนวอาชีพที่จัดขึ้นนั้น ควรจะให้เด็กได้รับโอกาสที่จะรับรู้ในเรื่องคุณลักษณะส่วนตัวและความสามารถ นอกจากนี้แล้วควรจะช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนดูว่าเรามีความรู้เกี่ยวกับโลกของอาชีพอย่างไรบ้าง และอาจจะทำความเข้าใจกับความคุ้นเคยกับอาชีพที่อยู่ในท้องถิ่นของตนเองบ้าง ความสนใจอีกประการหนึ่งคือ ความสัมพันธ์ระหว่าง โอกาสทางการศึกษา และอาชีพที่จะออกไปปฏิบัติ ดังนั้นควรจะมีแผนเกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพที่ยืดหยุ่น และเปลี่ยนแปลงได้สำหรับกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนวอาชีพ คือ กิจกรรมการสำรวจต่างๆ

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษาพอสรุปได้ ดังนี้

1. เรียนรู้เกี่ยวกับโลกอาชีพให้กว้างขึ้น
2. ช่วยให้ผู้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับหลักสูตร
3. ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานในอาชีพบางอาชีพอย่างเพียงพอ
4. เพื่อให้เข้าใจวิธีการที่จะ ได้รับข้อสนเทศที่ถูกต้องและทันสมัยเกี่ยวกับโลกของอาชีพ
5. เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของการวางแผนอาชีพ

หลักสำคัญในการจัดบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในการจัดบริการแนะแนวอาชีพในสถานศึกษาผู้ดำเนินการจัดหรือผู้รับผิดชอบ จำเป็นต้องมีหลักการที่สำคัญที่ควรยึดถือ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดบริการแนะแนวอาชีพให้มีประสิทธิภาพซึ่งมีดังนี้

1. จะต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไปตั้งแต่เด็กก่อนเข้าเรียน ระหว่างเรียนและภายหลังเมื่อเด็กเรียนจบแล้ว
 2. จะต้องจัดเพื่อเด็กทุกคน ไม่ใช่เฉพาะเด็กที่มีปัญหาเรื่องอาชีพเท่านั้น
 3. จะต้องถือว่าเด็กเป็นศูนย์กลางสำคัญในการจัดบริการแนะแนวอาชีพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งมีสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด ความสนใจ และอุปนิสัยใจคอแตกต่างกันรวมทั้งศักยภาพในตนซึ่งอาจแตกต่างกัน
 4. จะต้องถือว่าเด็กทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะเลือกและตัดสินใจเลือกแนวทางชีวิตในด้านการงานของตนโดยไม่มีการบังคับและถือว่าเด็กจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตน
 5. จะต้องจัดการบริการแนะแนวอาชีพให้ครบทั้ง 5 บริการให้เป็นกระบวนการต่อเนื่องกันไป
 6. จะต้องมีบุคลากรหรือคณะบุคลากรผู้มีศรัทธาต่องานแนะแนวอาชีพเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย วางโครงการและวางแผนปฏิบัติการแนะแนว
 7. จะต้องได้รับความร่วมมือและมีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชนในชุมชนหรือภายนอกสถาบันการศึกษา เพื่อรับและให้บริการทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้งานแนะแนวอาชีพดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- จุดมุ่งหมายของการแนะแนวอาชีพในระดับมัธยมศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ให้นักเรียนในวัยนี้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องสามารถค้นหาความสนใจ ความถนัดของตนได้อย่างเหมาะสมและเป็นการพัฒนาความคิดและปลูกฝังเจตคติที่ดี ต่ออาชีพสุจริตได้เป็นอย่างดี

1.3 การจัดบริการแนะแนวอาชีพ

อาภา ถนัดช่วง (2528 : 14) กล่าวว่าในการพัฒนาการแนะแนวอาชีพให้ได้ผลนั้น จำเป็นต้องดำเนินการดังนี้

1. ควรมีเครื่องมือ เช่นแบบทดสอบความถนัด ความสนใจ ความสามารถและบุคลิกภาพครบชุดและเชื่อถือได้ เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองรอบด้านอย่างถูกต้อง

2. ควรมีระบบข้อมูลการให้ข่าวสารทางอาชีพและความต้องการด้านตลาดแรงงาน อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสารสิ่งพิมพ์ ไปสเตอร์ สไลด์ วิดีโอเทป คอมพิวเตอร์หรือการจัดรายการบรรยาย จัดนิทรรศการทางอาชีพ การให้เด็กพบปะสัมภาษณ์บุคคลเพื่อ ประกอบอาชีพต่างๆ เหล่านี้ล้วนเป็นการกระตุ้นความสนใจ สร้างเจตคติหรือค่านิยม ที่ดีและได้ข้อมูล ที่ถูกต้อง สำหรับการพิจารณาตัดสินใจเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองต่อไป

3. ควรมีระบบการให้คำปรึกษาทางอาชีพ เพื่อช่วยให้เด็กสามารถตัดสินใจได้

4. ควรมีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทดลองเรียน ฝึกงาน หรือหาประสบการณ์ทางอาชีพ ซึ่งเกี่ยวกับการจัดแผนการเรียนที่ยืดหยุ่นและส่งเสริมด้านอาชีพของนักเรียนตลอดจน ความร่วมมือจากสถานประกอบการ หรือแหล่งประกอบอาชีพอิสระต่างๆ

5. ควรมีการจัดบริการทางานพิเศษในขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาและงานที่นักเรียนไป ประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษา รวมทั้งติดต่อแหล่งเงินทุนเพื่อให้นักเรียนกู้ยืมไปประกอบอาชีพ ส่วนตัว

6. ควรมีระบบติดตามผล ขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาและฝึกงานในสถานศึกษาและหลังจากที่นักเรียนจบการศึกษาไปแล้วว่าได้ผลอย่างไร ควรปรับปรุงด้านใดบ้าง

ในการจัดบริการแนะแนวอาชีพนั้น พล แสงสว่าง (2529 : 37)กล่าวว่า ควรดำเนินการดังนี้

1. การดำเนินงานแนะแนวอาชีพจะต้องมีขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ตนเอง การทดสอบ การให้คำปรึกษา การให้ข้อมูลต่างๆ การทดลองงาน การติดตามผลการประเมินและการ วิจัยเพื่อปรับปรุงการดำเนินงาน

2. การดำเนินงานแนะแนวอาชีพต้องใช้กิจกรรมเป็นสื่อเพราะจะทำให้น่าสนใจและ เป็นรูปธรรมมากกว่าการชี้แจงบรรยายธรรมดา

3. ต้องมีการเสริมหาข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ ซึ่งต้องเริ่มทำตั้งแต่เล็กๆ เพื่อเป็นการสร้าง นิยที่ดี ควรให้เด็กหาข้อมูลด้วยตนเองดีกว่าครูป้อนให้เด็ก

4. ข้อเท็จจริงของการแนะแนวอาชีพที่สำคัญ คือขอบเขตของความสามารถของบุคคล มีความยืดหยุ่นซึ่งทำให้บุคคลหนึ่งๆ ประกอบอาชีพได้หลายอาชีพในกลุ่มเดียวกันที่ต้องใช้ความ สามารถใกล้เคียงกันหรือระดับเดียวกัน

5. การจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพนั้นต้องทำให้สอดคล้องกับอาชีพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศของประเทศไทย

การจัดบริการแนะแนวอาชีพ เป็นงานบริการด้านอาชีพที่สำคัญและจำเป็นในการแนะแนว เพราะทุกคนจะต้องมีการประกอบอาชีพ ซึ่งแต่ละอาชีพจะเหมาะสมกับแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป แต่การจัดบริการแนะแนวอาชีพจะสามารถช่วยบุคคลสำรวจความถนัด ความสนใจ ความสามารถและ บุคลิกภาพ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับอาชีพนั้นๆ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพและทฤษฎีการเลือกอาชีพ

2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของซูเปอร์

ซูเปอร์ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531 : 104 – 105 ; อ้างอิงจาก Super. 1957) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนพัฒนาการทางอาชีพโดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเจริญเติบโตอยู่ในช่วงตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 14 ปี เป็นขั้นของการพัฒนาความรู้สึกรู้จักคิดที่มีต่อตนเองหรืออัตมโนทัศน์ โดยเริ่มจากการถือตนเองตามแบบบุคคลสำคัญ ในครอบครัวหรือในโรงเรียน ในช่วงแรกของขั้นการเจริญเติบโตนี้เด็กจะมีส่วนร่วมในสังคมเพิ่มขึ้นและได้มีโอกาสทดสอบในสภาพความเป็นจริงมากขึ้น สำหรับขั้นการเจริญเติบโตนี้จำแนกเป็นระยะย่อยๆ

4 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะที่เด็กยังไม่สนใจเรื่องอาชีพ ระยะนี้เด็กจะมีอายุอยู่ในช่วง 3 ปีแรกของชีวิต

ระยะที่ 2 ระยะเพื่อฝัน เป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 4 – 10 ปี ระยะนี้เด็กจะคิดถึงเรื่องอาชีพในลักษณะเพื่อฝัน และอาจจะมีการเล่นหรือการแสดงบทบาทตามความเพื่อฝัน

ระยะที่ 3 ระยะความสนใจ เป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 11 - 12 ปี ระยะนี้เด็กจะพิจารณาอาชีพตามความสนใจของตนเอง โดยใช้ความชอบและความสนใจเป็นหลักในการตัดสินใจเลือกอาชีพและกิจกรรมต่างๆ

ระยะที่ 4 ระยะความสามารถเป็นระยะที่เด็กมีอายุระหว่าง 13 – 14 ปี ระยะนี้ จะพิจารณาอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง พร้อมทั้งคำนึงถึงคุณสมบัติอื่นๆ ของตน มีความต้องการอยากจะทำอะไร หรือต้องการฝึกงานเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ

ขั้นที่ 2 ขั้นการสำรวจ ขั้นนี้บุคคลมีอายุ 15 – 24 ปี เป็นขั้นของการสำรวจตนเองสำรวจอาชีพ ขณะอยู่ในโรงเรียนโดยการสำรวจการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ หรืองานอดิเรกหรือจากการทำงานพิเศษ และทดลองสวมบทบาทงานหรืออาชีพนั้นๆ ในขั้นนี้เด็กจะเริ่มแสวงหาประสบการณ์จากการทำงานและจากการทำกิจกรรมต่างๆ สำหรับขั้นการสำรวจนี้แบ่งออกเป็นระยะย่อยๆ 3 ระยะ คือ

✓ ระยะที่ 1 ระยะเริ่มพิจารณาและทดลองอาชีพ แต่ยังไม่ตัดสินใจแน่นอนอยู่ในช่วงอายุ 15 – 17 ปี โดยบุคคลจะพิจารณาตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม และโอกาสในการได้งานทำ สำหรับระยะนี้นั้นจะมีการเลือกปฏิบัติ อกิปรายการทำงานเกี่ยวกับอาชีพต่างๆ และประสบการณ์อื่นๆ

ระยะที่ 2 ระยะหวั่นไหวหวัต่อของการพัฒนาการด้านอาชีพหรือระยะหวั่นไหวหวัต่อของการเลือกอาชีพ อยู่ในช่วงอายุ 18 – 21 ปี ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลพิจารณาเลือกอาชีพจากสภาพความเป็นจริงมากขึ้น โดยพิจารณาลักษณะของตนเอง ลักษณะของงานอาชีพและโอกาสที่จะได้งานทำ นอกจากนี้ยังเป็นระยะที่บุคคลเตรียมตัวเข้าสู่โลกของงาน โดยพยายามหาประสบการณ์จากการฝึกงานหรือพยายามศึกษาวิชาพื้นฐานในการประกอบอาชีพนั้นๆ เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมในการทำงาน

ระยะที่ 3 ระยะทดลองปฏิบัติงานอยู่ในช่วงอายุ 22 – 24 ปี เป็นระยะที่บุคคลได้ตัดสินใจเลือกอาชีพแล้วและเริ่มทดลองปฏิบัติงานหรือทำงาน ตามที่เลือกในอาชีพนั้นๆ

✓ ขั้นที่ 3 ขั้นสร้างหลักฐาน เป็นขั้นที่บุคคลที่เริ่มประกอบอาชีพที่ถาวร อยู่ในช่วงอายุ 24 - 44 ปี เป็นขั้นที่บุคคลได้พบงานที่เหมาะสม มีความตั้งใจและความพยายามในการทำงานเพื่อจะยึดถือเป็นอาชีพที่ถาวร แต่ในระยะต้นๆ ของขั้นการสร้างหลักฐานอาจมีการทดลองงานและเปลี่ยนงานอยู่บ้าง แต่บางคนก็ไม่มีมีการทดลองงานหรือเปลี่ยนงาน สำหรับขั้นสร้างหลักฐานแบ่งเป็นระยะย่อยๆ 2 ระยะ คือ

✓ ระยะที่ 1 ระยะทดลองปฏิบัติงานอยู่ช่วงอายุ 25 – 30 ปี ระยะนี้เป็นระยะที่บุคคลประกอบอาชีพที่ได้เลือกสรรแล้ว แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงงานอีกครั้งหนึ่ง หรือสองครั้งจึงจะพบงานที่ยึดเป็นอาชีพถาวร แต่สำหรับบางคนจะไม่มีในระยะนี้คือ เขาจะประกอบอาชีพที่ถาวรเลยไม่มีการเปลี่ยนงาน

ระยะที่ 2 ระยะสร้างความมั่นคงในอาชีพอยู่ในช่วงอายุ 31 – 44 ปี ระยะนี้บุคคลจะเริ่มทำงานตามแบบแผนงานอาชีพที่กระจ่างชัด เพื่อสร้างงานให้มั่นคงและพัฒนางานให้ก้าวหน้า

✓ ขั้นที่ 4 ขั้นคงไว้ซึ่งความมั่นคงในอาชีพ หรือขั้นของงานอาชีพที่มั่นคงอยู่ในช่วงอายุ 45 – 64 ปี เป็นขั้นที่บุคคลมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ โดยจะดำเนินการประกอบอาชีพที่เลือกแล้วและสร้างความก้าวหน้าและความมั่นคงในการประกอบอาชีพนั้น

✓ ขั้นที่ 5 ขั้นเสื่อมถอย เป็นขั้นที่บุคคลมีอายุ 65 ปีขึ้นไป ในขั้นนี้บุคคลจะเริ่มลดประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพ เริ่มมีความเสื่อมถอยทั้งพลังปัญญาและพลังร่างกาย การเปลี่ยน

แปลงกิจกรรมของงานและหยุดงานนั้นไปในที่สุดหรืออาจมีกิจกรรมอื่นๆ หรืองานครึ่งเวลาหรืองานอดิเรก ทดแทนงานอาชีพเดิม) สำหรับขั้นความเสื่อมถอยนี้ จำแนกเป็นระยะย่อยๆ 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ระยะลดการทำงานอยู่ในช่วง 65 – 70 ปี เป็นช่วงที่บุคคลเริ่มลด

ประสิทธิภาพการทำงานในอาชีพของตน การทำงานของบุคคลในช่วงนี้จะช้าลง บางคนมีการเปลี่ยนหน้าที่การงาน ลักษณะของงานหรืออาจทำงานเป็นบางเวลา

ระยะที่ 2 ระยะเลิกประกอบอาชีพโดยสิ้นเชิง คือตั้งแต่อายุ 71 ปีเป็นต้นไป เป็นช่วงของการพักผ่อน หยุดประกอบอาชีพโดยสิ้นเชิง บางคนอาจจะหยุดทำงานอย่างมีความสุข แต่บางคนอาจจะพบแต่ความไม่สมหวังหรืออาจจะทำงานไปเรื่อย ๆ จนสิ้นอายุขัย

จากทฤษฎีพัฒนาการของซูเปอร์ จะเห็นว่าขั้นพัฒนาการทางอาชีพของบุคคลที่มีอายุระหว่าง 13 – 15 ปี อยู่ในขั้นการเจริญเติบโตระยะที่ 4 คือระยะของความสามารถ เด็กจะพิจารณาอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถของตน มีความต้องการอยากจะทำอะไรหรือต้องการฝึกงานเกี่ยวกับอาชีพนั้นๆ เพื่อเตรียมเข้าสู่อาชีพต่อไป

2.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก

กินซ์เบิร์ก (Osipow. 1973 : 84 – 88 ; citing Ginzberg. 1972) ได้แบ่งพัฒนาการทางอาชีพของบุคคล เป็น 3 ระยะดังนี้

1. ระยะความคิดฝัน (Fantasy Period) อยู่ในช่วงอายุก่อน 11 ปี การเลือกอาชีพในระยะนี้เป็นการเลือกตามที่ตนเองต้องการเพียงด้านเดียว เด็กจะคิดเกี่ยวกับอาชีพในรูปของความต้องการที่จะเป็นเมื่อตนเองเป็นผู้ใหญ่ ในระยะนี้เด็กยังไม่มีความสามารถในการประเมินขีดความสามารถของตนเอง ยังไม่ได้คำนึงถึงโอกาสที่เป็นไปได้ และขอบเขตของความเป็นจริงและข้อจำกัดต่างๆ แต่เป็นการเลือกที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม นับเป็นเวลาที่เด็กเริ่มพัฒนาเจตคติและค่านิยมเกี่ยวกับงาน

2. ระยะที่ไม่ตกลงใจเลือกอาชีพที่แน่นอน (Tentative Period) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11 – 17 ปี เป็นระยะที่เด็กเริ่มเรียนรู้กว้างไกลมากขึ้น เด็กจะเริ่มรู้สึกและยอมรับว่าเขาชอบที่จะทำกิจกรรมบางประเภทได้ดี เป็นการเริ่มตระหนักถึงความต้องการในการตัดสินใจเลือกอาชีพในอนาคต การพิจารณาเลือกอาชีพในระยะนี้ ยังเป็นการเลือกที่พิจารณาองค์ประกอบเกี่ยวกับตนเองในด้านความสนใจ ความสามารถและค่านิยมของตน โดยมักจะเป็นในลักษณะตอบสนองความพึงพอใจในอนาคต

มากกว่าปัจจุบันและมิได้คำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ที่จำเป็นและข้อจำกัดในอาชีพนั้นๆ ในระยะนี้
สามารถแบ่งเป็นขั้นย่อยๆ ได้ 4 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 การเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสนใจ (Interest Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 11 – 12 ปี เด็กจะพิจารณาว่าโครงการเลือกอาชีพจากความสนใจของตนเองโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของตนเอง และส่วนมากจะสัมพันธ์กับความต้องการหรือจินตนาการในความคิดฝัน (Fantasy Period)

ขั้นที่ 2 การเลือกอาชีพโดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง (Capacity Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 13 – 14 ปี เด็กจะเริ่มประเมินความสามารถของตนเองและพิจารณาเลือกอาชีพโดยใช้ความสนใจและความสามารถของตนเองเป็นหลักในการพิจารณา

ขั้นที่ 3 การเลือกอาชีพโดยพิจารณาค่านิยม (Value Stage) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15 – 16 ปี การเลือกอาชีพในระยะนี้ จะเป็นการพิจารณาจากค่านิยมของเด็กโดยที่เด็กจะเริ่มสังเกตว่าอะไรเป็นสิ่งสำคัญที่ตนเองต้องการในชีวิต

ขั้นที่ 4 ระยะของการเปลี่ยนแปลง (Transition Stage) เป็นช่วงสุดท้ายของระยะนี้ โดยทั่วไปเด็กจะเริ่มสุขุมขึ้นและพิจารณาสิ่งต่างๆ จากข้อเท็จจริง และตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคม ความสนใจ ความสามารถ และค่านิยมของตนเอง เขาตระหนักได้ว่าการตัดสินใจของเขาจะเป็นผลต่อเนื่องไปในอนาคตของเขาด้วย ซึ่งในที่สุดเขาจะเริ่มจัดระบบความคิดเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ ความสามารถทางอาชีพและคุณค่าทางอาชีพให้มีความเหมาะสมกับตนเองและบทบาทเพศของตนเองได้

3. ระยะของความเป็นจริง (Realistic Period) อยู่ในช่วงอายุ 17 ปี จนถึงวัยผู้ใหญ่ใน
ระยะนี้ บุคคลจะพิจารณาเลือกอาชีพโดยพิจารณาตนเองและพิจารณาอาชีพประกอบกันตามสภาพความเป็นจริง

2.3 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอปพอก (Hoppock's Theory of Vocational Choice)

ฮอปพอก (คมเพชร นัตรสุกุล. 2521 : 53 – 58 อ้างอิงจาก Hoppock. n.d.) ได้เน้นถึงความต้องการของบุคคลและความสำคัญของข้อสนเทศเกี่ยวกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการเลือกอาชีพและพัฒนาอาชีพ เขาได้อธิบายทฤษฎีการเลือกอาชีพของเขาโดยสร้างหลัก 10 ประการ ดังต่อไปนี้

1. บุคคลเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง

2. เมื่อบุคคลเลือกอาชีพใดก็ตามย่อมมีความเชื่อว่า อาชีพนั้นจะสนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุด

3. บุคคลจะรับรู้เรื่องความต้องการของตนทางด้านสติปัญญาหรือบางครั้งทางด้านความรู้สึกที่ไม่ชัดเจนนัก การรับรู้ดังกล่าวเกิดแรงจูงใจทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางบางอย่างใดอย่างหนึ่งและมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของบุคคลด้วย

4. การเลือกอาชีพของบุคคลเริ่มต้นเมื่อเกิดความรู้สึกครั้งแรกว่า การประกอบอาชีพจะช่วยตอบสนองความต้องการบางประการของบุคคลได้

5. การเลือกอาชีพของบุคคลจะดีขึ้น ก็ต่อเมื่อมีความสามารถที่จะมองเห็นเหตุการณ์ข้างหน้าว่าอาชีพอะไรที่ตอบสนองความต้องการของเขาได้ในอนาคต สมรรถวิสัยของบุคคลที่จะมองเหตุการณ์ในอนาคต ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ และความสามารถที่จะคิดอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งต่างๆ

6. ข้อเสนอแนะส่วนบุคคลมีผลต่อการเลือกอาชีพ เพราะมีส่วนช่วยให้บุคคลได้ตระหนักถึงเรื่องความต้องการ และการคาดการณ์ล่วงหน้าว่าเขาจะประสบความสำเร็จหรือไม่ในการรวบรวมสิ่งต่างๆ ที่อาชีพจะเสนอให้กับเขา

7. ข้อเสนอแนะด้านอาชีพมีผลต่อการเลือกอาชีพ โดยช่วยให้บุคคลได้ค้นพบอาชีพที่สนองความต้องการของเขาได้ดีที่สุด และสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ว่าจะได้รับความพึงพอใจในอาชีพที่ตนเองเลือกมาน้อยเพียงใด ถ้าเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ๆ

8. ความพึงพอใจในด้านอาชีพขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้รับการตอบสนอง ด้านความต้องการจากอาชีพ ตามความรู้สึกที่เขาคิดว่าเขาควรจะได้รับอย่างไร ระดับของความพึงพอใจนั้นจะถูกกำหนดโดยอัตราส่วนระหว่างสิ่งที่ได้รับและความต้องการที่จะได้รับ

9. ความพึงพอใจในการทำงานมีผลมาจาก การตอบสนองความต้องการของบุคคลในปัจจุบันหรือในอนาคต

10. การเลือกอาชีพของบุคคลอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นจะช่วยให้เขาได้รับการตอบสนองความต้องการได้ดีขึ้น

จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าบุคคลจะได้รับประสบการณ์ต่างๆ และมีความคิดเกี่ยวกับอาชีพมาตั้งแต่แรกเกิด ประสบการณ์ต่างๆ ก็จะมีการพัฒนาเรื่อยๆ ในการเลือกอาชีพของบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในช่วงของชีวิต ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจตนเองว่ามีความสามารถ ค่านิยม เจตคติ และความสนใจในอาชีพใด สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ ✕

ศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 14 – 15 ปี จากทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ ชูเปอร์ในชั้นสำรวจระยะที่ 1 ระยะเริ่มพิจารณาและทดลองเลือกอาชีพ แต่ยังไม่ตัดสินใจแน่นอน โดยบุคคลจะพิจารณาอาชีพตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ ค่านิยม และโอกาสในการได้งาน ทำ ผู้วิจัยจึงสนใจทฤษฎีของชูเปอร์ในชั้นนี้ เพื่อพัฒนาเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนต่อไป

3. เอกสารที่เกี่ยวกับเจตคติ

3.1 ความหมายของเจตคติ

คำว่า “เจตคติ” หรือ “ทัศนคติ” เป็นความหมายตรงกับคำว่า “Attitude” ในภาษาอังกฤษซึ่งมี นักจิตวิทยาหลายๆ ท่านอาจใช้คำว่า ท่าที เจตคติ ความรู้สึก หรือความเชื่อซึ่งต่างก็มีความหมายเดียวกัน และได้มีผู้ให้คำจำกัดความของคำว่า “เจตคติ” หรือ “ทัศนคติ”

ออลพอร์ต (Allport. 1935 : 810) กล่าวว่า เจตคติหมายถึงสภาวะแห่งความพร้อมทางด้านจิตใจซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะแห่งความพร้อมนี้เป็นแรงที่จะกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาของบุคคล ที่มีต่อบุคคลอื่น สิ่งของ วัตถุ หรือสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

เกรย์และครุทซ์ฟิลด์ (Kretch and Cruchfield. 1948 : 223) ให้ความหมายเจตคติคือ ผลรวมของกระบวนการที่ก่อให้เกิดพลังงใจ อารมณ์ การรับรู้และกระบวนการรับรู้ การเข้าใจ เกี่ยวกับประสบการณ์รอบตัวของบุคคล

กู๊ด (Good. 1959 : 48) ให้ความหมายของเจตคติว่าหมายถึงความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อาจจะเป็นการยอมรับหรือปฏิเสธก็ได้ ต่อสภาพการณ์บางอย่างต่อบุคคลหรือสิ่งของ เช่น ความพึงพอใจ

เคนเดอร์ (Kender. 1974 : 671) กล่าวว่า เจตคติ คือ ความพร้อมของแต่ละบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าในสังคม หรือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่จะสนับสนุนหรือต่อต้านประสบการณ์ บุคคล สถาบันหรือแนวความคิดบางอย่าง การแสดงออกของเจตคติแบ่งออกเป็นพฤติกรรมใหญ่ๆ 2 ลักษณะ คือลักษณะพึงพอใจซึ่งเรียกว่าเจตคติทางบวก และลักษณะไม่พึงพอใจ ซึ่งเรียกว่าเจตคติทางลบ

คัลเวิร์ท (Calvert. 1983 : 18) ให้ความหมายไว้ว่า เจตคติหมายถึงภาวะอันเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลแสดงความรู้สึก ความต้องการ ความกล้า ความแน่ใจ ความรังเกียจเคียดแค้นที่ ตลอดจนแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลเกิดความพร้อมในการกระทำต่อสิ่งใดหรือบุคคลใด

เดโซ สวานานนท์ (2512 : 28) กล่าวว่า เจตคติเป็นลักษณะของบุคลิกลักษณะที่สร้างขึ้นได้ เปลี่ยนแปลงได้ และเป็นแรงจูงใจที่กำหนดทิศทางพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมต่างๆ ใน

ทำนองเดียวกันนี้ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 193) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอาจจะเป็นไปในทางสนับสนุนหรือคัดค้านก็ได้

นิพนธ์ คันทะเสวี (2521 : 39) ให้ความหมาย “เจตคติ” ว่าเป็นสิ่งซึ่งบอกการแสดงออกของบุคคลหรือสถานการณ์ เจตคติจึงมีความสำคัญในการมีปฏิริยาโต้ตอบต่อสิ่งต่างๆ ดังกล่าวหากบุคคลกระทำไปตามเจตคติที่เขามีต่อสิ่งนั้นๆ เจตคติของบุคคลจึงมีอิทธิพลในการแสดงออกของพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความสัมพันธ์ทางสังคม

ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ (2527 : 6 – 7) ให้ความหมายของเจตคติไว้โดยสรุปว่า เจตคติ คือสภาวะความพร้อมทางจิตใจและระบบประสาทของบุคคลในการกำหนดทิศทางการแสดงพฤติกรรมต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์ (2528 : 172) ได้กล่าวว่าเจตคติ คือความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้ ประสบการณ์ แล้วแสดงสภาวะของร่างกาย และจิตใจในด้านความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสองลักษณะ กล่าวคือ แสดงความพร้อมที่จะเข้าไปหาเมื่อเกิดความรู้สึกชอบ เรียกว่าเจตคติที่ดี หรือเจตคติทางบวก หรือแสดงความพร้อมที่จะหลีกเลี่ยงเมื่อเกิดความรู้สึกที่ไม่ชอบ เรียกว่า เจตคติที่ไม่ดี หรือเจตคติทางลบ

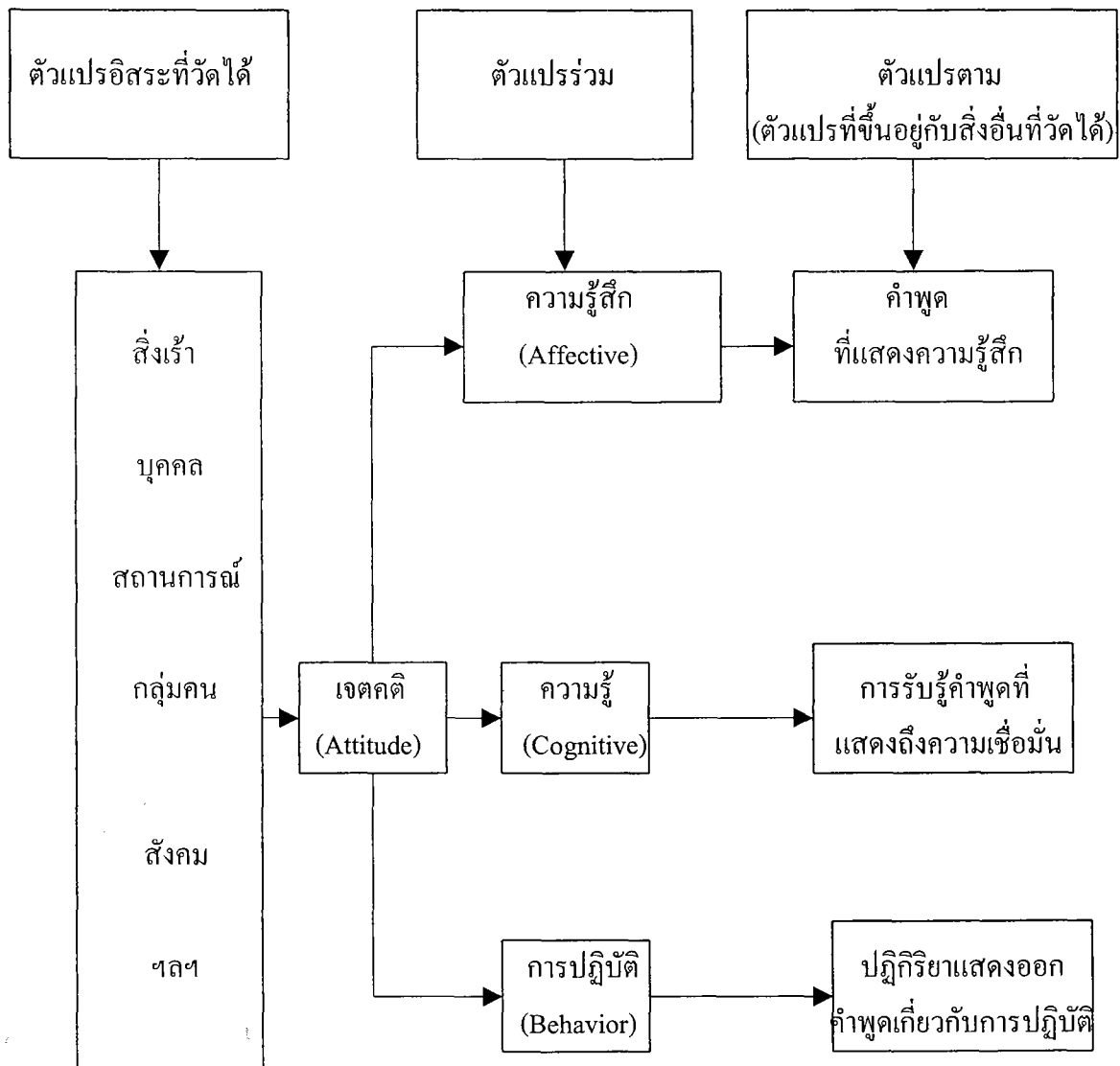
จากความหมายของเจตคติดังกล่าว สรุปได้ว่าเจตคติ หมายถึงความคิด ความรู้สึกและความเชื่อมั่นของบุคคลที่มีต่อประสบการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลได้รับ โดยมีแนวโน้มที่จะตอบสนองหรือแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง คือ ทางบวก หรือเจตคติที่ดี อีกลักษณะหนึ่งคือทางลบ หรือเจตคติที่ไม่ดี เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อได้รับข้อมูล ความรู้ใหม่ และสร้างแรงจูงใจทางบวกได้รับประสบการณ์ที่ดีโดยตรง จะใช้เวลามากหรือน้อยย่อมแตกต่างกันไปของแต่ละบุคคล

3.2 องค์ประกอบของเจตคติ

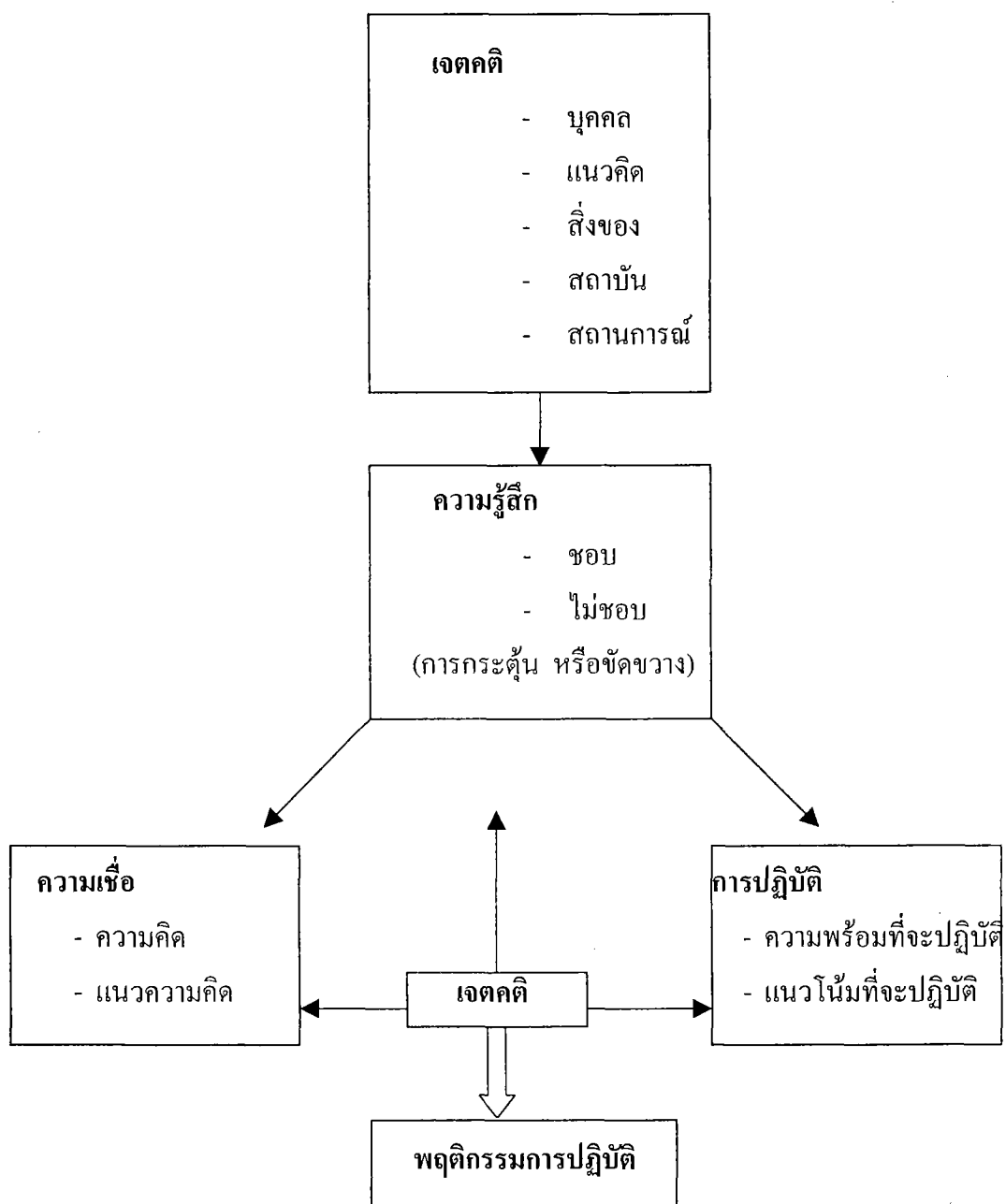
เชฟเวอร์ (Shaver 1977 : 168 – 170) ได้กล่าวว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับวัตถุ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้นด้วย
2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึงความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ อาจจะเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใด บุคคลก็จะไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดก็จะเกิดความชอบต่อสิ่งนั้น

✓ 3. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavioral Component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน คือ การยอมรับหรือไม่ยอมรับปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิมองค์ประกอบเจตคติของทริแอนด์ (Triandis. 1971 : 3)

ภาพประกอบ 3 แผนภูมิองค์ประกอบเจตคติ ของเทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ (2539 : 130)

✕ สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ (2518 : 100 – 101) ได้สรุปแนวความคิด เกี่ยวกับเจตคติว่ามีธรรมชาติและลักษณะที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด คนเราได้รับเจตคติจากประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตบางครั้งยังได้รับแบบอย่างซึ่งเริ่มตั้งแต่เด็กๆ ยังอยู่ในวัยที่มีอายุน้อยๆ สิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก เช่น บิดา มารดา สัตว์เลี้ยงต่างๆ ตลอดจนเพื่อนฝูงของเด็ก มีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของเด็กในระยะเริ่มต้นทั้งสิ้น

2. บุคคลแต่ละคนย่อมมีเจตคติต่อสถานการณ์เดียวกัน หรือต่อบุคคลเดียวกันแตกต่างกันออกไปได้หลายลักษณะแล้วแต่ประสบการณ์ของบุคคลนั้น

3. เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น อาจจะเป็นสิ่งที่ถาวรตลอดไปหรือชั่วคราวก็ได้ เจตคติบางอย่างอยู่ในสภาพไม่มั่นคงก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนเจตคติที่มั่นคงถาวรย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลมาก ครุมิทธิพลทำให้เด็กเปลี่ยนเจตคติไปในทางที่พึงประสงค์ได้

✕ เช่นเดียวกัน

3.3 ความสำคัญของเจตคติต่ออาชีพ

เพสทิงเจอร์ (Pestinger. 1957 : 25) กล่าวถึงเจตคติที่เปลี่ยนไปว่ามนุษย์ไม่สามารถทนต่อความขัดแย้งได้ จึงเปลี่ยนเจตคติต่อสิ่งนั้นเสียใหม่ให้สอดคล้องกับความพึงพอใจของตน เช่น เจตคติทางอาชีพ ดังนั้น เจตคติที่ดีทางอาชีพจึงมีผลต่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพของบุคคลด้วย

เอ็ดเวอร์ดส์ (Edwards. 1974 : 34) กล่าวถึงปัญหาการว่างงานซึ่งเป็นผลมาจากเจตคติทางอาชีพว่า การที่ปริมาณความต้องการทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้นทุกปีมีสาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ บุคคลเลือกงานหรือหางานทำไม่ได้ เนื่องจากการมีเจตคติที่ไม่เหมาะสมต่ออาชีพ ทำให้ต้องเรียนต่อไปอีก ซึ่งแท้จริงก็คือการว่างงานแฝงนั่นเอง

✕ เอกวิทย์ ณ ถลาง (2527 : 39) กล่าวถึงการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนของชาติว่านักเรียนทุกคนจะต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันหน้าและมีอาชีพต่างกันไป การให้ความรู้และประสบการณ์พื้นฐานด้านอาชีพแก่นักเรียน ทั้งพวกที่ตั้งใจศึกษาต่อในระดับสูงและไม่ได้ศึกษาต่อก็ล้วนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ

✕ อาริรัตน์ วัฒนสิน (2532 : 13) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชน คือการปลูกฝังเจตคติที่ดีและเหมาะสมต่ออาชีพให้แก่เยาวชนให้มีประสบการณ์เกี่ยวกับโลกอาชีพอย่างกว้างไกล มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง เพื่อการดำรงชีวิตที่ดีในอนาคต

จะเห็นได้ว่าเจตคติมีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพหรือเลือกอาชีพ เจตคติย่อมมีผลและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะปัจจุบัน การส่งเสริมเจตคติต่ออาชีพอิสระ จึงเป็นสิ่งที่ควรตระหนักและสนับสนุน

3.4 การแสดงออกและการเกิดเจตคติ

ในเรื่องการแสดงออกของเจตคติ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2529 : 14) กล่าวว่า เจตคติสามารถแสดงออกให้เห็นได้ในลักษณะความเชื่อ ท่าทาง ความคิดเห็น ซึ่งสรุปได้ 3 ลักษณะ คือ

1. เจตคติเชิงนิมิต เป็นการแสดงออกในลักษณะของความพึงพอใจ เห็นด้วย ชอบ สนับสนุน ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

2. เจตคติเชิงนิเสธ เป็นการแสดงออกในลักษณะตรงกันข้ามกับเจตคติเชิงนิมิต เช่น ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ร่วมมือ ไม่ทำตาม

3. เจตคติที่เป็นกลาง เป็นการแสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งเจตคติเชิงนิมิต และ เจตคติเชิงนิเสธ แต่อยู่ระหว่างกลางไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉยๆ ไม่ถึงกับชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 91 – 93) กล่าวถึงแหล่งสำคัญที่ทำให้เกิดเจตคติไว้ 4 แหล่งดังต่อไปนี้

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific Experiences) วิธีการหนึ่งที่เรารู้จักเจตคติ คือ การมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น เช่น ถ้าเรามีประสบการณ์ที่ดีในการติดต่อบุคคลหนึ่ง เราจะมีความรู้สึกชอบบุคคลนั้น ในทางตรงข้ามถ้ามีประสบการณ์ไม่ดีก็จะมีความรู้สึกไม่ชอบบุคคลนั้น

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from Others) โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลในครอบครัว เช่น เด็กได้รับการสั่งสอนหรือบอกจากผู้ปกครองเสมอว่า การขโมยสิ่งของของคนอื่นไม่ดีเด็กจะมีเจตคติเช่นนั้น

3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Model) เจตคติบางอย่างถูกสร้างขึ้นจากการเลียนแบบผู้อื่น เช่น บิดาของนาย ก กล่าวเสียงฟ้าร้อง นาย ก จะมีเจตคติต่อเสียงฟ้าร้องว่าเป็นสิ่งที่น่ากลัวเหมือนบิดา

4. องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional Factor) เจตคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นเนื่องมาจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา หน่วยงานต่างๆ ฯลฯ สถาบันเหล่านี้จะเป็นแหล่งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดเจตคติบางอย่าง

ธีระพร อุวรรณโณ (2521 : 1 – 17) ได้ศึกษาและสรุปเกี่ยวกับการเกิดเจตคติไว้ดังนี้ คือ

1. จากอิทธิพลของพ่อแม่อาจเรียกได้ว่าเป็นแหล่งที่มีอิทธิพลสูงสุด โดยเฉพาะเด็กก่อนวัยเรียน เด็กจะพัฒนาค่านิยม ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดขึ้นมาในกรอบของครอบครัวซึ่งมีพ่อแม่เป็นหลัก
 2. อิทธิพลจากกลุ่มต่าง ๆ ในโรงเรียนครูและเพื่อน จะมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของเด็ก โรงเรียนที่วางระเบียบ กฎเกณฑ์ให้นักเรียนปฏิบัติ หรือหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนจะมีอิทธิพลต่อการสร้างเจตคติของเด็กไม่น้อย นักเรียนที่มีครูเป็นแบบอย่างที่ดี การพัฒนาเจตคติก็น่าจะเป็นไปในทางที่ดี
 3. อิทธิพลจากประสบการณ์ส่วนตัว ประสบการณ์ที่รุนแรง หรือกระทบกระเทือนต่อจิตใจ หรือประสบการณ์ของความสำเร็จจะทำให้คนมีเจตคติที่แตกต่างกันไป
 4. อิทธิพลจากสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เซอร์ฟและคนอื่นๆ (Sherif and others. 1969 : 334) ได้ให้ความเห็นว่าเจตคติของบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่มีมาแต่กำเนิด แต่การที่บุคคลเกิดเจตคติขึ้นได้นั้นเกิดจากการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ ซึ่งฟอสเตอร์ (Foster. 1952) ได้สรุปแนวความคิดที่เกี่ยวกับการเกิดเจตคติว่าขึ้นอยู่กับสาเหตุ
- 2 ประการ คือ

1. ประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อบุคคล หรือสถานการณ์ เจตคติจึงเกิดจากการได้พบเห็นคุ้นเคยสัมผัส ได้ทดลองเป็นต้น ถือเป็นประสบการณ์ตรง (Direct Experience) และการได้ยินได้ฟัง ได้เห็นรูปภาพ หรือได้อ่านจากสิ่งต่างๆ แต่ไม่ได้พบเห็นหรือสัมผัสโดยตรงด้วยตนเอง ถือเป็นประสบการณ์อ้อม (Indirect Experience)
2. ค่านิยมและการตัดสินใจ ค่านิยม เนื่องจากกลุ่มคนแต่ละกลุ่มมีพื้นฐานแตกต่างกัน

3.5 การเปลี่ยนแปลงเจตคติและทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

เทรนดิส (Traindis. 1979 : 143) ได้กล่าวถึงเจตคติว่าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่นการได้รับข้อมูลใหม่จากบุคคลอื่น สื่อมวลชนหรือการได้รับประสบการณ์โดยตรงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทางด้านความคิด ความเข้าใจ และมีผลทำให้องค์ประกอบด้านความรู้สึกและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

เอดเวอร์ด (Edwards. 1957 : 200 – 202) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเจตคติไว้ 4 ประการ สรุปได้ดังนี้

1. เจตคติจะเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อได้รับการสนใจใหม่
2. เจตคติจะเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อเกิดการเรียนรู้และได้รับประสบการณ์โดยตรง

3. เจตคติจะเปลี่ยนแปลงได้เมื่อบุคคลได้รับความรู้ใหม่เพิ่มเติมขึ้น และยอมรับในคุณสมบัติหรือสถานการณ์ของสิ่งนั้นๆ

4. เจตคติจะเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อมีการกระทำและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง

สุดใจ เหล่าสุนทร (2518 : 143 – 144) กล่าวว่า การเสริมสร้างเจตคติที่ดีขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ที่พึงพอใจ เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการเพิ่มพูนความเข้าใจในสิ่งใหม่ๆ หรือประสบการณ์ใหม่

X สุนีย์ ชีรดากร (2525 : 158 – 159) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีเปลี่ยนเจตคติว่าสามารถทำได้หลายวิธี ได้แก่

1. เปลี่ยนส่วนประกอบทางด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) ของผู้เรียนเพราะถ้าเจตคติทางด้านความรู้เปลี่ยนแปลงก็มีแนวโน้มที่จะทำให้ส่วนประกอบทางด้านความรู้สึก และทางด้านการกระทำเปลี่ยนแปลงด้วย ทำได้โดย

1.1 ใช้วิธีแนะแนว เช่น การอภิปราย ชี้แจง จัดอภิปราย หรือเชิญวิทยากรมาบรรยาย เพื่อให้ผู้เรียนทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

1.2 ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงกับเรื่องต่างๆ เช่น ผู้สอนรู้ว่าผู้เรียน ไม่ชอบวิชาใด เพราะเรียนวิชานั้นไม่เข้าใจผู้สอนก็พาผู้เรียนไปชมของจริง วิธีทำจริงๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและอยากเรียนวิชานั้นต่อไป

เอนกกุล กริแสง (2526 : 205 – 214) กล่าวถึงยุทธศาสตร์การเปลี่ยนเจตคติไว้ดังนี้

1. การวางเงื่อนไขให้เกิดการเรียนรู้และมีผลให้เกิดเจตคติต่อสิ่งนั้นๆ

2. เหตุกระตุ้นใจให้ยอมรับหรือปฏิเสธสถานการณ์นั้น ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ตอบแทนและความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นว่าสามารถหักล้างความเชื่อเดิมลงได้ก็จะเปลี่ยนเจตคติ

3. ความสอดคล้องทางความคิด บุคคลจะพยายามปรับสถานการณ์เพื่อเปลี่ยนเจตคติของผู้อื่นให้คล้อยตามตนหรือเปลี่ยนเจตคติของตนเองต่อวัตถุที่หมายนั้น

4. การโฆษณาชวนเชื่อโดยการให้ข้อมูลหรือข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อการเสริมสร้าง หรือเปลี่ยนแปลงเจตคติด้วยกระบวนการที่สำคัญคือ การเร้าความสนใจ เสนอข้อมูลหรือแนวความคิดใหม่โดยใช้สื่อ โทรทัศน์ ฉายสไลด์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ซึ่งจะมีประสิทธิภาพมากขึ้นอยู่กับเนื้อหา แหล่งที่มา ความน่าเชื่อถือและความดึงดูดใจให้เกิดความศรัทธาต่อสิ่งนั้น

5. ข่าวลือ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ความจำ ความคิดและเจตคติของบุคคลอย่างมาก

ในการสร้างเจตคติหรือการเปลี่ยนแปลงเจตคติไปในทางที่ดีเกี่ยวกับการเรียน
กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2528 : 232 – 233) ได้ให้ความคิดเห็นสรุปได้ดังนี้

1. ให้การแนะแนว โดยพยายามชี้แจงหรืออธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งใดๆ อย่างมีเหตุผล เน้น
แนวทางปฏิบัติต่อการเรียนรู้ให้ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งให้เห็นคุณและโทษของสิ่งนั้นอย่างแท้จริง
โดยเฉพาะชี้ให้เห็นคุณประโยชน์ที่จะได้รับ ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีแนวโน้มที่จะตอบสนองในทางบวกต่อ
สิ่งที่ทำคุณประโยชน์แก่ตนเอง

2. พยายามให้การเสริมแรงที่ตรงกับความถนัดและความต้องการแก่ผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้มี
กำลังใจที่จะเรียนรู้มากกว่าการใช้การลงโทษ

3. พยายามให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำเองและมีส่วนรับผิดชอบต่องานนั้นๆ เช่น การสอนหัวข้อ
บางอย่าง ครูจะแบ่งเป็นกลุ่มให้ผู้เรียนค้นคว้าทดลองด้วยตนเอง ผู้เรียนจะค้นพบด้วยตนเองและในที่สุด
จะเป็นเจตคติที่ดีได้

การเปลี่ยนแปลงเจตคติที่เกิดขึ้นเป็นกระบวนการ แมคไควร์ (Mcquire, 1969) ได้วิเคราะห์ถึง
กระบวนการเปลี่ยนเจตคติไว้ 5 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การเอาใจใส่ บุคคลต้องยอมให้ความสนใจ เอาใจใส่รับรู้ในการชักจูง
2. ความเข้าใจ เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับฟังข่าวสาร
3. การยอมรับ โดยการยอมรับ หรือการเลียนแบบเทียบเคียง หรือการยอมรับเข้าไว้ภายใน
ตน บุคคลอาจยอมรับเพราะได้ผลประโยชน์ หรือพอใจที่จะเลียนแบบก็ได้
4. ความจำ การจะเปลี่ยนเจตคติได้เร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับบุคคลว่าจะจำเรื่องราวเกี่ยวกับเจตคติ
นั้นๆ นานเท่าใด ถ้าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อบุคคล ตัวบุคคลจะจำได้นาน
5. การกระทำ เป็นกระบวนการสุดท้ายของการเปลี่ยนเจตคติ คือ การแสดงพฤติกรรม เพื่อ
แสดงถึงการมีเจตคตินั้นๆ

นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติหลายทฤษฎี ได้แก่

1. ทฤษฎีเสริมแรง (Reinforcement Theory) ฮอฟแลนด์ เจนนิสและเคลลี (Imsko, 1967 :
199 – 203 ; citing Hovland, Janis and Kelly n.d.) ได้ร่วมกันศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ
โดยยึดหลักของการเสริมแรงว่า เจตคติจะเปลี่ยนแปลงเมื่อบุคคลเปลี่ยนความคิดเห็น (Opinion) อัน
เนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ ถ้าบุคคลมีประสบการณ์ที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เนื่องจากการได้รับการ
เสริมแรงทางบวก บุคคลจะมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น และในทางตรงกันข้ามบุคคลมีประสบการณ์ที่ไม่ดี
ต่อสิ่งนั้น ดังนั้นการเรียนรู้จะเกิดได้มากน้อยเพียงใด ต้องอาศัยการเสริมแรง นอกจากนี้องค์

ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดความคิดเห็นใหม่ๆ ได้แก่ ความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ ก่อนที่บุคคลจะเกิดความคิดใหม่ๆ จะต้องมีความสนใจในข่าวสารที่ได้รับก่อน เมื่อสนใจก็มีความเข้าใจเกิดขึ้นยอมรับข่าวสารนั้นๆ การยอมรับขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจ ซึ่งอยู่ในรูปต่างๆ กัน เช่นการให้เหตุผลหรือการสื่อสาร ชักจูง

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Active Participation Theory) จากการศึกษาในจิตวิทยาสังคม เจตคติหรือพฤติกรรมจะเปลี่ยนได้ ถ้ามีส่วนร่วมในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งทริแอนดิส (Triandis) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการทดลองของเลวิน (Lewin) เกี่ยวกับการบริโภคเครื่องในสัตว์ มีกลุ่มการฟังการบรรยายอย่างเดียวกับกลุ่มที่ฟังการบรรยายและมีการอภิปรายถึงประโยชน์ และหลักโภชนาการจากการติดตามผลปรากฏว่ากลุ่มที่มีการฟังบรรยายอย่างเดียวก่อน ปฏิบัติตามร้อยละสามส่วนกลุ่มที่มีการอภิปรายมีการกระทำตามถึงร้อยละสามสิบสอง จะเห็นว่า การมีส่วนร่วมจะมีผลต่อเจตคติของบุคคลมากทำให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมโดยตรง (Active Participation) จะมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ยืนยาวกว่าโดยทางอ้อม (Passive Participation) (Triandis 1971 : 89)

สุภาพร เลาสถิตย์ (2525 : 17) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติไว้ 4 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความตรงกันหรือความเหมือนกันของความคิด (Theories of Cognitive Consistency)

ไฮเดอร์ (Heider. n.d.) ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ว่า เมื่อนาย ก. ชอบนาย ข. และนาย ข. ชอบสิ่งของ ค. มีแนวโน้มที่จะทำให้ นาย ก. ชอบสิ่งของนาย ค. ด้วย ภาวะการณ์ที่สมดุลจะเกิดเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบทั้งสามนี้เป็นไปทางบวก เช่น ข.ชอบ ค. และ ก. ชอบ ค. หรืออีกกรณีหนึ่งเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างสองคู่เป็นไปในทางลบ เช่น ก. ไม่ชอบ ค. ข. ไม่ชอบ ค. และ ก. ชอบ ข. และในทางตรงกันข้ามภาวะการณ์ที่ไม่สมดุลจะเกิดเมื่อความสัมพันธ์คู่ใดคู่หนึ่งเป็นไปในทางลบ หรือความสัมพันธ์ระหว่างสามคู่เป็นไปในทางลบ เมื่อเกิดภาวะการณ์ที่ไม่สมดุลมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดภาวะการณ์ที่สมดุล (Balanced Status) ขึ้น

2. ทฤษฎีการขัดแย้งของความคิด (Theory of Cognitive Dissonance)

เฟสทิงเจอร์ (Festinger) เป็นผู้เสนอทฤษฎีนี้ โดยมีพื้นฐานมาจากความคิดที่ว่าเมื่อใดมนุษย์มีสิ่งที่ยึดแย้งกัน มนุษย์จะพยายามหาทางที่จะขจัดความขัดแย้งนั้นให้หมดไปนั่นคือ เจตคติของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้นในตัวบุคคล และความขัดแย้งนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจากส่วน

ประกอบของการรับรู้ ส่วนหนึ่งแตกต่างหรือขัดแย้งกับส่วนประกอบของการรับรู้ส่วนอื่น หรือเกิดขึ้นเมื่อมีการรับรู้ส่วนอื่นหรือเกิดขึ้นเมื่อมีการรับรู้ข้อมูลใหม่ที่ขัดแย้งกับเจตคติหรือความคิดเห็นเดิมของตน เมื่อเกิดความไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งก็พยายามปรับให้เกิด ความสอดคล้องเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์กับพฤติกรรม หรือเปลี่ยนความคิดให้สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือพยายามหาข้อมูลสนับสนุนความคิดเดิมของตน หรือหลีกเลี่ยงไม่รับข้อมูลที่ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องขึ้น

3. ทฤษฎีการเสริมกำลัง (Reinforcement Theory)

ฮอฟแลนด์ เจนนิส และเคลลี (Hovland, Janis and Kelly) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของเจตคติตามแนวของทฤษฎีไว้ว่า เจตคติของบุคคลจะเปลี่ยนไปเมื่อบุคคลเปลี่ยนความคิดเห็น (Opinion) ความคิดเห็นใหม่ ๆ เกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้เกิดจากการเสริมกำลัง นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ ซึ่งขึ้นอยู่กับสิ่งล่อใจ (Incentive) เมื่อบุคคลมีประสบการณ์ในทางที่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลนั้นจะมีเจตคติต่อสิ่งนั้น

4. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติโดยการปรับตัวให้เข้ากับสังคม (The Social Judgment Theory of Attitude Change)

เชอร์ฟ และคนอื่น ๆ (Sherif and others) เป็นผู้นำทฤษฎีนี้ซึ่งเชื่อว่าขบวนการในการปรับตัวของบุคคลนั้นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งสัมพันธ์กับหลักเกณฑ์ต่างๆ ทางสังคม และความคิดเห็นเกี่ยวกับตน (Self – concept) เจตคติจะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับระดับของปรับ (Level of Adaptation) ซึ่งอยู่ระหว่างช่วงของการยอมรับ (Acceptance) ซึ่งเป็นไปตามความคิดเห็นของตนเองและสังคมช่วงแห่งการปฏิเสธ (Rejection) ซึ่งเป็นไปตามความคิดเห็นของตนเองและสังคมและยังมีช่วงแห่งอิสระ (Non commitment) คือ การไม่ผูกมัดในด้านใดๆ ซึ่งอยู่ระหว่างช่วงแห่งการยอมรับและช่วงแห่งการปฏิเสธ การยอมรับการไม่ยอมรับหรือปฏิเสธ และไม่แน่ใจนี้จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับของการมีส่วนร่วม และโดยปกติเจตคติจะแสดงออกในรูปที่เหมาะสม (Legitimate) กับสถานะของสังคม เพื่อจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความเป็นสุข

จากเอกสารดังกล่าวพอสรุปได้ว่า เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ต้องใช้เทคนิคหลากหลาย โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม บุคคล สังคม และอาศัยระยะเวลา ฯลฯ

3.6 การวัดเจตคติ

ในการสร้างเครื่องมือวัดเจตคตินั้นสามารถทำได้หลายวิธีซึ่งแตกต่างกันไป ได้แก่การวัดโดย

1. วิธี Equal Appearing Intervals วิธีนี้ เซอร์สโตน (Thurstone. 1970 : 128) ได้วัดเจตคติของบุคคลโดยอาศัยกฎแห่งการเปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจ (Law of Comparative Judgement) คือให้ผู้ตอบตัดสินข้อความที่แสดงถึงเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่าเห็นด้วย (Accepted) หรือไม่เห็นด้วย (Rejected) ในข้อความเหล่านั้นอย่างน้อยเพียงใด โดยให้กลุ่มผู้ตัดสินพิจารณาว่าข้อความแต่ละข้อความที่เสนอนั้นควรจะอยู่ตรงไหน เมื่อแบ่งเป็น 11 กลุ่มเท่าๆ กัน เมื่อกลุ่มผู้ตัดสินได้พิจารณาตัดสินหมดทุกข้อความแล้ว ก็นำแต่ละคนมาหาค่าสเกล (Scale Value) นั่นคือหาตำแหน่งมัธยฐานของแต่ละสเกล สำหรับวัดเจตคติต่อไป

2. วิธี Summated Ratings หรือ Likert Method ซึ่งสร้างขึ้นโดยลิเคอร์ท (Likert. 1970 : 150 – 151) เป็นวิธีการวัดเจตคติโดยการนำเอาข้อความที่จะใช้วัดเจตคติไปให้ผู้ตอบลงความเห็นว่ามีความรู้สึกต่อข้อความเหล่านั้นอย่างไรบ้าง เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แล้วมีการกำหนดคะแนนให้อาจเป็น 5 4 3 2 หรือ 1 ตามลำดับ หากเป็นข้อความทางบวก (Positive Statement) และอาจเป็น 1 2 3 4 หรือ 5 ตามลำดับ หากเป็นข้อความในทางลบ (Negative Statement) จากนั้นนำข้อความทั้งหมดไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Item Analysis) โดยเลือกข้อความที่สามารถจำแนกกลุ่มที่มีเจตคติที่ดีและเจตคติที่ไม่ดีได้ เพื่อนำไปใช้วัดเจตคติต่อไป

3. วิธี Semantic Differential (Osgood. 1957 : 189) ซึ่งใช้วิธีนี้เพื่อวัดความหมายของมโนทัศน์ (Concept) ในรูปความหมายของคำคุณศัพท์ (Adjectives) โดยให้บุคคลทำเครื่องหมายแสดงความคิดเห็นลงในสเกลซึ่งอยู่ระหว่างคำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกับคู่หนึ่งๆ เช่น ดี – ไม่ดี ชอบ – ไม่ชอบ ฯลฯ ผู้ตอบจะต้องพิจารณาว่า มโนทัศน์ที่ตนเห็นมีความหมายสอดคล้องกับคุณศัพท์ในแต่ละสเกลอย่างไรมากน้อยแค่ไหน แล้วกรอกความเห็นลงในสเกล

นักจิตวิทยาสังคม ได้พยายามที่จะคิดหาวิธีการวัดเจตคติที่มีคุณภาพซึ่งจากการศึกษาปรากฏว่า วิธีการวัดเจตคติซึ่งเป็นที่นิยม ใช้กันอยู่ในปัจจุบันได้แก่ วิธีการของ Thurstone และ Likert การวัดเจตคติของบุคคลต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ นั้น Thurstone (1967 : 77) ให้ความเห็นว่า จะวัดโดยตรงไม่ได้ ต้องวัดจากการแสดงออกในรูปของความคิดเห็นหรือคำพูดซึ่งก็อาจวัดได้ไม่แน่นอนนัก และแม้จะวัดเจตคติจากพฤติกรรมที่แสดงออกจริงๆ ก็มีผู้คัดค้านว่าบางทีก็อาจเคลื่อนได้ เพราะพฤติกรรมของคนเราอาจบิดเบือนจากเจตคติที่มีอยู่จริง Thurstone ยังได้ให้ความเห็นว่าทั้งภาษาพูดและพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกนั้นเป็นเพียงชี้เจตคติ ซึ่งยังมีความคลาดเคลื่อนตามหลักของการวัด

- X ผลบ้าง เขาจึงใช้การวัดเจตคติจากคำตอบว่า “เห็นด้วย” หรือ “ไม่เห็นด้วย” กับข้อความในแบบวัดเจตคติแต่ละข้อไม่ต้องไม่สรุปเอาเองว่า บุคคลนั้นจะปฏิบัติตามในข้อที่ตนเองเห็นด้วย

ลิเคอร์ท ได้สร้างแบบวัดเจตคติที่เป็นที่นิยมพอๆ กับแบบวัดเจตคติของ Thurstone ในแบบวัดเจตคติของเขากำหนดให้ข้อความทุกข้อในแบบวัดเจตคติ คือ ผลรวมของคะแนนทุกข้อในแบบวัดเจตคติ ซึ่งเราถือว่าผู้มีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดก็ย่อมจะมีโอกาสตอบเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นมาก และโอกาสที่จะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ต่อต้านสิ่งนั้นก็จะมีอยู่น้อย ในทำนองเดียวกันมีเจตคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น โอกาสที่จะเห็นด้วยกับข้อความที่สนับสนุนสิ่งนั้นก็น้อยและโอกาสจะตอบเห็นด้วยกับข้อความที่ต่อต้านสิ่งนั้นจะมีมาก คะแนนรวมของทุกข้อจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงเจตคติของผู้ตอบในแบบวัดเจตคติของแต่ละบุคคล วิธีสร้างแบบวัดเจตคติของ Likert ครั้งแรกจะต้องรวบรวมข้อความที่เกี่ยวข้องในสิ่งที่จะศึกษาให้ได้มากที่สุดแล้วนำข้อความที่รวบรวมได้ไปลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะศึกษา โดยให้เลือกตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งต่อข้อความแต่ละข้อ ผู้ตอบไม่ต้องทำใจเป็นกลาง แต่ตอบตามความรู้สึกของตนเอง การเปรียบเทียบเจตคติให้เป็นคะแนนข้อที่สนับสนุนคำตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่งให้คะแนน 5 และลดลงเรื่อยๆ จนถึงคำตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 1 คะแนน ส่วนข้อความที่ต่อต้าน ถ้าตอบไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ 5 คะแนน และลดลงเรื่อยๆ จนตอบว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง จะให้ 1 คะแนน

(Anastasi. 1976 : 432 – 485)

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีวัดเจตคติของ ลิเคอร์ท (Likert) ด้วยเหตุผลที่ว่า แบบของลิเคอร์ทนั้น การให้น้ำหนักของคะแนน 5 ระดับ ช่วยทำให้สามารถหาระดับเจตคติของกลุ่มตัวอย่างได้สะดวกกว่าแบบอื่น ๆ

ประโยชน์ของการวัดเจตคติ

ชัยยงค์ ขามรัตน์ (2525 : 17 – 18) ได้สรุปไว้ว่าประโยชน์ของการวัดเจตคติดังนี้ คือ

1. วัดเพื่อทำนายพฤติกรรม เนื่องด้วยเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของบุคคลย่อมเป็นเครื่องแสดงว่า เขามีความรู้สึกทางด้านที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นเพียงใด เจตคติของบุคคลต่อสิ่งนั้นจึงเป็นเรื่องทำนายว่า บุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใดด้วย ฉะนั้นการทราบเจตคติของบุคคล ย่อมช่วยให้สามารถทำนายการกระทำของบุคคลนั้นได้ แม้จะไม่ถูกต้องเสมอไปก็ตาม

2. วัดเพื่อหาทางป้องกัน โดยทั่วไปการที่บุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดอย่างไรมันเป็นสิทธิของเขา แต่การอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขของสังคม ย่อมจะเป็นไปได้เมื่อพลเมืองมีเจตคติต่าง ๆ คล้ายคลึงกันซึ่งจะเป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันและไม่เกิดความแตกแยกในสังคม

3. วัดเพื่อหาทางแก้ไข เจตคติของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจแตกต่างกัน แต่ในบางเรื่องจำเป็นต้องได้รับความคิดเห็นและเจตคติที่สอดคล้องกัน เพื่อป้องกันปัญหาข้อขัดแย้งในเรื่องต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น

4. วัดเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เจตคติเปรียบเสมือนสาเหตุภายในที่ผลักดันให้บุคคลกระทำสิ่งต่างๆ และสาเหตุภายในหรือเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลนี้ อาจจะได้รับผลกระทบมาจากสาเหตุภายนอกอีกส่วนหนึ่ง ฉะนั้นการจะเข้าใจอิทธิพลของสาเหตุภายนอกที่มีต่อการกระทำของบุคคลต่างๆ ให้ชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคลต่างๆ ให้ชัดเจน บางกรณีอาจจำเป็นต้องวัดเจตคติของบุคคล

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอาชีพอิสระ

4.1 ความหมายและประเภทของอาชีพอิสระ

มีผู้สนใจศึกษาประเภทของอาชีพอิสระ และได้ให้ความหมายของอาชีพอิสระตามเหตุผลแตกต่างกันไป ดังนี้

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2517 : 5) กล่าวว่าอาชีพอิสระ หมายถึงการที่บุคคลเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นส่วนหนึ่งในธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งคือ การที่บุคคลประกอบอาชีพหารายได้ โดยไม่มีนายจ้าง หรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง

สุริพร ศรีทองกิติกุล (2521 : 5) กล่าวว่าอาชีพอิสระ หมายถึงงานอาชีพที่แต่ละบุคคลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำมาหาเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องไปรับจ้างผู้อื่นเสมอไป หรือจะไปรับจ้างก็ทำได้

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529 : 5) ได้ให้ความหมายของอาชีพอิสระไว้ว่า หมายถึงอาชีพที่หารายได้ได้เองโดยไม่มีนายจ้าง หรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง

สุรเดช วิเศษสุรการ (2530 : 10) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับอาชีพส่วนตัวว่า หมายถึงงานที่ไม่ใช่งานรับจ้าง ไม่รับราชการ ไม่เป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นเจ้าของกิจการด้วยตนเองซึ่งอาจจะเริ่มจากร้านแผงลอย หาบเร่ แล้วขยายเป็นห้องแถวต่อไปอาจเปิดสาขาเพิ่มขึ้นอีก

ทบวงมหาวิทยาลัย (2526 : 23) ได้จัดหมวดหมู่ของเยาวชนผู้ประกอบอาชีพอิสระไว้ 3 ประเภท คือ

1. ประเภทค้าขาย ได้แก่ขายของชำ ขายข้าวแกง ขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป ขายของเล่นสำหรับเด็ก ขายเครื่องเขียนแบบเรียน ขายผักผลไม้ ขายอุปกรณ์การเกษตรและขายเครื่องสำอาง
2. ประเภทบริการ ได้แก่รับจ้างทั่วไป รับเหมาก่อสร้างทั่วไป เสริมสวย รับซ่อมผ้า ขับริดส่งผู้โดยสาร รับซ่อมจักรยาน และจักรยานยนต์
3. ประเภทเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ ทำนา และกรีดยาง

สัญญา จัดตานนท์ (2527 : 16) อธิบายว่าอาชีพอิสระหรืออาชีพส่วนตัวถ้าจะแบ่งตามระดับความสามารถในการประกอบอาชีพแล้วอาจแบ่งเป็นกลุ่มใหญ่ๆ ได้ 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มอาชีพที่มีทักษะหรือความรู้ในระดับสูง เช่นแพทย์ วิศวกร ทนายความ ผู้ตรวจบัญชี ครู – อาจารย์ เป็นต้น
2. กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความรู้ในระดับที่ต่ำกว่าอนุปริญญา คือช่างต่างๆ เช่น ช่างเครื่องยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างวิทยุ เขียนแบบ ตัดเสื้อ เสริมสวย เย็บหนัง เป็นต้น
3. กลุ่มอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะหรือวิชาชีพอย่างหนึ่งอย่างใดโดยเฉพาะ เช่นผู้ประกอบอาชีพขายของชำ ขายข้าวแกง ค้าหนังสือต่างๆ ทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หาบเร่ แผงลอย ขับริดแท็กซี่ ตลอดจนรับสินค้ามาขายเอง เป็นต้น

กรมวิชาการ (2530 : 4) ได้จำแนกประเภทของการประกอบอาชีพอิสระไว้ดังนี้ คืออาชีพด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตรกรรม ด้านคหกรรม ด้านพาณิชยกรรม และด้านศิลปหัตถกรรม

วินัย ฌรงค์ฤทธิ์ (2530 : 11) กล่าวว่าคำว่าอาชีพอิสระ หมายถึงอาชีพที่เป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นหุ้นส่วนในธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การประกอบอาชีพที่มีรายได้เป็นของตนเอง โดยไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง เช่นค้าขายส่วนตัว ขายอาหาร เครื่องดื่ม ผลไม้ ทำขนมขาย พับถุงขาย ขายเครื่องอะไหล่ยนต์ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ทำฟาร์มโคนม เลี้ยงสัตว์ ทำการประมง อาชีพอิสระอื่นๆ เช่น ทนายความ นักดนตรี ร้านเสริมสวย ทำเฟอร์นิเจอร์ ขับริดรับจ้าง

อาชีพอิสระ หมายถึงอาชีพส่วนตัว หรือการประกอบการของตนเองเป็นอาชีพที่ต้องเสี่ยง และไม่ต้องกลัวที่จะพบกับรายได้ที่ไม่แน่นอน มีได้ในทุกลักษณะงานไม่ว่างานนั้นจะเป็นงานประเภทเกษตรกรรม คหกรรม ศิลปกรรม พาณิชยกรรม หรือ อุตสาหกรรม ขอแต่ให้เป็นอาชีพสุจริตที่เป็น การประกอบการของตนเอง เป็นเจ้าของธุรกิจดำเนินการและไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง (กรมอาชีวศึกษา. 2531 : 14)

อาชีพอิสระ คืออาชีพที่ผู้ประกอบการสามารถหารายได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเป็นลูกจ้างใคร หรือประกอบการตามความประสงค์ของตนเอง หรือกลุ่มรายได้ของอาชีพอิสระ หรือประกอบการตามความประสงค์ของตนเอง หรือกลุ่มรายได้ของอาชีพอิสระ ได้จากด้านการผลิต ด้านการขาย และด้านการบริการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช 2533 : 578)

ทิพวัน ถิ่อคำ (2533 : 43) ได้ให้ความหมายอาชีพอิสระไว้ว่า คือการประกอบอาชีพซึ่งผู้ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของกิจการเอง โดยถือว่าเป็นอาชีพอิสระ เพราะผู้ประกอบอาชีพไม่ได้เป็นลูกจ้างในหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

กรมสามัญศึกษา (2535ค : 15) ได้ให้ความหมายการประกอบอาชีพอิสระไว้ว่า คือการรวมกลุ่มของนักเรียน เพื่อหารายได้ระหว่างเรียนโดยมีการวางแผน การจัดการและดำเนินการด้วยกลุ่มตนเองตามสภาพเวลา กำลังความสามารถ จนก่อให้เกิดคุณธรรมและเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพ

กรมสามัญศึกษา (2535 ค : 15) ได้แบ่งประเภทการประกอบอาชีพเป็น 2 ประเภทคือ

1. อาชีพอิสระ โดยแบ่งเป็น

1.1 อาชีพผู้ผลิต ได้แก่อาชีพที่ผู้ดำเนินการผลิตชิ้นงานเพื่อจำหน่าย เช่น งานประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ เครื่องปั้นดินเผา ผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น

1.2 อาชีพบริการ ได้แก่ อาชีพที่ผู้ดำเนินการได้เอื้ออำนวยความสะดวกหรือให้บริการแก่ผู้บริโภค เช่น ช่างซ่อมวิทยุโทรทัศน์ แม่ค้า ช่างตัดผม ช่างเสริมสวย เป็นต้น

2. อาชีพรับจ้าง หมายถึงอาชีพใดก็ตามที่ผู้ประกอบอาชีพไม่ได้เป็นเจ้าของกิจการเอง แต่ทำงานภายใต้ระบบหรือข้อกำหนดของหน่วยงาน หรือนายจ้างที่ตนสังกัดอยู่ เช่น ข้าราชการ ลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ พนักงานห้างร้าน บริษัท ฯลฯ เป็นต้น

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533 : 415) แบ่งประเภทอาชีพอิสระออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. อาชีพอิสระด้านการค้าขายปลีก เช่น ขายพวงมาลัย เครื่องประดับ ของใช้เบ็ดเตล็ดในครัวเรือน เสื้อผ้าสำเร็จรูป ผัก ผลไม้ เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว ไอศกรีม สลากกินแบ่งรัฐบาล เครื่องเขียน และเทป เป็นต้น

2. อาชีพอิสระด้านบริการ เช่น ตัดหญ้า ตกแต่งสนาม ซักรีดเสื้อผ้า ฝนมีดและกรรไกร ส่งหนังสือพิมพ์ ถ่ายสำเนาเอกสาร ห่อพัสดุไปรษณีย์ จัดดอกไม้ ให้เช่าหนังสือ หรือวีดิทัศน์ ซ่อมรองเท้า ซ่อมกระเป๋าสาน ซ่อมร่ม และซ่อมเสื้อผ้า เป็นต้น

3. อาชีพอิสระด้านเกษตรกรรม เช่น ปลุกผักสวนครัว พืชสมุนไพร ไม้ผล ไม้ดอก ไม้ประดับ ขยายพันธุ์ต้นไม้ เพาะเห็ด เพาะถั่วงอก เลี้ยงนก กระจ่าง เป็ด ไก่ หมู กบ ผึ้ง และเพาะเลี้ยงลูกน้ำ เป็นต้น

4. อาชีพอิสระด้านหัตถกรรมและธุรกิจในครัวเรือน เช่น ทำขนมอบ อาหารแห้ง ดอกไม้ประดิษฐ์ ของเล่นสำหรับเด็ก ของที่ระลึก ว่าว ร่ม พรมเช็ดเท้า ไม้กวาด เครื่องปั้นดินเผา เจียรนัย อัญมณี ทอผ้า และตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

อาชีพอิสระแบ่งตามการสำรวจการประกอบอาชีพในจังหวัดอุบลราชธานี ของสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดอุบลราชธานี พ.ศ. 2534 (2534 : 19 – 20) ได้แบ่งกลุ่มอาชีพอิสระเป็น 6 กลุ่มอาชีพ คือ

1. กลุ่มอาชีพค้าขาย
2. กลุ่มอาชีพช่างฝีมือ
3. กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม
4. กลุ่มอาชีพศิลปิน
5. กลุ่มอาชีพธุรกิจ
6. กลุ่มอาชีพบริการ

จากการแบ่งประเภทของอาชีพอิสระที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า มีวิธีการแบ่งอาชีพได้หลายรูปแบบตามวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป เช่น แบ่งตามระดับความรู้ แบ่งตามความเหมาะสมของผู้เรียน แบ่งตามหลักวิชาการของกรมวิชาการ เป็นต้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวความคิดการแบ่งอาชีพอิสระจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2533 : 578) เป็นกลุ่มอาชีพอิสระที่สอดคล้องกับสภาพชุมชนในเขตห้วยขวาง ตลาดและความต้องการของผู้บริโภค ตลอดจนความเหมาะสมกับนักเรียน ได้แก่

1. ด้านการผลิต
2. ด้านการขาย
3. ด้านการบริการ

ความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าอาชีพอิสระ หมายถึงการที่บุคคลสามารถหารายได้เอง โดยไม่มีนายจ้าง และไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง หรือการที่บุคคลเป็นเจ้าของกิจการ หรือดำเนินการในรูปแบบของหุ้นส่วนอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้ความรู้ความสามารถที่บุคคลมีอยู่เป็นพื้นฐาน ด้วยการลงทุนในรูปแบบของการผลิต การจำหน่าย หรือการให้บริการเพื่อมุ่งหวังกำไร กิจการนั้นอาจมีขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ก็ได้ ที่สำคัญต้องมีเจตคติที่ดีกับอาชีพนั้นๆ และเป็นอาชีพสุจริต

4.2 ความสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ

สายสุรี จุติกุล (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531 : 34 – 36; อ้างอิงจาก สายสุรี จุติกุล. 2510) กล่าวว่า การเลือกอาชีพสำคัญยิ่งเพราะ

ประการแรก บุคคลจะเกลียดงาน หรือชอบงานขึ้นอยู่กับงานหรืออาชีพที่บุคคลนั้นเลือกความจริงไม่มีงานใด หรืออาชีพใดที่คนทุกคนจะชอบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่งานที่ชอบนั้นมักจะเป็นงานที่เขาชอบเป็นส่วนใหญ่ และที่ไม่ชอบเป็นส่วนน้อยหรือส่วนปลีกย่อย เช่น นิสิต นักศึกษาหลายคนเคยปรารภกันว่า ชอบครูเป็นที่สุด เพราะชอบสอนเด็ก ชอบวิชาการ ชอบเด็กแต่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับอาชีพนี้คือ การที่ต้องตรวจการบ้านเด็กและการที่ต้องอยู่เวรหลังโรงเรียนเลิก) แต่นิสิตนักศึกษาเหล่านี้ได้ยึดอาชีพครูหลังจากที่ได้รับปริญญาแล้ว เท่าที่สังเกตก็เห็นว่ามีความสุขในการปฏิบัติงาน ดังนั้นจะเห็นว่างานที่แต่ละบุคคลเลือกมีลักษณะที่ช่วยให้บุคคลนั้นเกลียด หรือชอบ ทำงานนั้นๆ การทำงานด้วยความอยากทำ ชอบทำ และทำอย่างมีความสุขมักจะได้ผลมากกว่างานที่ฝืนใจทำ และทำด้วยความเบื่อหน่าย การเลือกงานและอาชีพจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก

ประการที่สอง การจะประสบผลสำเร็จในด้านการงาน หรือไม่ขึ้นอยู่กับงาน หรืออาชีพที่บุคคลนั้นเลือก คนบางคนเลือกงานที่ตนไม่ชอบ แต่จำเป็นต้องทำ เพราะบิดามารดาเลือกไว้ให้ อย่างนั้น หรือบางคนเลือกงานที่ตนไม่ชอบ ไม่ถนัด หรือมีความรู้ในดำนนั้นๆ คนเหล่านี้จะรู้สึกลำบากใจในการปฏิบัติงาน งานก็ไม่ก้าวหน้าและตนเองก็ไม่ก้าวหน้าด้วย

ประการที่สาม การที่คนจะว่างงาน ได้งานที่ทำเป็นครั้งคราว หรือมีงานทำตลอดไปนั้น จะขึ้นอยู่กับประเภทของงาน หรืออาชีพที่เลือกประกอบทั้งประเภทของงานหรืออาชีพที่เลือกควรจะสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันของประเทศ ในส่วนที่เกี่ยวกับทิศทางและนโยบายการมีงานทำ ตลอดทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ประการที่สี่ งานหรืออาชีพที่แต่ละบุคคลเลือกมีอิทธิพลครอบคลุมความเป็นไปต่างๆ ของชีวิตบุคคลนั้น อีกทั้งงานที่ทำก็มีได้จำกัดขอบเขตอยู่ทำงานนั้นๆ เท่านั้นแต่มีส่วนพัวพันกับกิจกรรมอื่นๆ เช่น งานบางประเภท ส่งเสริมให้บุคคลนั้น ไม่ประสงค์จะพบด้วยงานบางประเภททำให้โอกาสของสุภาพสตรีที่จะได้สมรสน้อยลง งานบางประเภทที่มีส่วนสร้างบุคลิกภาพและอุปนิสัย นอกจากนี้สุขภาพทั้งทางใจและทางกาย ก็ขึ้นกับสภาพของงานด้วย

ประการสุดท้าย การเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล มีส่วนช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญเร็วขึ้นหรือช้าลง ดังที่ทราบกันดีแล้วว่าปัจจุบันเป็นยุคของการพัฒนาประเทศ ประเทศจะพัฒนาไปได้เพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพ การใช้กำลังงาน และกำลังความคิดของประชาชนแต่ละคน ความต้องการของประเทศ

กับความต้องการของบุคคลควรมีส่วนสัมพันธ์กัน มิฉะนั้นประเทศชาติจะเจริญไม่ได้ และถ้าสังเกตดูให้ดีจะเห็นว่าความเจริญของประเทศชาติขึ้นอยู่กับ การเลือกงาน หรืออาชีพของบุคคลในชาตินั้นเป็น อย่างมาก

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่างาน หรืออาชีพที่แต่ละบุคคลจะเลือกเป็น เรื่องสำคัญมาก เพราะจะมี ส่วนเกี่ยวข้องกับความสุข ความก้าวหน้าในชีวิต และความเจริญของประเทศ

4.3 คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ควรจะมีบุคลิกภาพในการเสริมสร้างตนเองให้เป็นผู้มีความสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระให้ประสบผลสำเร็จ ดังที่ปราโมทย์ เจนการ (2523 : 56) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการด้านคุณลักษณะองค์ประกอบเชิงมนุษยศาสตร์จำนวน 10 ประการ ได้แก่

1. คุณลักษณะของความไม่เชื่อโชคกลาง ความพยายามและความรอบคอบ
2. คุณลักษณะของการคิดค้นประดิษฐ์ด้วยความมีเหตุผล
3. คุณลักษณะของความเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ
4. คุณลักษณะของความสามารถในการกล้าเสี่ยงที่จะดำเนินการธุรกิจ
5. คุณลักษณะความมีเหตุผลทางเศรษฐศาสตร์
6. คุณลักษณะความกล้าเสี่ยงอย่างสมเหตุผลในแง่ของการลงทุน
7. คุณลักษณะของความสามารถและความเชื่อมั่นในสังคมเชิงธุรกิจ
8. คุณลักษณะของความเชื่อในอิทธิพลจากการควบคุมภายใน
9. คุณลักษณะของความสามารถในการรับรู้และการเห็นช่องทางดำเนินการธุรกิจ
10. คุณลักษณะของการมีแรงจูงใจและค่านิยมที่ดีในการทำงาน

ยุพิน อกคานนท์ (2533 : 15) ได้แบ่งองค์ประกอบคุณลักษณะที่สำคัญในการประกอบอาชีพอิสระออกเป็น 2 องค์ประกอบใหญ่ คือ

องค์ประกอบที่ 1 มีองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1. การรักษาความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร ความอดทน มีความหนักแน่น ตั้งใจทำงาน ช่างสังเกต รู้จักวางแผน และรู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

2. รักษาความสำเร็จในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรความพยายาม มีมนุษยสัมพันธ์ ความขยัน ความกระตือรือร้น และความคิดริเริ่ม

3. ความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร การกล้าตัดสินใจ การกล้าเสี่ยงลงทุน และความเชื่อมั่นในตนเอง

4. การรักความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปร รู้จักประหยัด การเห็นคุณค่าของเงิน ความรับผิดชอบ ความละเอียดรอบคอบ และความซื่อสัตย์

5. ความคล่องตัวในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วยตัวแปรความสามารถและเฉลียวฉลาด

องค์ประกอบที่ 2 เป็นคุณลักษณะด้านพื้นฐานความรู้ และประสบการณ์ ประกอบด้วย ตัวแปร ความรู้ด้านการตลาด มีประสบการณ์ การเลือกทำเลที่เหมาะสม การจัดสถานที่ดี เงินทุนเพียงพอ และมีความรู้เรื่องการลงทุน

เนลิว สุวรรณกิตติ (2530 : 7 – 16) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ และหลักการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ดังต่อไปนี้

1. คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระ มีลักษณะดังนี้
 - 1.1 มีความอดทนในการทำงานหนักได้
 - 1.2 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.3 ในการประกอบกิจการใด ๆ มักจะตั้งเป้าหมายสูงและสามารถปฏิบัติได้
 - 1.4 เป็นผู้มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ
 - 1.5 ไม่เบื่อง่าย ไม่ชอบทิ้งอะไรกลางคันเมื่อพบอุปสรรค
 - 1.6 มีหลักในการแก้ปัญหาอย่างไม่เลอะคลาย
 - 1.7 รู้จักใช้คน
 - 1.8 รู้จักใช้ความคิดแต่หนักแน่นเป็นบทเรียน
 - 1.9 มีความคิดริเริ่มและกล้ารับผิดชอบต่อการริเริ่มต่างๆ

กรมวิชาการ (2530 : 30) ได้วิเคราะห์คุณลักษณะบางประการของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระพบว่า คุณลักษณะที่สำคัญหลายประการที่ทำให้ผู้ประกอบอาชีพประสบความสำเร็จ ได้แก่ อดทน หนักแน่น ขยันเอาใจใส่ ซื่อสัตย์ ประหยัด และตั้งใจทำงาน

ฮอร์นาดส์ และอะเบอด์ (Honads and Aboud. 1979 : 12) ได้ทำการวิจัยผู้ประกอบอาชีพอิสระเป็นชาย 60 คน พบคุณลักษณะเด่นของผู้ประกอบอาชีพอิสระ 5 ประการ ได้แก่

1. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง

2. ชอบอิสระรักงานเสรี
3. ชอบเป็นผู้นำ
4. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
5. ไม่สนใจเสียงวิพากษ์วิจารณ์ หรือไม่เห็นด้วยกับความคิดของผู้อื่น

สำเนา ขจรศิลป์ (2534 : 3 – 5) กล่าวว่าในการประกอบอาชีพอิสระให้ประสบผลสำเร็จนั้น มีปัจจัยที่สำคัญหลายประการ ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพอิสระของผู้ประกอบการ ได้แก่
 - 1.1 มีค่านิยม และเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ
 - 1.2 มีใจรักงานด้านธุรกิจ
 - 1.3 มีความคิดริเริ่มด้วยตนเอง และกล้ารับผิดชอบต่อการริเริ่มต่างๆ เหล่านั้น
 - 1.4 กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล
 - 1.5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 1.6 มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาโอกาสทางธุรกิจการงาน
 - 1.7 มีความอดสาหะในการทำงาน
 - 1.8 มีความสามารถในการแก้ปัญหา
 - 1.9 ยึดมั่นในสัญญาการทำงาน
 - 1.10 คำนึงถึงคุณภาพ
 - 1.11 รู้จักใช้ทรัพยากรที่จำกัด รวมทั้งใช้เวลาว่างอย่างเป็นประโยชน์
 - 1.12 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง
 - 1.13 มีมนุษยสัมพันธ์ดี

2. สมรรถภาพที่จำเป็นในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งมีหลายด้านดังต่อไปนี้

2.1 ด้านสินค้าหรือบริการ ความรู้ ความสามารถในการด้านนี้อาจได้จากการศึกษาในสถาบันการศึกษา จากประสบการณ์ในการทำงานของกิจการในครอบครัวหรือจากการฝึกงานกับภาคเอกชน

2.2 ด้านการตลาด ต้องมีความรู้ ความชำนาญ ในกระบวนการจำหน่ายผลผลิต หรือบริการอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ด้านการจัดการ ต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดระบบงาน การวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุม และการประเมินผลเพื่อให้กิจการบรรลุเป้าหมายทั้งในด้านผลกำไรที่ดี ด้านชื่อเสียง และความไว้วางใจจากลูกค้า

2.4 ความรู้ด้านอื่น ๆ ที่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระต้องการทราบ ได้แก่ การโฆษณา การบัญชี กฎหมาย ภาษีอากร และการวิเคราะห์สถานะเศรษฐกิจ เป็นต้น

3. เงินทุน เงินทุนเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของการประกอบอาชีพอิสระ ผู้ประกอบการจะต้องมีเงินทุน เพื่อเริ่มต้นกิจการและเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินการเงินทุนที่ต้องใช้นี้จำนวนแตกต่างกันไปตามลักษณะ และขนาดของอาชีพอิสระซึ่งแหล่งเงินทุนนั้นสามารถหาได้หลายแหล่งด้วยกัน เช่น จากครอบครัวของผู้ประกอบการ ญาติ ร่วมลงทุนกับเพื่อน และจากสถาบันการเงิน เป็นต้น

4. สถานที่ดำเนินธุรกิจ การพิจารณาสถานที่เพื่อดำเนินการธุรกิจนั้นมีความสำคัญมาก เช่นเดียวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ความสำเร็จ และความล้มเหลวของธุรกิจจึงอยู่ที่ปัจจัยด้านสถานที่ด้วย ขนาดและสถานที่ตั้งของสถานที่ดำเนินธุรกิจมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของอาชีพอิสระ เช่น อาชีพอิสระที่เกี่ยวกับการขายสินค้าและบริการ ก็จะต้องเป็นสถานที่ในแหล่งชุมชน หรือในเมืองที่มีทำเลเหมาะสม

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า คุณสมบัติของผู้ประกอบอาชีพอิสระมีความจำเป็นต่อผลในการประกอบอาชีพอิสระเป็นอย่างมาก อาศัยองค์ประกอบ ได้แก่ ความขยัน ความรับผิดชอบ ความเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้น มนุษยสัมพันธ์ ซื่อสัตย์ มีจิตวิทยา ฯลฯ ตลอดจนนำหลักพุทธศาสนาประกอบได้แก่อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา นั่นเอง

4.4 การเตรียมนักเรียนเข้าสู่อาชีพอิสระ

สมพงษ์ พูลสวัสดิ์ (2532 : 4) กล่าวว่า เพื่อให้ นักเรียนสามารถเลือกอาชีพอิสระได้ถูกต้องตามความเหมาะสม ควรเตรียมนักเรียนดังนี้

1. ให้ครูแนะแนวดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1.1 ให้นักเรียนรู้จักตนเองด้านอาชีพ โดยใช้แบบสอบถามให้นักเรียนรู้จักความสนใจ ความถนัด ความสามารถของตนเอง

1.2 ให้นักเรียนรู้จักโลกกว้างทางอาชีพ บริการข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ

1.3 ให้นักเรียนรู้จักกระบวนการตัดสินใจ และใช้บริการให้คำปรึกษา ช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองได้

1.4 ให้นักเรียนได้สัมผัสอาชีพจริงๆ โดยการประสานงานกับกลุ่มอาชีพอิสระที่จัดในคาบเรียนกิจกรรม หรืออาชีพที่อยู่นอกโรงเรียน

1.5 ติดตาม ประเมินผล ให้นักเรียนทราบและปรับปรุงต่อไป

2. ให้ครูทุกคนที่สอนการจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการอบรมช่วยเสริมปลูกฝังคุณสมบัติพื้นฐานที่จะทำให้การประกอบอาชีพอิสระประสบผลสำเร็จ คุณสมบัติพื้นฐานที่ต้องการ ได้แก่ ความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ กิริยามารยาทที่ดีงาม เป็นต้น

4.5 ปัญหาการประกอบอาชีพอิสระ

ศรีสง่า กรรณสูต และสาโรช บัวศรี (2521 : 103) ให้ข้อเสนอแนะว่าสาเหตุที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่นิยมประกอบอาชีพอิสระ เพราะค่านิยมของสังคมไทยโดยทั่วไปนิยมยกย่อง ข้าราชการ และปลูกฝังค่านิยมในการรับราชการให้แก่เด็กว่า การประกอบอาชีพอิสระจะมีการเสี่ยงต่อการขาดทุน ต่อความล้มเหลวมากกว่าเป็นลูกจ้าง การจัดการศึกษาไม่เน้นการประกอบอาชีพอิสระ ขาดประสบการณ์ในการประกอบการค้าเพราะอาชีพทั้งหลายจะเกี่ยวพันกับธุรกิจทั้งสิ้น ถ้าหาก พื้นเพของนักเรียนไม่ได้อยู่ในอาชีพนั้นก็จะขาดความรู้ ไม่มีประสบการณ์จะทำให้ลำบากใจในการประกอบอาชีพอิสระ การทำงานเป็นลูกจ้างจึงง่ายกว่า

การมีเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่องานอาชีพบางประการของคนไทยนั้น พิจารณาได้จากความคิดเห็นของไพฑูรย์ เครือแก้ว (2528 : 131 - 133) ที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อนิสัยในการเลือกอาชีพของคนไทยว่า คนไทยไม่นิยมชวนขายต่อสู่ทำงานหนักเพื่อความสำเร็จในชีวิต คนไทยชอบทำงานเบาๆ ไม่ต้องคิดรนรับผิดชอบ ชอบมีฐานะที่ขึ้นอยู่กับผู้อื่น มีเงินเดือน ไม่นิยมการเป็นพ่อค้า ถ้าจะดำเนินธุรกิจคนไทยจะยึดความโก้เก๋ในการดำเนินงานมากกว่าเนื้อหาของงาน

ปัญหาการประกอบอาชีพอิสระในประเทศไทย เป็นปัญหาเรื้อรังมานานจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งมาจากเหตุผลหลายประการแต่ที่ชัดเจนคือ เจตคติ หรือเจตคติต่ออาชีพนั่นเอง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาเจตคติต่ออาชีพอิสระให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความคิด ความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพอิสระ และนำไปประกอบอาชีพในอนาคตซึ่งเป็นการแก้ปัญหการว่างงานได้โดยตรง หรือนำไปประกอบอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ

5.1 งานวิจัยในประเทศ

สัญญา จัตตานนท์ (2521 : 52 – 66) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทัศนคติต่ออาชีพอิสระระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระกับกลุ่มผู้ว่างงาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ 350 คน และผู้ว่างงาน 175 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีเจตคติต่ออาชีพอิสระดีกว่ากลุ่มผู้ว่างงาน และความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับเจตคติต่ออาชีพอิสระ

อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529 : 12) ได้ทดลองให้ข้อมูลด้านอาชีพอิสระโดยจัดกิจกรรมแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี จำนวน 30 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับข้อมูลด้านอาชีพอิสระมีเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .01

ปกรณ วังศ์สวัสดิ์ (2533 : 40) ได้ทดลองใช้ชุดการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประจวบวิทยาลัย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 คน ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพ มีความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระในท้องถิ่นสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

ปิยะมิตร เมธาธีระนันท์ (2537 : 73) ได้ทำการทดลองผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจในอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดแหลมเจดีย์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 24 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้ชุดแนะแนวอาชีพ มีความสนใจในอาชีพ มีความสนใจในอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

สมปอง จันทรมานิตย์ (2533 : 58) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วม กับไม่เข้าร่วมโครงการอาชีพอิสระ โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 464 คน ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนเข้าร่วมโครงการอาชีพอิสระและนักเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการอาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จันทวิศ พันธุ์สุข (2533 : 37) ได้ทำการทดลองเรื่องผลการใช้สถานการณ์จำลองต่อความสนใจอาชีพของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าแดง จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัย

ปรากฏว่านักเรียนได้รับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองมีความสนใจอาชีพอิสระสูงขึ้น หลังจากได้รับการสอนโดยใช้สถานการณ์จำลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฉวีวรรณ ศิลวรรณ โณ (2534 : 93) ได้ศึกษาเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชาวเข่าเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลางและ สูงและนักเรียนที่มีเพศต่างกันมีเจตคติต่ออาชีพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนที่นับถือศาสนาต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เพทาย เจริญคุณวิวัฒน์ (2535 : 78) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีความสนใจในอาชีพนาฏศิลป์ – ดนตรีไทย ของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จำนวน 30 คน พบว่าจะแนะความสนใจในวิชาชีพนาฏศิลป์ – ดนตรีไทย ของกลุ่มทดลองในกลุ่มสูง ปานกลาง และต่ำ ที่ได้รับการสอนด้วยชุดการแนะแนวอาชีพสูงกว่าจะแนะความสนใจในวิชาชีพนาฏศิลป์ – ดนตรีไทย ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุหงา เอกภพอนุกุล (2535 : 96) ได้ศึกษาความสนใจในอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนมีความสนใจในอาชีพอิสระอยู่ในระดับสูงเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีความสนใจอาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 และนักเรียนที่มีบิดา มารดาฐานะเศรษฐกิจต่างกัน มีความสนใจในอาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วรพงศ์ศิริ สุทรมงคล (2537 : 49 – 50) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 8 คน และกลุ่มควบคุม 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการใช้ชุดแนะแนวอาชีพ กลุ่มควบคุมได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ เครื่องมือที่ใช้ในการวัดเจตคติในการประกอบอาชีพคือ แบบวัดเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระ ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดแนะแนวอาชีพมีเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะทางอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศรันยา ประใจ (2538 : 45) ได้ศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเตรียมตัวประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านปางเคียน อำเภอเวียงชัย

จังหวัดเชียงราย จำนวน 16 คน พบว่าคะแนนการเตรียมตัวประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้าสูงขึ้น ภายหลังการใช้ชุดแนะแนวอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คีธ (Keith. 1971) ได้ทำการศึกษาเรื่องเหตุผลในการเลือกประกอบอาชีพอิสระของคนสหรัฐอเมริกา ผลการศึกษาพบว่า 1 ใน 20 ของแรงงานทั้งหมดประกอบอาชีพอิสระและบุคคลที่เข้ามาประกอบอาชีพอิสระจะมีเหตุผลต่างกัน เช่น บางคนมุ่งที่รายได้ บางคนเบื่องานรับจ้าง บางคนเลือกเพราะชอบอาชีพอิสระอย่างจริงจัง ซึ่งพอสรุปได้ 2 ประการ คือ ความปรารถนาส่วนตัวกับวิธีการเริ่มอาชีพนั้น ๆ เป็นปัจจัยผลักดันให้ประกอบอาชีพอิสระ

ฮอร์นาดส์ และออบาด์ (Hornads and Aboud. 1975 : 12) ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะเด่นของผู้ประกอบอาชีพอิสระ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นชายที่ประกอบอาชีพอิสระจำนวน 60 คน ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะเด่นของผู้ประกอบอาชีพอิสระมี 5 ประการ คือ

1. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง
2. ชอบอิสระรักงานเสรี
3. ชอบเป็นผู้นำ
4. มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง
5. และไม่สนใจต่อเสียงวิพากษ์วิจารณ์หรือไม่เห็นด้วยของผู้อื่น

เพอร์ซิง และดีเมโทรโพลิส (Pershings and Demetropoulos. 1981 : 455 – 458) พบว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐอินเดียนามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การแนะแนวอาชีพเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากองค์ประกอบหนึ่งในโรงเรียน แต่ในการปฏิบัติจริงด้านการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนนั้นอยู่ในระดับที่ไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

กิบสัน (Gibson. 1965 : 414 – 422) ได้สำรวจความคิดเห็นของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐโอไฮโอ มิชิแกน เวสต์เวอร์จิเนีย และอินเดียนา จำนวน 25 คน เกี่ยวกับการจัดโครงการแนะแนวในโรงเรียน พบว่าครูส่วนมากเห็นว่าการให้ข้อเสนอแนะทางการศึกษาและอาชีพแก่ นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นมาก ควรถือเป็นบริการสำคัญในโครงการแนะแนวของโรงเรียน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของเดอกิน (Dugin. 1974 : 2674 – 2675) ซึ่งได้สำรวจการจัดตั้งโครงการแนะแนวอาชีพของโรงเรียนมัธยมศึกษาในมลรัฐโอไฮโอ กับครูแนะแนวจำนวน 884 คน พบว่าตามความเห็น

ยอร์ก โทคค์ และเบอร์ตัน (Youngue, Todd and Burton. 1981 : 369 – 373) ได้ศึกษาผลของวิธีการสอนอาชีพในชั้นเรียน กับการสอนจากประสบการณ์จริงต่ออู่ฒิภาวะทางอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเวอร์จิเนียตอนใต้ จำนวน 46 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเท่ากัน กลุ่มทดลองจะออกไปเยี่ยมชมสถานที่ประกอบอาชีพ และบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ สัปดาห์ละ 2 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่มทดลองเพิ่มมากกว่ากลุ่มควบคุม สรุปได้ว่าการสอนแบบให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจะช่วยให้วุฒิภาวะอาชีพของนักเรียนเพิ่มได้มากกว่าวิธีการสอนในชั้นเรียน

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้น การจัดบริการแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมีผลต่อเจตคติของนักเรียน ดังนั้นควรจัดการเรียนการสอนกิจกรรมและประสบการณ์ด้านอาชีพแก่นักเรียน โดยเฉพาะอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่น่าสนใจมากในปัจจุบันนี้ ถ้านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระเป็นพื้นฐาน จะทำให้มองเห็นช่องทางในการประกอบอาชีพในอนาคตได้ง่ายขึ้น ถ้ามี่ความมุ่งมั่นและพัฒนาอาชีพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การดำเนินการทดลอง
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 ที่มีคะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 65 คน แล้วสอบถามความสมัครใจเข้าร่วมทดลอง จำนวน 40 คน หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายเพื่อใช้เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 24 คน โดยมีขั้นตอนในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ให้นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2543 จำนวนทั้งหมด 260 คน ทำแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ
2. นำแบบสอบถามวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ จำนวน 30 ข้อ มาตรวจให้คะแนน
3. นำคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงจากสูงไปต่ำ คัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ซึ่งถือว่านักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพอิสระต่ำ ได้จำนวน 65 คน
4. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 65 คน เพื่อสอบถามความสมัครใจ ในการเข้าร่วมทดลองครั้งนี้ มีจำนวน 40 คน
5. ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างนักเรียนที่สมัครใจ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเข้าร่วมทดลองครั้งนี้จำนวน 24 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเพื่อเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 12 คน กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ใช้การแนะนำอาชีพ สำหรับกลุ่มควบคุมใช้การให้ข้อสนเทศอาชีพ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ
2. โปรแกรมการให้ข้อสนเทศอาชีพ
3. แบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ

1. การสร้างโปรแกรมการแนะแนวอาชีพ

- 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติที่มีต่ออาชีพอิสระ
 - 1.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพอิสระ
 - 1.3 ศึกษาคู่มือพัฒนาการด้านอาชีพของศูนย์แนะแนวอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
 - 1.4 ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการแนะแนวอาชีพ
 - 1.5 สร้างโปรแกรมแนะแนวอาชีพอิสระ ประกอบด้วยเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การใช้สื่อหรืออุปกรณ์ และเวลาที่ใช้
 - 1.6 นำโปรแกรมแนะแนวอาชีพอิสระที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และอาจารย์ไพศาล อินประเสริฐ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมโดยพิจารณาความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ เรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การใช้สื่อหรืออุปกรณ์ เวลาที่ใช้ ภาษาที่ใช้และความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.7 นำโปรแกรมแนะแนวอาชีพที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 12 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำมาใช้ในการทดลอง
- โปรแกรมแนะแนวอาชีพใช้กับกลุ่มทดลอง 16 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ยกเว้นครั้งที่ 10 12 14 15 ใช้เวลาครั้งละ 2 ชั่วโมง และครั้งที่ 11 ใช้เวลา 3 ชั่วโมง ดำเนินการทดลองตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 ถึงวันที่ 29 ธันวาคม 2543

2. การสร้างโปรแกรมการให้ข้อสนเทศอาชีพ

- 2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติที่มีต่ออาชีพอิสระ
- 2.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาชีพอิสระ
- 2.3 ศึกษาคู่มือพัฒนาการด้านอาชีพของศูนย์แนะแนวอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 2.4 ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ข้อสนเทศอาชีพ

2.5 สร้างโปรแกรมการให้ข้อสนเทศอาชีพอิสระ ประกอบด้วยเรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การใช้สื่อหรืออุปกรณ์ และเวลาที่ใช้

2.6 นำโปรแกรมการให้ข้อสนเทศอาชีพอิสระที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และอาจารย์ไพศาล อินประเสริฐ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ เรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การใช้สื่ออุปกรณ์ เวลาที่ใช้ ภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

2.7 นำโปรแกรมการให้ข้อสนเทศอาชีพอิสระที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 12 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนใช้ในการทดลอง

โปรแกรมข้อสนเทศอาชีพอิสระใช้กับกลุ่มควบคุม ใช้เวลาทดลอง 16 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ยกเว้นครั้งที่ 13 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์ ดำเนินการทดลองตั้งแต่วันที่ 28 พฤศจิกายน 2543 ถึงวันที่ 29 ธันวาคม 2543

3. การสร้างแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติและอาชีพของ วรารักษ์ศิริ สุทธิมงคล (2537 : ภาคผนวก) และปวรวรรณ ชาติกา (2541 : ภาคผนวก) โดยแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระเป็นข้อความเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มพฤติกรรมต่ออาชีพอิสระ ซึ่งเป็นแบบลิเคิร์ท (Likert type) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 ผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น แล้วนำแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และอาจารย์ไพศาล อินประเสริฐ ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมก่อน

3.4 นำแบบวัดเจตคติจำนวน 44 ข้อ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปิณฑลประชารักษ์ เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด นำมาหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อใช้เทคนิค 25 % โดยนำคะแนนที่ตรวจแล้วมาเรียงลำดับจากสูงสุด – ต่ำสุด แล้วแยกเป็นนักเรียน 25 % ที่ได้คะแนนสูงสุด และ 25 % ที่ได้คะแนนต่ำสุด นำค่าเฉลี่ยรายข้อของทั้งสองกลุ่มมาทดสอบ

นัยสำคัญทางสถิติ โดยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไปมาใช้ในการทดลอง

3.5 ได้แบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ จำนวน 30 ข้อ จากทั้งหมด 44 ข้อ คำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรแอลฟา ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 หลังจากนั้นจึงนำไปใช้จริง

3.6 ลักษณะของแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ

แบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ ผู้วิจัยใช้แบบวัดที่มีรูปแบบการวัดของลิเคิร์ต (Likert) คือแบ่งมาตราส่วนออกเป็น 5 ระดับ แล้วให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยมากน้อยเพียงใดกับข้อความแต่ละข้อ ประกอบด้วยข้อความจำนวน 30 ข้อ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ เจตคติต่ออาชีพอิสระ ได้แก่ความคิดที่มีต่ออาชีพอิสระ ความรู้สึกที่มีต่ออาชีพอิสระ และแนวโน้มพฤติกรรมต่ออาชีพอิสระ

3.7 เกณฑ์การให้คะแนน

เจตคติต่ออาชีพอิสระด้านความคิด

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	5 คะแนน	1 คะแนน
เห็นด้วย	ให้	4 คะแนน	2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้	3 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้	2 คะแนน	4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้	1 คะแนน	5 คะแนน

เจตคติต่ออาชีพอิสระด้านความรู้สึก

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	ให้	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	ให้	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	ให้	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	ให้	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1 คะแนน	5 คะแนน

เจตคติต่ออาชีพอิสระด้านแนวโน้มพฤติกรรม

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เป็นประจำ	ให้	5 คะแนน	1 คะแนน
บ่อย	ให้	4 คะแนน	2 คะแนน
บางครั้ง	ให้	3 คะแนน	3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ให้	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยครั้งที่สุด	ให้	1 คะแนน	5 คะแนน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ตรวจสอบจำนวนแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
ทั้ง 2 กลุ่ม
2. ให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในรายข้อต่างๆ ตามความเป็นจริง
3. รวบรวมผลคะแนนของนักเรียนทุกคนในกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาสรุปผลทางสถิติ
และนำเสนอในงานวิจัย
4. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด

วิธีดำเนินการ

1. ก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ แล้วเก็บคะแนนไว้เป็นก่อนการทดลอง (Pre-test)
2. การดำเนินการทดลอง
 - 2.1 กลุ่มทดลอง ผู้วิจัยให้การแนะแนวอาชีพ โดยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลา
ทดลอง 16 ครั้ง ๆ ละ 50 นาที ยกเว้นครั้งที่ 10 12 14 15 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง และครั้งที่ 11 ใช้
เวลา 3 ชั่วโมง
 - 2.2 กลุ่มควบคุม ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการให้ข้อสนเทศอาชีพเป็นเวลา 16 ครั้ง ๆ 50
นาที ยกเว้นครั้งที่ 13 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง
3. หลังการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิมก่อนการทดลอง มาทำอีกครั้งหนึ่งแล้วเก็บคะแนนหลังการทดลอง (Post-test)

3.2 นำคะแนนที่ได้จากการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำคะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 สถิติพื้นฐาน

1.1.1 ค่าเฉลี่ย

1.1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 สถิติสำหรับการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ วิเคราะห์ด้วย โปรแกรม SPSS for Windows

1.3 สถิติสำหรับการทดสอบสมมติฐาน

1.3.1 เปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบและทดสอบ โดยใช้สถิติ $t - test$ แบบ Dependent และวิเคราะห์ด้วย โปรแกรม SPSS for Windows

1.3.2 เปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ ก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบและทดสอบ โดยใช้สถิติ $t - test$ แบบ Dependent และวิเคราะห์ด้วย โปรแกรม SPSS for Windows

1.3.3 เปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระ ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ มาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระ และทดสอบโดยใช้สถิติ $t - test$ แบบ Difference Score ของ Scott (Scott and Wertheimer, 1967 : 264) และวิเคราะห์ด้วย โปรแกรม SPSS for Windows

1.3.4 เปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองของทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันและทดสอบโดยใช้สถิติ $t - test$ แบบ Independent และวิเคราะห์ด้วย โปรแกรม SPSS for Windows

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{x}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
S_D^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนผลต่างระหว่างคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลอง
SE_D	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของคะแนนผลต่าง
M.D.	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างของเจตคติต่ออาชีพอิสระก่อนและหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบ ที่

ผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนการทดลองและหลังการทดลอง มาเปรียบเทียบและทดสอบโดยใช้สถิติ t – test แบบ Dependent (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 165) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนและหลังการทดลอง

รายการ	N	$\bar{x}$	S.	M.D.	t
ก่อนการทดลอง	12	66.42	4.52	27.09	19.35**
หลังการทดลอง	12	122.17	7.62		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 1 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ แสดงว่าการแนะแนวอาชีพส่งผลให้คะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มทดลองเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนได้รับการแนะแนวอาชีพ

2. การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มควบคุม ที่ได้รับข้อเสนออาชีพ ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนออาชีพก่อนการทดลองและหลังการทดลองมาเปรียบเทียบและทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 165)

ตาราง 2 การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนกลุ่มควบคุม ที่ได้รับข้อเสนออาชีพ ก่อนและหลังการทดลอง

รายการ	N	$\bar{x}$	S	M.D.	t
ก่อนการทดลอง	12	65.00	5.09	5.27	4.68**
หลังการทดลอง	12	75.67	6.76		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ตาราง 2 พบว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับข้อเสนอแนะ มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ แสดงว่าการให้ข้อเสนอแนะอาชีพส่งผลให้คะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มเปลี่ยนแปลงไปจากก่อนการได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ

3. การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระ ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพและนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ

การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระ ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ มาเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระและทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แบบ Difference Score ของ Scott (Scott and Wertheimer. 1967 : 264) ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$ ก่อนทดลอง	$\bar{x}$ หลังทดลอง	M.D.	S_D^2	SE_D	t
กลุ่มทดลอง	12	66.42	122.17	55.75	99.60	3.55	12.41**
กลุ่มควบคุม	12	65.00	75.67	11.75	51.27		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงขึ้นกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ แสดงว่าการแนะแนวอาชีพทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่าการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ

4. การเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำคะแนนเจตคติของนักเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลองของทั้งสองกลุ่มมาเปรียบเทียบกันและทดสอบโดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538 : 165) ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S	t
กลุ่มทดลอง	12	122.17	7.65	15.78**
กลุ่มควบคุม	12	75.67	6.76	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ แสดงว่าการแนะแนวอาชีพส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพก่อนและหลังการทดลอง
2. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพก่อนและหลังการทดลอง
3. เพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออิสระระหว่างนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพ หลังการทดลอง และนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพกับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกัน
2. นักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระก่อนและหลังการทดลอง แตกต่างกัน
3. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพ หลังการทดลอง
4. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร ที่มีคะแนนเจตคติต่ออาชีพอิสระต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 จำนวน 65 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2543 โดยมีขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำคะแนนของนักเรียนทุกคนมาเรียงจากสูงไปต่ำ คัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ได้จำนวน 65 คน ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียน จำนวน 65 คน เพื่อสอบถามความสมัครใจ ในการเข้าร่วมทดลองครั้งนี้ มีจำนวน 40 คน สุ่มนักเรียนที่สมัครใจ โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเข้าร่วมทดลองครั้งนี้จำนวน 24 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่งเพื่อเข้ากลุ่มทดลองจำนวน 12 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 12 คน กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ใช้การแนะนำอาชีพ สำหรับกลุ่มควบคุมใช้การให้ข้อเสนอแนะอาชีพ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมแนะนำ แบ่งเป็น

3.1 โปรแกรมการแนะนำอาชีพอิสระ

3.2 โปรแกรมข้อเสนอแนะอาชีพ

ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติต่ออาชีพอิสระ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

1. โปรแกรมการแนะนำอาชีพ
2. โปรแกรมการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ
3. แบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะนำอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$
2. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระหลังการทดลองแตกต่างกับก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$
3. นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับที่ได้รับการแนะนำอาชีพหลังการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงขึ้นกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ $P < .01$

4. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลอง มีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างจากนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ ปีการศึกษา 2543 กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลองมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักเรียนได้รับการแนะแนวอาชีพแล้วทำให้นักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพอิสระที่ดีขึ้น ซึ่งแตกต่างไปจากก่อนการทดลอง เพราะการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยเหลือให้นักเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคต่างๆ มาแนะแนวอาชีพ ได้แก่ เชิญวิทยากรมาบรรยาย การศึกษาดูงานอาชีพอิสระ การสาธิตและการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระ การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ วรพงศ์ศิริ สุทธิมงคล (2537 : 50) ที่ได้ทำการศึกษาพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดแนะแนวอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการให้ข้อเสนอแนะอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ทั้งนี้เนื่องจากการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่เป็นระบบใช้วิธีต่างๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยมีขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป การพานักเรียนไปศึกษาสถานที่ประกอบการอาชีพอิสระเพื่อให้นักเรียนจะได้สัมผัสของจริงจากผู้ประกอบการโดยตรง และได้ประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับอาชีพอิสระได้อย่างถูกต้อง ทำให้นักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพอิสระหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

2. นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพ มีเจตคติต่ออาชีพอิสระหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การให้ข้อเสนอแนะอาชีพกับนักเรียนสามารถส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพอิสระในทางบวกได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นผลการทดลองในกลุ่มควบคุม หลังการทดลองนักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างจากก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ เพราะการให้ข้อเสนอแนะอาชีพเป็นการให้ข้อมูลความรู้ด้าน

อาชีพอิสระ โดยใช้วิธีการต่างๆ ได้แก่ คู่มือโอ บทความ ศึกษาเอกสาร แผ่นพับ บอร์ดอาชีพ และรูปภาพอาชีพ จึงทำให้นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนออาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระดีขึ้นหลังการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ อาริรัตน์ พัฒนเพ็ญ (2529 : 42) พบว่านักเรียนที่ได้รับข้อมูลด้านอาชีพมีทัศนคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชูลี คชนทร์เดชา (2534 : 58) พบว่า กลุ่มนักศึกษาที่ได้รับการให้ข้อเสนอทางอาชีพมีทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

จากการสังเกตของผู้วิจัยที่ทำการวิจัยในครั้งนี้ พบว่านักเรียนมีความสนใจที่เข้าร่วมการทดลอง แต่ทั้งนี้การให้ข้อเสนออาชีพมีวิธีดำเนินการอยู่ในเวลาและวิธีการที่จำกัด โดยให้นักเรียนศึกษาข้อมูลจากเอกสาร รูปภาพ หรือแผ่นพับ ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย นักเรียนไม่ได้รับประสบการณ์โดยตรงจากผู้ประกอบอาชีพอิสระ การสาธิต การไปศึกษาดูงานสถานที่ประกอบการ จึงทำให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ได้ในระดับหนึ่ง

3. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนออาชีพหลังการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การแนะแนวอาชีพส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงเจตคติต่ออาชีพอิสระได้สูงกว่า การให้ข้อเสนออาชีพหลังการทดลอง ทั้งนี้เพราะการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการช่วยพัฒนาอาชีพให้มีประสบการณ์ ความถนัด ความสนใจ ตลอดจนทักษะ โดยอาศัยวิธีการแนะแนวด้านต่างๆ ได้แก่ การไป ศึกษาดูงานสถานที่ประกอบการ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพ การสาธิต การเชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย จากการสังเกตของผู้วิจัยในการทำวิจัยกับนักเรียนกลุ่มทดลอง พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจและมีความกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ และความสนใจของนักเรียน สำหรับการให้ข้อเสนออาชีพ นักเรียนศึกษาข้อมูลจากเอกสารและแผ่นพับอาชีพด้วยตนเอง จึงเป็นรูปธรรมน้อยกว่าการแนะแนวอาชีพ ซึ่ง พล แสงสว่าง (2529 : 37) ได้สรุปไว้ว่า การดำเนินงานแนะแนวอาชีพ ต้องใช้กิจกรรมเป็นสื่อ เพราะจะทำให้น่าสนใจและเป็นรูปธรรมมากกว่าการชี้แจงบรรยายธรรมดา และนอกจากนี้ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521 : 29) ยังได้กล่าวไว้ว่า การแนะแนวอาชีพเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะช่วยพัฒนาความคิด ความสนใจที่ดีต่ออาชีพได้ การแนะแนวอาชีพที่ได้ผลนั้นต้องอาศัยเทคนิควิธีการที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงแสดงให้เห็นว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพมีเจตคติต่ออาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนออาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$

4. นักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลองมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ตั้งไว้

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าการแนะแนวอาชีพเป็นกระบวนการที่สามารถส่งผลให้นักเรียนในกลุ่มทดลองที่ได้รับการแนะแนวอาชีพหลังการทดลองมีเจตคติต่ออาชีพอิสระแตกต่างจากนักเรียนในกลุ่มควบคุมที่ได้รับข้อเสนอแนะอาชีพหลังการทดลอง เนื่องจากการรับข้อเสนอแนะอาชีพ ได้รับข้อมูลจากเอกสารหรือศึกษาแผ่นพับด้วยตนเองทำให้ขาดประสบการณ์อาชีพโดยตรง ซึ่งแตกต่างจากการแนะแนวอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก แนวโน้มอนาคตของอาชีพจึงต้องมีการส่งเสริมอาชีพอิสระเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในสถานศึกษาจะต้องปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. การสร้างประสบการณ์ตรงต่อวิถีภาวะทางอาชีพ ควรให้นักเรียนได้รับเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการสร้างประสบการณ์ตรงกับอาชีพอิสระ จะช่วยให้นักเรียนมีวิถีภาวะทางอาชีพสูงขึ้น
3. การแนะแนวอาชีพในโรงเรียนมีความสำคัญและส่งผลต่อเจตคติของนักเรียน ดังนั้นควรจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมกิจกรรมและประสบการณ์ด้านอาชีพอิสระแก่นักเรียนในแต่ละวิชา ซึ่งสามารถนำมาบูรณาการเกี่ยวกับอาชีพอิสระได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการแนะแนวอาชีพที่มีต่อเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนในระดับอื่น เช่น นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือนักเรียนระดับอุดมศึกษา
2. ควรศึกษาตัวแปรที่มีต่ออาชีพอิสระแก่นักเรียน เช่น ครอบครัว บุคลิกภาพ และสภาพแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น
3. การใช้เวลาทดลองในแต่ละครั้ง ทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ควรมีมากกว่านี้อาจจะเพิ่มเป็นครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาที ยกเว้นการไปศึกษาดูงานสถานที่ประกอบการหรือการสาธิต จะใช้เวลามากกว่าปกติเนื่องจากจะต้องใช้เวลาเดินทางหรือ การสาธิตฝึกปฏิบัติ สำหรับการให้ข้อเสนอแนะอาชีพในกลุ่มควบคุมการใช้เวลาควรพิจารณาให้เหมาะสมกับเนื้อหาข้อมูล

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวงษ์. (2528). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการให้คำปรึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540 - 2544*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- คมเพชร ฉัตรสุกกุล. (2521). *บริการสนเทศ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2533). “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพอิสระ.” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการแนะแนวในระดับประถมศึกษา. หน้า 415. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จันทวิธ พันธุ์สุข. (2533). *ผลการใช้สถานการณ์จำลองต่อความสนใจอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านป่าแก่ง จังหวัดมุกดาหาร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดรธานี.
- ฉวีวรรณ ศิลาวรรณโณ. (2534). *การศึกษาเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. อุดรธานี.
- เจดีย์ สุวรรณกิติ. (2530). *เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องกลวิธีการแนะแนวทางการประกอบอาชีพอิสระ*. กรุงเทพฯ : กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ชม ภูมิภาค. (2526, กรกฎาคม – กันยายน). “การศึกษาเพื่องานอาชีพ”, *ศูนย์การศึกษา*. 1 : 46-51.
- ชัยยงค์ ขามรัตน์. (2523). *เจตคติของนักศึกษาวิทยาลัยพลศึกษาที่มีต่อการเรียนวิชาเอกสุศึกษา*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดรธานี.
- เดโช สนวนานนท์. (2512). *ปทานุกรมจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ทิพวัน ถือคำ. (2532, 2533, ธันวาคม – มกราคม). “บทบาทของครูแนะแนวต่อการสร้างเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระ,” *แนะแนว*. 24(126) : 43-44.
- เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ. (2529). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีระพร อุวรรณโน. (2521). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลศิริ เปาโรหิตย์. (2528). *พัฒนาการทางอาชีพ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นิพนธ์ คันธเสวี. (2521). *สรุปรายงานการวิจัยการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับทัศนคติของคนไทยที่มีต่อทหารอเมริกันประจำประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- บรรจง ชูสกุลชาติ. (2528). “แนวทางการพัฒนางานแนะแนวอาชีพในสถานศึกษา,” การแนะแนวอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ : สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- บุหงา เอกภพอนุกุล. (2535). การศึกษาความสนใจในอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์. ปรินท์ยูนิพันธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. อุดมศึกษา.
- ปกรณ วังสวัสดิ์. (2533). ผลของการใช้ชุดการแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจในอาชีพอิสระในท้องถิ่นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- ปวรพรรณ ชาติกา. (2541). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มด้านอาชีพที่มีต่อทัศนคติในการประกอบอาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 1 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเสาวภา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- ประดิษฐ์ ชาสมบัติและผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2530). “การส่งเสริมการทำงานนอกระบบในเมือง,” ในเอกสารประกอบสัมมนาเรื่องการส่งเสริมการทำงานนอกระบบในเมือง. หน้า 1 – 20 กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทักษะ : การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ประสาน มาลากุล ณ อยุธยา และคนอื่น ๆ. (2537). รูปแบบการพัฒนาทัศนคติต่อการประหยัดพลังงาน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ เจนการ. (2533). การศึกษาอบรมกับความเป็นผู้ประกอบการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- ปิยะมิตร เมธาธิระนันท์. (2533). ผลการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อความสนใจในอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2531). การศึกษาค่านิยมในการทำงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- . (2531). เอกสารประกอบการแนะแนว 515 ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พล แสงสว่าง. (2529). อาชีพและแนะแนวอาชีพ. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.

- พรรณิ ช. เชนจิต. (2523). จิตวิทยาการเรียนการสอน (จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในโรงเรียน). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์.
- พรรณรัตน์ พลอยเสื่อมแสง. (2538). การแนะแนวอาชีพและการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประทุมวัน. /
- เพทาย เจริญคุณวิวัฒน์. (2535). ผลการใช้ชุดแนะแนวที่มีต่อความสนใจวิชาชีพนาฏศิลป์ดนตรีไทย ของนักเรียนนาฏศิลป์ชั้นต้นปีที่ 2 วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง จังหวัดอ่างทอง. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2538). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- พาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานี, สำนักงาน. (2534). ข้อมูลการตลาดจังหวัดอุบลราชธานี. อุบลราชธานี : สำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี.
- ไพฑูริย์ เครือแก้ว. (2528). ลักษณะสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ปัทม.
- มหาวิทยาลัย, ทบวง. (2526). แนวโน้มการทำงานของเยาวชนไทยสรุปผลการวิจัยเชิงสำรวจทั่วประเทศปี พ.ศ. 2526 โครงการพัฒนาการศึกษาอาชีวศึกษาทบวงมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ยุพิน องคานนท์. (2533). ทักษะคตินของนักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตรที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- วชิรญา บัวศรี. (2525, ธันวาคม). การศึกษาแห่งชาติ. 2 : 11 – 16.
- วรงค์ศิริ สุทรมงคล. (2537). ผลของการใช้ชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อทัศนคติ ในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย จังหวัดเชียงราย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.
- วัชร ทรัพย์มี. (2533). การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชาการ, กรม. (2530). ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ รายงานการวิเคราะห์คุณลักษณะบางประการของผู้ประสบผลสำเร็จในอาชีพอิสระ. กรุงเทพฯ : เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม.
- วินัย ณรงค์ฤทธิ์. (2530). เหตุผลเชิงจริยธรรมและทัศนคติของนักเรียนต่ออาชีพต่างๆ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดมศึกษา.

- นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
อัคราณา.
- ศักดิ์ สุนทรเสณี. (2531). เจตคติ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ศรีสง่า กรรณสูต และสาโรช บัวศรี. (2521). การศึกษาเพื่อการทำงานและอาชีพ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ศรีนยา ประใจ. (2538). ผลของชุดแนะแนวอาชีพที่มีต่อการเตรียมตัวประกอบอาชีพตัดเย็บเสื้อ
ผ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านปงเคียน อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเขื่องราย.
ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร. อัคราณา.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. (2517). การสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร มกราคม – มีนาคม 2517.
กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สมร ทองดี. (2534). “การแนะแนวกับการวางแผนเข้าสู่อาชีพ,” เอกสารการสอนชุดวิชาการแนะ
แนวกับคุณภาพชีวิต หน่วยที่ 9 – 15. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. (2526, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). “วิธีการแนะแนวอาชีพในสถานการศึกษา,”
พัฒนาหลักสูตร. 51.
- สัญญา จิตตานนท์. (2541). การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัคราณา.
- _____. (2527). “แนวโน้มของการประกอบอาชีพอิสระในประเทศไทย,” กรุงเทพฯ: สังคม
ศาสตร์. 2(12) : 11 22.
- สามัญศึกษา, กรม. หน่วยศึกษานิเทศก์ (2533). คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษร
สุวรรณ.
- _____. (2533). คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนตัวอย่างการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาอาชีพ.
กรุงเทพฯ : กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา กรมสามัญศึกษา.
- _____. (2535). คู่มือผู้บริหารการประกอบอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนัก
เรียนสุพรรณบุรี. โรงพิมพ์เซ็นทรัลมีเดีย.
- สิปปนนท์ เกตุทัต. (2537). การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สุรเดช วิเศษสุรการ. (2530). ข้อคิดในการทำงานเพื่่มุ่งจุดเน้น 7 ประการของกรมอาชีวศึกษา.
กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการพัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษา กรมอาชีวศึกษา.
- สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ. (2518). หลักการศึกษาจิตวิทยาหลักการสอน. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.

- สุภาพร เลาสถิตย์. (2525). การวิเคราะห์องค์ประกอบเกี่ยวกับทัศนคติต่อโรงเรียน ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนเา.
- สุรางค์ จันทรเอม. (2524). จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สุณีย์ ชีรดากร. (2518). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หลักไทย.
- สุริพร ศรีทองกิตติกุล. (2533). ความสนใจทางด้านอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนปากน้ำวิทยาคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนเา.
- สุดใจ เหล่าสุนทร. (2518). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์หลักไทย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2533). “ประสบการณ์วิชาชีพ” คหกรรมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย.
- สมบุญ ชิดพงศ์. (2519). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบการศึกษา
และจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สมปอง จันทรมานิตย์. (2533). การเปรียบเทียบแรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วมกับไม่เข้าร่วมโครงการอาชีพอิสระ โรงเรียน
ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนเา.
- สมพงษ์ พูลสวัสดิ์. (2532). การจัดการเรียนการสอนอาชีพอิสระในโรงเรียนมัธยมศึกษา. เอกสารเผยแพร่.
ลำนเาว์ ขตรศิลป์. (2534, 30 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน). แนวทางการหนดกติกาของสถาบันอุดม
ศึกษาในการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ ณ โรงแรมสยามเบย์ชอร์รีสอร์ท เมืองพั
ทยา จังหวัดชลบุรี. หน้า 1.
- อาภา ถนัดช่าง. (2528). “แนวทางการพัฒนางานแนะแนวอาชีพในสถานการศึกษา,” การแนะ
แนวอาชีพเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. หน้า 14-15. สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- อารีรัตน์ พัฒนเพ็ญ. (2529). ผลการทดลองใช้ข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่ออาชีพอิสระ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางละมุง จังหวัดชลบุรี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อุดลำนเา.
- อารีรัตน์ วัฒนสิน. (2532, สิงหาคม – กันยายน). “การพัฒนาอาชีพอิสระในโรงเรียน,” วารสาร
แนะแนว. 22(11) : 13.
- อรอนงค์ ธีญะวัน. (2539). การแนะแนวอาชีพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาการและแนะแนว
สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- อุษณา เจริญไวย. (2531). *จิตวิทยาการแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ สหวิทยาลัย
อิสานเหนือวิฑาลัยครูเลย.
- อุษณีย์ เข่นสบาย. (2533). *จิตวิทยาการแนะแนว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเคียนสโตร์.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2527, พฤศจิกายน). “หลักการของกรมสามัญศึกษากับการสอนวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา,” *สารพัฒนาหลักสูตร*. 32 : 37 – 47.
- เอนกกุล กรี่แสง. (2526). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- Allport, Gordon W. (1935). “Attitude,” *A Handbook of Social Psychology*. Worcester, Massachusetts : Ckerk University Press.
- Anastasi, A. (1976). *Psychological Testing*. 2d ed. New York : Mcmillan Company.
- Calvert, H. (2983). *The Law and Principle of Cooperative*. Calcutta : T. Jacker, Soring & Co.
- Durgin Rodney Wayne. (1974, November). “A Model of Managing Career Guidance, Programs in Secondary Schools of Ohio,” *Dissertation Abstracts International*. 35 (5) : 2674 –A.
- Edward, Allen Louis. (1957). *Techniques of Attitude Scale Construction*. New York : Appleton – Centure – Crogis.
- Edwards, Edger O. (1974). *Employment in Developing Nations*. New York : Columbia University Press.
- Festitinger, Leon. (1957, July.). “A theory of Social Comparision Processes,” *Human Relations*. 7(7) : 25.
- Foster. (1952). *Psychology for Life Adjustment*. Chicago : American Technical Society.
- Gibson, Robert L. (1965, December.) “Teacher Opinion of High School Guidance Program,” in *The Personnel and Guidance Journal*. 44 : 416 –422.
- Good, C.V. (1959). *Dictionary of Education*. New York : McGraw Hill Book Company.
- Hornads and Aboud. (1975). “Characteristic of Successful Entrepreneurship,” *C.N. Baumback and I.R. Manours ed. Entrepreneurship and Venture Management*. p.12. Englewood Cliffs N.J. : Prentice – Hall .
- Inko, Chester A. (1967). *Theories of Attitude Change*. New York : Appleton – Century – Crofts.
- Kender, H.J. (1974). *Basic Psychology*. Berkley : W.A. Benjamin, Inc.
- Kretch, D and Cruthfield. R.S. (1948). *Theory and Problem in Social Psychology*. p. 152. New York : McGraw – Hill.
- Likert, Renie. (1970). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago. Rand McNally Company.
- Mcquire, Q.J. (1969). “The Nature of Attitudes and Attitude Change.” p. 136 – 314. In G Linsey and E. Aronson (eds.) *The Handbook of Social Psychology*. 2d ed. Cambridge :

Addison & Wesley.

Osgood, Charles E., Suci, and George I Tannenbaum, Percy H. (1957). *The Measurement of Meaning*. Urbana : University of Press.

Osipow, Samuel H. (1973). *Theories of Career Development*. New York : Meredith Corporation.

Pershings, James A. and Demetropoulus, Efstathios G. (1961, March.). " Guidance and Guidance System in Secondary Schools : TheTeacher's Views," in *The Personnel and GuidanceJournal*. 7 : 455 – 458.

Scott, William A. and Wertheimer, Michael. (1967) *Introduction to Psychological Resesrch*. ed. New York : John Wiley & Sons, Inc, 264.

Shaver, Kelly G. (1977). *Principles of Social Psychology*. Camvridger : Winthrop Publishers.

Sherif, Caraly W. and Muzafer Sherif. (1969). *Attitude; Ego Involvement and Change*. New York : John Willy and Sons.

Super, Donald E. (1957). *The Psychology of Career*. New York : Harper and Brother.

Super, Donald E.(1960). *The Psychology of Career*. New York : Harper and Brother.

Thurstone, L.L. (1967). *Attitude Theory and Measurement*. New York : John Willy and Sons, Inc.

_____. (1970). *Attitude Measurement*. Chicago : Rand Mc Nally Company.

Traindis, Harry G. (1971). *Attitude and Attitude Change*. New York : John Willy and Sons, Inc.

Youngue, Impogene T. and Todd, Robert M. (1981). "The Effect of Dilactic Classroom Instruction versus Field Exposure on Career Maturity," *Journal of Vocation Behavior*. 19 : 369 – 373.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ชื่อ.....นามสกุล.....

แบบสอบถามเจตคติต่ออาชีพอิสระ

คำชี้แจง

- แบบสอบถามนี้มีจำนวน 1 ชุด รวม 30 ข้อ แบ่งออกเป็น 3 ตอน
 ตอนที่ 1 ด้านความคิดต่ออาชีพอิสระมี 10 ข้อ
 ตอนที่ 2 ด้านความรู้สึกรู้สึกต่ออาชีพอิสระมี 10 ข้อ
 ตอนที่ 3 ด้านแนวโน้มพฤติกรรมที่มีต่ออาชีพอิสระ 10 ข้อ
- ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่าง

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
0.	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ต้องพึ่ง ตนเอง.....	...✓...				

ขอบคุณในความร่วมมือ

1. ด้านความคิด

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามด้านความคิดของนักเรียน ที่มีต่ออาชีพอิสระ เมื่อ
นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งที่กำหนดให้เพียงช่อง
เดียว แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ค่อนข้างจะตรงกับความคิดของนักเรียนบ้าง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ไม่ตรงกับความคิดของนักเรียนมาก
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ไม่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.	รายได้ของอาชีพอิสระขึ้นอยู่กับ ความสามารถของตนเอง.....					
2.	การประกอบอาชีพอิสระเป็นอาชีพ ที่ต้องเสี่ยงในการลงทุน.....					
3.	ปัจจุบันการประกอบอาชีพอิสระ เป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมมาก ขึ้น.....					
4.	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ไม่ต้องเป็น ลูกจ้างใคร.....					
5.	ผู้ประกอบการอาชีพอิสระสามารถ ที่จะพัฒนาเป็นเจ้าของธุรกิจขนาด ใหญ่ได้.....					
6.	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ทำได้ยาก เพราะต้องใช้ความอดทน.....					
7.	อาชีพอิสระสามารถทำได้ทุกเวลา ถ้ามีโอกาส.....					

	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความ ซื่อสัตย์.....					
9	ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระจะต้องมี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....					
10	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่มีความมั่ง คั่ง.....					

2. ด้านความรู้สึก

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามด้านความรู้สึกของนักเรียน ที่มีต่ออาชีพอิสระ เมื่อ
นักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งที่กำหนดให้เพียงช่อง
เดียว แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

จริงมากที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริงมาก	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนมาก
จริงปานกลาง	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนบ้างพอสมควร
จริงน้อย	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความรู้สึกที่เป็นจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	จริงมาก ที่สุด	จริงมาก	จริงปาน กลาง	จริงน้อย	จริงน้อย ที่สุด
1	นักเรียนรู้สึกไม่มั่นใจต่อการ ประกอบอาชีพอิสระ.....					
2	นักเรียนรู้สึกสบายใจที่ได้ทำงาน โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้การบังคับ บัญชาของใคร.....					
3	นักเรียนรู้สึกว่าอาชีพอิสระมีโอกาส ประสบความสำเร็จ.....					

ข้อที่	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.	นักเรียนรู้สึกว่ายอาชีพอิสระเป็นการสร้างงานและรายได้.....					
5	นักเรียนรู้สึกว่ายผู้ประกอบการอาชีพอิสระส่วนใหญ่มีความเชื่อเรื่องโชคกลาง.....					
6.	นักเรียนรู้สึกว่ายอาชีพอิสระสามารถพัฒนาความคิดริเริ่มได้.....					
7.	นักเรียนรู้สึกว่ายผู้ที่ประกอบการอาชีพอิสระคือผู้ที่จบการศึกษาในระดับต่ำ.....					
8.	อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ทำให้บุคคลรู้สึกว่ายไม่สามารถพึ่งตนเองได้.....					
9.	นักเรียนรู้สึกว่ายอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ไม่มีเกียรติ.....					
10	นักเรียนรู้สึกว่ายอาชีพอิสระทำให้ขาดโอกาสพบปะสังคม.....					

3. ด้านแนวโน้มพฤติกรรม

คำแนะนำ

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามด้านแนวโน้มพฤติกรรมของนักเรียน ที่มีต่ออาชีพอิสระ เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้ว โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องใดช่องหนึ่งที่กำหนดให้เพียงข้อละเครื่องหมายเดียว แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้คือ

เป็นประจำ	หมายถึง	ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำอยู่เป็นประจำทุกครั้ง
บ่อย	หมายถึง	ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำบ่อยเกือบทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำเป็นบางครั้ง
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำนาน ๆ ครั้ง
น้อยครั้งที่สุด	หมายถึง	ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ทำน้อยครั้งที่สุด

ข้อที่	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อย	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	น้อยครั้งที่สุด
1.	นักเรียนประกอบอาชีพอิสระเพื่อเป็นอาชีพเสริม.....					
2.	นักเรียนไปศึกษาดูงานในสถานที่ประกอบการอยู่เสมอ.....					
3.	ถ้านักเรียนไม่มีโอกาสศึกษาต่อ นักเรียนจะประกอบอาชีพอิสระ...					
4.	ถึงแม้จะมีผู้ชักชวนว่าอาชีพอิสระทำรายได้ดีกว่าอาชีพรับจ้าง นักเรียนก็ไม่สนใจ.....					
5.	นักเรียนสะสมภาพอาชีพอิสระเมื่อมีเวลาว่าง.....					
6.	นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะรับฟังการบรรยายจากผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ.....					
7.	นักเรียนหาโอกาสไปฝึกงานอาชีพอิสระในช่วงปิดเทอม.....					
8.	นักเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพอิสระ 1 อาชีพ.....					
9.	นักเรียนประดิษฐ์สิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ เมื่อมีเวลาว่าง					
10.	นักเรียนติดตามชมรายการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพอิสระอยู่เสมอ.....					

ภาคผนวก ข

โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ

ครั้งที่	เวลา	เรื่อง
1	15.10-16.00 น.	ปฐมนิเทศ
2	15.10-16.00 น	ความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระ
3	15.10-16.00 น	คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
4	15.10-16.00 น	อาชีพอิสระด้านบริการ “เสริมสวย”
5	15.10-16.00 น	อาชีพอิสระด้านการขาย “เทพเพลง”
6	15.10-16.00 น	อาชีพอิสระด้านการขาย “กล้วยปิ้ง”
7	15.10-16.00 น	อาชีพอิสระด้านการขาย “เครื่องสำอาง”
8	15.10-16.00 น	อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า”
9	15.10-16.00 น	อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมรองเท้า”
10	15.10-17.10 น.	การขายอาหาร “ข้าวเป็ดย่าง”
11	9.00-12.00 น.	การศึกษาดูงาน “ตลาดนัดจตุจักร”
12	15.10-17.10 น	การประดิษฐ์ของชำร่วย “เทียนลอยน้ำ” และ “บุหงา”
13	15.10-16.00 น	สู่อาชีพอิสระ “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋”
14	15.10-17.10 น	ศึกษาดูงาน “การเพาะถั่วงอก”
15	15.10-17.10 น	ศึกษาดูงานการผลิต “เสื้อผ้าสำเร็จรูป”
16	15.10-16.00 น	ปัจฉิมนิเทศ

โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
1	ปฐมนิเทศ (50 นาที)	- เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนได้คุ้นเคยซึ่งกันและกัน - เพื่อให้นักเรียนทราบรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการ และการดำเนินการทดลอง	- ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และสร้างสัมพันธภาพ โดยใช้กิจกรรม “คู่รักคู่รส” ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนในกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ - ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม - ผู้วิจัยแจกฉลากให้นักเรียนคนละ 1 ใบ - ให้นักเรียนเปิดฉลากของตนเอง แล้วหาคู่ตามฉลากที่เขียนไว้ เช่น ขนมหินคู่กับน้ำยา หรือ ไก่ย่างคู่กับส้มตำ เป็นต้น - เมื่อนักเรียนจับคู่ได้ครบแล้ว ให้แต่ละคู่ถามคู่ของตนเองในหัวข้อดังนี้ ชื่อ-นามสกุล ชื่อเล่น และอนาคตอยากประกอบอาชีพอะไร - ให้แต่ละคู่ออกมาแนะนำซึ่งกันและกัน - นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม - ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการ และวิธีดำเนินการทดลองในครั้งนี้	- ฉลาก - ตารางการแนะแนวอาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
2	ความหมายและความสำคัญของอาชีพแนะแนว	1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนทราบความสำคัญของอาชีพอิสระ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง	3. เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 4. ผู้วิจัยแจกตารางการแนะแนวอาชีพให้นักเรียนพร้อมทั้งนัดหมายครั้งต่อไป 1. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของอาชีพอิสระ 2. ผู้วิจัยเกริ่นนำเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพอาชีพและให้ร่วมกันอภิปรายว่าภาพใดเป็นอาชีพอิสระ และภาพใดเป็นอาชีพรับจ้าง 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านกลอนคนว่างงาน 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและช่วยกันสรุป	1. รูปภาพอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง 2. กลอนคนว่างงาน
3	ลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ 2. เพื่อเป็นแนวทางแห่งความสำเร็จในการประกอบอาชีพ	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนคิดอาชีพอิสระที่สนใจมาคนละ 1 อาชีพ 2. ให้นักเรียนคิดและบันทึก คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระที่สนใจจากข้อ 1 โดยลำดับความสำคัญเป็นข้อ ๆ 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนรายงานผลและร่วมกันอภิปราย 4. ผู้วิจัยแจกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับ	1. เอกสารแนะแนวเรื่องคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
		อิสระ	คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพ อิสระ เพื่อเป็นแนวทางสู่ความ สำเร็จ	2 กระดาษ บันทึก
4	อาชีพอิสระ ด้านบริการ “เสริมสวย” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน ความคิดที่ดีต่อ อาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้รับข้อมูลใน การประกอบ อาชีพเสริมสวย จากผู้ประกอบ การโดยตรง	1. ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาบรรยาย อาชีพอิสระด้านการบริการ “เสริมสวย” มาให้ข้อมูลอาชีพ เสริมสวย ตลอดจนกระตุ้นให้ นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดี ต่ออาชีพอิสระ 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถามวิทยากร และสรุปข้อมูล เพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าว ขอบคุณวิทยากร	1. แบบ ฟอร์มการ บันทึก
5	อาชีพอิสระ ด้านการขาย “เทพเพลง” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน ความคิดที่ดีต่อ อาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้รับข้อมูลใน การประกอบ อาชีพขายเทพ เพลงจากผู้ ประกอบการ โดยตรง	1. ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาบรรยาย อาชีพอิสระด้านการขาย “เทพ เพลง” มาให้ข้อมูลอาชีพอิสระ ขายเทพเพลง ตลอดจนกระตุ้น ให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิด ที่ดีต่ออาชีพอิสระ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนจำนวน 4 กลุ่มๆ ละ 3 คน สัมภาษณ์อาชีพอิสระ ด้านการขาย “เทพเพลง” 3. ผู้วิจัยและวิทยากรช่วยกันสรุปผล การรายงานการสัมภาษณ์ของนัก เรียน	1. แบบ ฟอร์มการ สัมภาษณ์ อาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
6	อาชีพอิสระ ด้านการขาย “กล้วยปิ้ง”	1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลการประกอบอาชีพอิสระจากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพโดยตรง	4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิทยากร และสรุปข้อมูลเพิ่มเติม 5. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณวิทยากร 1. ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรอาชีพอิสระด้านการขาย “กล้วยปิ้ง” ซึ่งประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ คือ คุณนิพนธ์ หัสดี มาบรรยายและเล่าประสบการณ์การขายกล้วยปิ้งที่กรมส่งเสริมการส่งออก ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร ตลอดจนวิทยากรกระตุ้นให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูใบประกาศเกียรติคุณของคุณนิพนธ์ หัสดี 3. วิทยากรสุ่มนักเรียนเพื่อซักถามประเมินความคิดของนักเรียนที่มีเจตคติต่ออาชีพอิสระ 4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิทยากร และช่วยกันสรุป 5. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณวิทยากร	1. ใบประกาศเกียรติคุณของคุณนิพนธ์ หัสดี

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
7	อาชีพอิสระ ด้านการขาย “เครื่อง สำอาง” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน ความรู้สึที่ดี ต่ออาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้รับข้อมูล จากการ สัมภาษณ์ผู้ ประกอบการ อาชีพอิสระ ด้านการขาย โดยตรง	1. ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน และได้มอบ หมายให้ไปสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ ประกอบการอาชีพอิสระด้านการ ขาย “เครื่องสำอาง” และให้ตัว แทนนักเรียนของแต่ละกลุ่มออก มารายงานจากการไปสัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนเพื่อถามความรู้ สึกของนักเรียนจากการไป สัมภาษณ์การขายเครื่องสำอาง เพื่อประเมินความรู้สึกจากคำตอบ ของนักเรียน และการสังเกตของ ผู้วิจัย 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถามเพื่อนที่ออกมารายงานการ สัมภาษณ์ และช่วยกันสรุป	1. แบบ ฟอร์มการ สัมภาษณ์ อาชีพ
8	อาชีพอิสระ ด้านบริการ “ซ่อมแซม เสื้อผ้า” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน ความรู้สึที่ดี ต่ออาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้รับข้อมูล จากการ สัมภาษณ์ผู้ ประกอบการ อาชีพอิสระ	1. ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน และได้มอบ หมายให้ไปสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ ประกอบการอาชีพอิสระด้านการ บริการ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า” และให้ ตัวแทนนักเรียนของแต่ละกลุ่ม ออกมารายงานจากการไป สัมภาษณ์ 2. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนเพื่อถามความรู้ สึกของนักเรียนจากการไป	1. แบบ ฟอร์มการ สัมภาษณ์ อาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
		ด้านการขายโดยตรง	สัมภาษณ์การซ่อมแซมเสื้อผ้า เพื่อประเมินความรู้สึกรู้สึกจากคำ ตอบของนักเรียน และการ สังเกตของผู้วิจัย 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถามเพื่อนที่ออกมารายงานการ สัมภาษณ์ และช่วยกันสรุป	
9	อาชีพอิสระ ด้านบริการ “ซ่อมรองเท้า” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน ความรู้สึกรู้สึกที่ดี ต่ออาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้รับข้อมูล จากการ สัมภาษณ์ผู้ ประกอบการ อาชีพอิสระ ด้านการขาย โดยตรง	1 ผู้วิจัยได้แบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน และได้มอบ หมายให้ไปสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ ประกอบการอาชีพอิสระด้านการ บริการ “ซ่อมรองเท้า” โดยให้ตัว แทนนักเรียนของแต่ละกลุ่มออก มารายงานจากการไปสัมภาษณ์ 2 ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนเพื่อถามความรู้ สึกของนักเรียนจากการไป สัมภาษณ์อาชีพซ่อมรองเท้า เพื่อ ประเมินความรู้สึกรู้สึกจากคำตอบ ของนักเรียน และการสังเกตของ ผู้วิจัย 3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถามเพื่อนที่ออกมารายงานการ สัมภาษณ์ และช่วยกันสรุป	1. แบบ ฟอร์มการ สัมภาษณ์ อาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
10	การขาย อาหาร “ข้าว เป็ดย่าง” (2 ชั่วโมง)	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน แนวโน้มนิยมพฤ ติกรรมที่ดีต่อ อาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้รับประสบ การณ์ตรงจากผู้ ประกอบการ ขายอาหาร 3. เพื่อให้นักเรียน นำตัวอย่างที่ดี จากผู้ประกอบ การขายอาหาร มาเป็นแบบ อย่าง	1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปชมกิจการร้าน อาหาร “สุชินเป็ดย่าง” ถนน ประชากรราษฎร์บำเพ็ญ ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 2. เจ้าของร้านได้อธิบายแนะนำที่มา ประกอบอาชีพขายข้าวหน้าเป็ด 3. เจ้าของร้านสาธิต และอธิบายวิธี การขายข้าวหน้าเป็ด 4. เจ้าของร้านให้ตัวแทนนักเรียนฝึก การขาย และการเสิร์ฟอาหาร โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มๆ ละ 4 คน และให้นักเรียน สลับกันทำอาหาร และเสิร์ฟ 5. ผู้วิจัยสังเกตความสนใจ ความ กระตือรือร้นของนักเรียนในการ ฝึกปฏิบัติ 6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถามเจ้าของร้าน และให้นักเรียน สังเกตอาชีพโดยการจดบันทึก ภายหลัง และช่วยกันสรุป 7. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าว ขอบคุณเจ้าของร้านข้าวหน้าเป็ด	1. แบบ ฟอร์มการ สังเกต อาชีพ
11	การศึกษาดู งานตลาดนัด จตุจักร	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน แนวโน้มนิยมพฤ ติกรรมที่ดีต่อ อาชีพอิสระ	1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปศึกษาดูงานที่ ตลาดนัดจตุจักร โดยแบ่ง นักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน ให้นักเรียนทุกคนบันทึกการ สังเกตอาชีพอิสระที่สนใจ และ	1. แบบ บันทึกการ สังเกต

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
	(3 ชั่วโมง)	2. เพื่อให้นักเรียน มองหาแนว ทางการ ประกอบอาชีพ จากการสังเกต อาชีพอิสระที่ สนใจ	มีแนวโน้มที่จะนำมาประกอบ อาชีพ คนละ 1 อาชีพ 2. ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนมองเห็น รายได้ และความอิสระในการ บริหารเวลา เพราะสามารถใช้ เวลาวันเสาร์ อาทิตย์ ในการ ประกอบอาชีพได้ ที่ตลาดนัด จตุจักร 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกลับมาสรุปที่ โรงเรียน	
12	การประดิษฐ์ ของชำร่วย “เทียนลอย น้ำ” และ “บุหงา” (2 ชั่วโมง)	1. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติด้าน แนวโน้มพฤติ กรรมที่ดีต่อ อาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้แนวทางการ ประกอบอาชีพ อิสระจากผู้ ประกอบการ โดยตรง 3. เพื่อให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติ หลังจากชมการ สาธิตแล้ว	1. ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาสาธิตการ ประดิษฐ์ของชำร่วย การทำเทียน ลอยน้ำ และบุหงา 2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน ฝึกปฏิบัติการทำ เทียนลอยน้ำ และบุหงา หลังจาก ชมการสาธิตแล้ว 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถามวิทยากรถึงแนวทางการ ประกอบอาชีพประดิษฐ์ของ ชำร่วย ซึ่งเป็นอาชีพอิสระด้าน การผลิต และให้นักเรียนช่วยกัน สรุป 4. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าว ขอบคุณวิทยากร	1. อุปกรณ์ การทำ เทียนลอย น้ำ และ บุหงา

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
13	สู่อาชีพอิสระ “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ้” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียน มองเห็นแนว ทางการ ประกอบอาชีพ อิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน มีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพอิสระ	3. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านการ์ตูนเรื่อง “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ้” 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันอภิปราย ผลจากการอ่านการ์ตูน (ข้อที่ 1) 5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถาม 6. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม	1. การ์ตูน เรื่อง “ตุ๊กตา ของตุ๊กตุ้”
14	ศึกษาดูงาน “การเพาะถั่วงอก” (2 ชั่วโมง)	1. เพื่อให้นักเรียน ได้รับประสบ การตรงจากผู้ ประกอบอาชีพ อิสระ 2. เพื่อกระตุ้นให้ นักเรียนมีแนว โน้มพฤติกรรม ที่จะประกอบ อาชีพอิสระ	1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปศึกษาดูงาน โรงงานเพาะถั่วงอกของคุณเอี่ยม ขจรภาพงส์ เลขที่ 346 ซอย ประชาสันติ ถนนรัชดาภิเษก เขต ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 2. เจ้าของกิจการบรรยายการ ประกอบอาชีพเพาะถั่วงอก 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถาม และช่วยกันสรุป 4. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าว ขอบคุณเจ้าของกิจการ	1. แบบ ฟอร์มการ บันทึก
15	ศึกษาดูงาน” เสื้อผ้าสำเร็จ รูป” (2 ชั่วโมง)	1. เพื่อให้นักเรียน ได้รับประสบ การณ์ตรงจาก เจ้าของ ประกอบอาชีพ อิสระ 2. เพื่อกระตุ้นให้	1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปศึกษาดูงาน อาชีพอิสระด้านการผลิต “เสื้อผ้า สำเร็จรูป” ที่ซอยนาทอง เขตห้วย ขวาง กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงจาก ผู้ประกอบการ 2. เจ้าของกิจการบรรยายการ	1. แบบ ฟอร์ม บันทึก

ครั้งที่	หัวข้อ/เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ	อุปกรณ์
16	ปัจฉิมนิเทศ (50 นาที)	นักเรียนเกิด ความสนใจ และมีเจตคติที่ ดีต่ออาชีพ อิสระ 1. เพื่อให้นักเรียน แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น และแสดง ความคิดเห็น ความรู้สึก และ แนวโน้มพฤติ กรรมต่ออาชีพ อิสระ 2. เพื่อให้นักเรียน ได้สรุปหลัง จากการเข้าร่วม ทดลอง	ประกอบอาชีพผลิต เสื้อผ้าสำเร็จรูป 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซัก ถามเจ้าของกิจการ และช่วยกัน สรุป 4. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าว ขอบคุณเจ้าของกิจการ 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอด จนได้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และแนวโน้มพฤติ กรรมต่ออาชีพอิสระ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผล หลังจากการเข้าร่วมทดลองและผู้ วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดเจตคติ ต่ออาชีพอิสระชุดเดิม ภายหลัง การทดลอง (Post Test)	1. แบบวัด เจตคติต่อ อาชีพ อิสระ (ชุดเดิม)

โปรแกรมการแนะแนวอาชีพ

ครั้งที่ 1

เรื่อง การปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีให้นักเรียนได้คุ้นเคยซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการ และการดำเนินการทดลอง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศและสัมพันธ์ภาพที่ดี

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และสร้างสัมพันธ์ภาพโดยใช้กิจกรรม “คุกกี้คุกกี้” ในการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนในกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกฉลากให้นักเรียนคนละ 1 ใบ
 - 1.3 ผู้วิจัยบอกให้นักเรียนเปิดฉลากของตน แล้วหาคู่ตามฉลากที่เขียนไว้ เช่น ขนมหินคู่กับน้ำยา หรือ ไก่ย่างคู่กับส้มตำ เป็นต้น
 - 1.4 เมื่อนักเรียนจับคู่ได้ครบแล้ว ให้แต่ละคู่ถามคู่ของตนเองในหัวข้อดังนี้
 - ชื่อ-นามสกุล
 - ชื่อเล่น
 - อนาคตอยากประกอบอาชีพอะไร
 - 1.5 ให้นักเรียนแต่ละคนออกมาแนะนำคู่ตนเองตามหัวข้อที่ได้ซักถามไว้ให้ทุกคนทราบ

คนทราบ

- 1.6 นักเรียนแสดงความคิดเห็น และสรุปประโยชน์ของกิจกรรมนี้
2. ผู้วิจัยสังเกตความคุ้นเคยของนักเรียน พร้อมทั้งสรุปเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมาย วิธีการ กฎ และระเบียบในการเข้าทดลองครั้งนี้

4. ผู้วิจัยให้การบ้านนักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระด้านการขาย “เครื่องสำอาง” การขาย “เทพเพลง” และอาชีพอิสระด้านการบริการ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า” การบริการ “ซ่อมแซมรองเท้า” โดยให้นักเรียนจับฉลากสัมภาษณ์คนละ 2 ด้าน ดังนี้ ขายเครื่องสำอางกับซ่อมแซมเสื้อผ้า และขายเทพเพลงกับซ่อมรองเท้า รายงานการสัมภาษณ์ในครั้งที่ 5, 7, 8 และ 9 ครั้งละ 6 คน

5. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

6. ผู้วิจัยแจกตารางการแนะแนวอาชีพให้กับนักเรียนพร้อมทั้งนัดหมายครั้งต่อไป

ขั้นสรุป

การประชุมนี้เป็นหัวใจของการทดลอง เพราะจะทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นมีความเป็นกันเองระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนในกลุ่ม ตลอดจนได้ทราบวัตถุประสงค์รายละเอียดจากตารางการแนะแนวอาชีพ

อุปกรณ์

1. ฉลาก
2. ตารางการแนะแนวอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือ ความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 2

เรื่อง ความหมายและความสำคัญของอาชีพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความสำคัญของอาชีพอิสระ
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายความหมายของอาชีพอิสระ
2. ผู้วิจัยเกริ่นนำเรื่องความสำคัญของการประกอบอาชีพอิสระ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพอาชีพอิสระ และร่วมกันอภิปรายว่า รูปภาพใดเป็น

อาชีพอิสระ และภาพใดเป็นอาชีพรับจ้าง

4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและช่วยกันสรุป

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนอภิปรายสรุปอาชีพอิสระและความสำคัญของอาชีพอิสระ ตลอดจนเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง แล้วผู้วิจัยเสนอแนะเพิ่มเติม โดยให้นักเรียนเข้าใจชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง

อุปกรณ์

1. รูปภาพอาชีพอิสระและอาชีพรับจ้าง
2. กลอนคนว่างงาน

การประเมินผล

1. สังเกตความร่วมมือของนักเรียนในการทำกิจกรรม
2. สังเกตจากการอภิปรายกลุ่มของนักเรียน

กลอน “คนว่างงาน”

คนว่างงานสมัยนี้มีหลากหลาย
 เป็นปัญหาฉุกเฉินใหญ่ไม่เสื่อมคลาย
 คนว่างงานมีมากมายหลายประเภท
 เช่นเกียจคร้านงานใดๆ ไม่นิยม
 ที่เรียนจบวิชาการด้านต่างๆ
 รอคอยรัฐจัดงานให้ได้ทำกิน
 ยังนิยมงานราชการงานยิ่งใหญ่
 งานเอกชนก็อดคัดในปัจุบัน
 งานว่างคนมีมากมายหลายสาเหตุ
 อุตสาหกรรม – วิทยาการด้านเทคโนโลยี
 เศรษฐกิจวิชาการด้านต่างๆ
 ขาดทักษะที่สำคัญชำนาญการ
 อันสัมมาชีพนี้มีหลายอย่าง
 แม้ความรู้ทักษะจะน้อยไป
 งานเกษตรกรรมสัตว์พืชมีหลายอย่าง
 งานอิสระรายได้ดีมีมากมาย

งานว่างคนก็มีมากอยู่หลายหลาก
 เหมือนโรคภัยฉุกเฉินใหญ่ในสังคม
 อันสาเหตุมีนานาพาขึ้นชม
 ไม่ยอมแก้หลังผู้พาหน้าผู้คืน
 ยังแว้งคว้างอยู่ร่ำไปไม่จบสิ้น
 แทบตายดินต้องสอบแข่งขันแย่งงานกัน
 จึงพึงใจวิ่งไล่คว้าแทบอาสัญ
 อย่าเพื่อฝันหาง่ายได้ทันที
 เพราะประเทศเราทันสมัยในยุคนี้
 ล้วนยากที่คนจะถนัดสันตติงาน
 เขาไม่จ้างไม่นำพานำสงสาร
 ไม่เคยผ่านงานใดมาเศร้าใจ
 ล้วนเสริมสร้างอนาคตให้สดใส
 ถ้าฝึกฝนทรหดไม่อดตาย
 งานก่อสร้างและบริการงานค้าขาย
 อย่าปล่อยให้ใครเขาอ้างงานว่างคน

แหล่งที่มา : วารสารเนชั่น ปีที่ 21 ฉบับที่ 107

ครั้งที่ 3

เรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อเป็นแนวทางแห่งความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยทั่วไป มีความจำเป็นต่ออาชีพอิสระเพราะขึ้นกับลักษณะของอาชีพ

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนคิดอาชีพอิสระที่สนใจมาคนละ 1 อาชีพ
2. ให้นักเรียนคิดและบันทึกคุณลักษณะของตัวนักเรียนมาคนละ 1 ข้อ
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนรายงานผลและร่วมกันอภิปราย
4. ผู้วิจัยแจกเอกสารแนะแนวคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ ที่ควรมี ได้แก่

ความขยัน ความรับผิดชอบ ความอดทน ความซื่อสัตย์ ความคิดริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้น ความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าเสี่ยง รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น และมีมนุษยสัมพันธ์ จากนั้นผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมจากการรายงานผลของนักเรียน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยช่วยกันสรุปคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ และคุณลักษณะของนักเรียนคนละ 1 ข้อ เพื่อนำมาเชื่อมโยงกับอาชีพที่นักเรียนสนใจ แล้วผู้วิจัยเสนอแนะสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

1. เอกสารแนะแนวเรื่องคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
2. กระดาษบันทึก

การประเมินผล

สังเกตความสนใจของนักเรียน

ครั้งที่ 4

เรื่อง อาชีพอิสระด้านบริการ “เสริมสวย”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลการประกอบอาชีพเสริมสวยจากผู้ประกอบการโดยตรง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ และแนะนำวิทยากรให้นักเรียนทราบ ตลอดจนอธิบายถึงอาชีพอิสระด้านบริการ

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาบรรยาย และให้ข้อมูลอาชีพอิสระด้านบริการ “เสริมสวย” ตลอดจนกระตุ้นให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิทยากร และสรุปข้อมูลเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณวิทยากร

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่ออาชีพเสริมสวย ระดับใด โดยผู้วิจัยให้นักเรียนตระหนักว่าอาชีพเสริมสวยเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ และเป็นอาชีพที่มีเกียรติอาชีพหนึ่ง

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการบันทึก

การประเมินผล

สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 5

เรื่อง อาชีพอิสระด้านการขาย “เทพเพลง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระด้านการขายโดยตรง

ตรง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยได้อธิบายอาชีพอิสระด้านการขาย โดยทั่ว ๆ ไป และพูดถึงการตลาดเกี่ยวกับการขายเทพเพลงในปัจจุบัน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนจำนวน 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน รายงานการสัมภาษณ์อาชีพอิสระด้านการขาย “เทพเพลง” ซึ่งได้มอบหมายไว้ในครั้งที่ 1 โดยให้ตัวแทนนักเรียนของแต่ละกลุ่มออกมารายงานผลการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยสุ่มซักถามความคิดของนักเรียนจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขายเทพเพลง เพื่อประเมินความคิด จากคำถามของนักเรียนและการสังเกตของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ซักถามเพื่อนที่ออกมารายงานการสัมภาษณ์ และช่วยกันสรุป

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุป และแสดงความคิดเห็นจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพขายเทพเพลงว่า นักเรียนได้ความคิดที่ดีต่ออาชีพขายเทพเพลงด้านใด แล้วผู้วิจัยให้นักเรียนตระหนักว่า อาชีพขายเทพเพลงเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ และเป็นอาชีพที่มีเกียรติอาชีพหนึ่ง

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ

การประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ

1. ชื่อผู้สัมภาษณ์.....
2. อาชีพผู้ที่ให้สัมภาษณ์.....
3. ลักษณะของงานอาชีพ.....
.....
4. ประสบการณ์ การศึกษา หรือการอบรมก่อนประกอบอาชีพ.....
.....
5. แรงจูงใจในการประกอบอาชีพ.....
.....
6. การเลือกทำเลประกอบอาชีพ.....
.....
7. การเริ่มต้นประกอบอาชีพ.....
.....
8. เงินลงทุนครั้งแรกประมาณ.....บาท
9. รายได้เมื่อหักค่าใช้จ่ายแล้วประมาณ.....บาท
10. ความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ต่ออาชีพของตนเอง.....
.....
11. ความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์ต่ออาชีพที่ได้สัมภาษณ์.....
.....
12. ปัญหาและอุปสรรคที่พบ.....
แก้ไขโดยวิธี.....

ลงชื่อ.....ผู้สัมภาษณ์

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ครั้งที่ 6

เรื่อง อาชีพอิสระด้านการขาย “กล้วยปิ้ง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลการประกอบอาชีพอิสระด้านการขายจากผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพโดยตรง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยได้แนะนำประวัติโดยย่อของวิทยากร

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรอาชีพอิสระด้านการขาย “กล้วยปิ้ง” ซึ่งประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ คือ คุณนิพนธ์ หัสดี มาบรรยายและเล่าประสบการณ์การขายกล้วยปิ้ง ที่กรมส่งเสริมการส่งออก ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร ตลอดจนวิทยากรกระตุ้นให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระ

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูใบประกาศเกียรติคุณของคุณนิพนธ์ หัสดี
3. วิทยากรสุ่มนักเรียนเพื่อซักถามประเมินค่าความคิดของนักเรียนที่มีเจตคติต่ออาชีพอิสระ
4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิทยากร และช่วยกันสรุป
5. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบขอบคุณวิทยากร

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปแนวคิดจากวิทยากร เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้เป็นอย่างดี และผู้วิจัยได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับอาชีพการขายกล้วยปิ้งเพิ่มเติม

อุปกรณ์

ใบประกาศเกียรติคุณของคุณนิพนธ์ หัสดี

การประเมินผล

สังเกตความสนใจจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 7

เรื่อง อาชีพอิสระด้านการขาย “เครื่องสำอาง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระด้านการขายโดยตรง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยได้อธิบายอาชีพอิสระด้านการขายโดยทั่ว ๆ ไปและพูดถึงการตลาดเกี่ยวกับการขายเครื่องสำอางในปัจจุบัน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนจำนวน 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน รายงานการสัมภาษณ์อาชีพอิสระด้านการขาย “เครื่องสำอาง” ซึ่งได้มอบหมายในครั้งที่ 1 โดยให้ตัวแทนนักเรียนของแต่ละกลุ่มออกมารายงาน ผลการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยสุ่มซักถามความรู้สึกของนักเรียนจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขายเครื่องสำอาง เพื่อประเมินความรู้สึกจากคำตอบของนักเรียน และการสังเกตของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพื่อนที่ออกมารายงานการสัมภาษณ์ และช่วยกันสรุป

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปความรู้สึกจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการขายเครื่องสำอางค์ เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่า เป็นอาชีพที่มีเกียรติอาชีพหนึ่ง ผู้วิจัยสรุปและเสนอแนะด้านความรู้สึกต่ออาชีพขายเครื่องสำอางค์ เพิ่มเติม

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ

การประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

ครั้งที่ 8

เรื่อง อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระด้านบริการโดยตรง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยอธิบายอาชีพอิสระด้านบริการ โดยทั่ว ๆ ไปและพูดถึงการตลาดเกี่ยวกับการบริการซ่อมแซมเสื้อผ้าในปัจจุบัน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนจำนวน 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน รายงานการสัมภาษณ์อาชีพอิสระด้านการบริการ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า” ซึ่งได้มอบหมายในครั้งที่ 1 โดยให้ตัวแทนนักเรียนของแต่ละกลุ่มออกมารายงาน ผลการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยสุ่มซักถามความรู้สึของนักเรียนจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริการซ่อมแซมเสื้อผ้า เพื่อประเมินความรู้สึจากคำตอบของนักเรียน และการสังเกตของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพื่อนที่ออกมารายงานการสัมภาษณ์ และช่วยกันสรุป

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปความรู้สึจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพซ่อมแซมเสื้อผ้า เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่า เป็นอาชีพที่มีเกียรติอาชีพหนึ่ง ผู้วิจัยสรุปและเสนอแนะด้านความรู้สึต่ออาชีพการบริการซ่อมแซมเสื้อผ้าเพิ่มเติม

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ

การประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

ครั้งที่ 9

เรื่อง อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมแซมรองเท้า”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพอิสระด้านการขายโดยตรง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยได้อธิบายอาชีพอิสระด้านการขายโดยทั่ว ๆ ไปและพูดถึงการตลาดเกี่ยวกับการบริการซ่อมแซมรองเท้าในปัจจุบัน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้มอบหมายให้นักเรียนจำนวน 4 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน รายงานการสัมภาษณ์อาชีพอิสระด้านการบริการ “ซ่อมแซมรองเท้า” ซึ่งได้มอบหมายในครั้งที่ 1 โดยให้ตัวแทนนักเรียนของแต่ละกลุ่มออกมารายงาน ผลการสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยสุ่มซักถามความรู้สึคของนักเรียนจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการบริการซ่อมแซมรองเท้า เพื่อประเมินความรู้สึคจากคำตอบของนักเรียน และการสังเกตของผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเพื่อนที่ออกมารายงานการสัมภาษณ์ และช่วยกันสรุป

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปความรู้สึคจากการไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการอาชีพซ่อมแซมรองเท้า เพื่อให้นักเรียนตระหนักว่า อาชีพซ่อมรองเท้าเป็นอาชีพที่มีเกียรติอาชีพหนึ่ง ลงทุนน้อย และเป็นอาชีพที่น่าสนใจอาชีพหนึ่ง

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการสัมภาษณ์อาชีพ

การประเมินผล

สังเกตจากการตอบคำถามของนักเรียน

ครั้งที่ 10

เรื่อง การขายอาหาร “ข้าวเป็ดย่าง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านแนวโน้มนวัตกรรมที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้ประกอบการ
3. เพื่อให้นักเรียนนำตัวอย่างที่ดีจากผู้ประกอบการมาเป็นแบบอย่าง

เวลา 2 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยได้สนทนากับการขายอาหารทั่ว ๆ ไป และชี้แจงจุดมุ่งหมายการไปศึกษาการขายอาหารสถานที่ประกอบการ ตลอดจนการรักษาระเบียบวินัยของนักเรียน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปศึกษากิจการร้าน “สุชินเป็ดย่าง” ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร

2. เจ้าของร้านได้อธิบาย และแนะนำการเริ่มประกอบอาชีพขายข้าวหน้าเป็ด
3. เจ้าของร้านสาธิตและอธิบายประกอบการขายข้าวหน้าเป็ด
4. เจ้าของร้านให้ตัวแทนนักเรียนฝึกการขาย และการเสิร์ฟสลับกัน โดยแบ่ง

นักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน

5. ผู้วิจัยสังเกตความสนใจ ความกระตือรือร้นของนักเรียนในการฝึกปฏิบัติ
6. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเจ้าของร้าน และเปิดโอกาสให้นักเรียนสังเกต

อาชีพ โดยบันทึกภายหลัง และช่วยกันสรุป

7. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณเจ้าของร้าน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปการไปศึกษากิจการขายอาหาร “ข้าวเป็ดย่าง” เพื่อกระตุ้นแนวโน้มนวัตกรรม และนำข้อมูลที่ได้ศึกษาจากเจ้าของร้านเป็นแบบอย่างที่ดีได้ แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการสังเกต

การประเมินผล

สังเกตความกระตือรือร้นในการฝึกปฏิบัติงาน

ครั้งที่ 11

เรื่อง ศึกษาดูงาน “ตลาดนัดสวนจตุจักร”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านแนวโน้มพฤติกรรมที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นแนวทางการประกอบอาชีพจากการสังเกตอาชีพอิสระที่สนใจ

เวลา 3 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยได้ชี้แจงเกี่ยวกับการไปศึกษาดูงาน บอกวัตถุประสงค์ และกำหนดจุดต่าง ๆ บริเวณตลาดนัดจตุจักร และนัดหมายเวลาการศึกษาดูงาน

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปศึกษาดูงานที่ตลาดนัดจตุจักร โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน ให้นักเรียนทุกคนบันทึกการสังเกตอาชีพอิสระที่สนใจ และมีแนวโน้มที่จะนำมาประกอบอาชีพคนละ 1 อาชีพ
2. ผู้วิจัยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นรายได้ และความอิสระในการบริหารเวลา เพราะสามารถใช้เวลาว่างเสาร์ และวันอาทิตย์ในการประกอบอาชีพได้ที่ตลาดนัดจตุจักร
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนกลับมาสรุปที่โรงเรียนและส่งแบบบันทึกการสังเกต

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลจากการไปศึกษาดูงานที่ตลาดนัดจตุจักร เพื่อให้ นักเรียนมีวิสัยทัศน์ และแนวทางในการประกอบอาชีพอิสระ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

แบบบันทึกการสังเกต

การประเมินผล

1. คู่มือแบบฟอร์มการสังเกต
2. สังเกตการสรุป

แบบฟอร์มสังเกตอาชีพ

1. อาชีพที่สังเกต.....
2. สถานที่ตั้ง.....
.....
3. บุคลิกภาพของผู้ประกอบอาชีพ.....
.....
4. ผู้ช่วยงาน.....คน (ถ้ามี)
ช่วยในด้าน.....
5. วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้.....
.....
6. การตลาด การโฆษณา การหาลูกค้า.....
.....
7. ความพึงพอใจของลูกค้า.....
.....
8. ข้อดีของอาชีพนี้.....
.....
9. สิ่ง que คิดว่าควรปรับปรุงในอาชีพนี้.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(.....)

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

ครั้งที่ 12

เรื่อง การประดิษฐ์ของชำร่วย “เทียนลอยน้ำ และ บูหงา”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านแนวโน้มพฤติกรรมที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้แนวทางในการประกอบอาชีพอิสระจากผู้ประกอบการโดยตรง
3. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติหลังจากชมการสาธิตแล้ว

เวลา 2 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับอาชีพอิสระด้านการผลิต โดยเฉพาะการประดิษฐ์ของชำร่วย สามารถเพิ่มรายได้เป็นอย่างดี

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยได้เชิญวิทยากรมาสาธิตการประดิษฐ์ของชำร่วย วิธีการทำเทียนลอยน้ำ และ บูหงา

2. ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 6 คน ฝึกปฏิบัติการทำเทียนลอยน้ำ และบูหงา หลังจากชมการสาธิต

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามวิทยากรถึงแนวทางการประกอบอาชีพประดิษฐ์ของชำร่วยซึ่งเป็นอาชีพอิสระด้านการผลิต และช่วยกันสรุป

4. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณวิทยากร

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลจากการที่วิทยากรมาสาธิตการประดิษฐ์ของชำร่วย เพื่อเป็นแนวโน้มพฤติกรรมที่จะนำไปประกอบอาชีพ หรือประกอบเป็นอาชีพเสริมได้ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

อุปกรณ์การทำเทียนลอยน้ำ และบูหงา

การประเมินผล

1. สังเกตความสนใจขณะวิทยากรสาธิตการทำเทียนลอยน้ำ และบุหงา
2. สังเกตการฝึกปฏิบัติงาน

ครั้งที่ 13

เรื่อง สู่อาชีพอิสระจากการอ่านการ์ตูน “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมองเห็นแนวทางการประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการสู่อาชีพอิสระ โดยให้นักเรียนอ่านการ์ตูนเรื่อง “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋” สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านการ์ตูนเรื่อง “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋”
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันอภิปรายจากการอ่านการ์ตูน (ข้อที่ 1)
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
4. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนอาสาสมัครออกมาสรุปสู่อาชีพอิสระจากการอ่านการ์ตูน “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋” จำนวน 2 คน แล้วผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

การ์ตูนเรื่อง “ตุ๊กตาของตุ๊กตุ๋”

การประเมินผล

สังเกตจากการซักถามและการอภิปราย

หนังสือสำหรับเยาวชน
ในโครงการส่งเสริมเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระ

จัดทำโดย ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
ด้วยการสนับสนุนจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ)

เรื่อง

ตุ๊กตาของตุ๊ตตุ้

เรื่องและบท

พริระ ภูศิริวัฒน์กุล บังอร เอี่ยมรอด

ภาพปก

ทวีพร ทองคำใบ

ภาพประกอบ

กัญเกียรติ ญาติเสมอ

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

พอครูจูงมือมาถึงหน้าถนนก็ขายของเป็นลูกคนเฒ่า
ในวันนี้อาจารย์มาดละมด

ที่โรงเรียนนี้วันศุกร์

วันนี้ครูจะสอน
การนับตัวเลขหน้า

วันนี้จะเป็นเด็ก
ที่มีนิสัยและหัวใจ
ละละละละละ

นี่จะ
เป็นนัก

วันนี้ฉันกลับจากโรงเรียนเห็นเศษขนมปัง
ที่พ่อแม่ทิ้งให้เสียไว้จำนวนมาก

เอ นี่ถ้าเราเก็บเศษขนมปัง
มาปิ้งเป็นเตี๊ยมเหมือนที่ครู
สอนบ้าง น่าจะดี

เดี๋ยวเป็นรูปแปลกๆ
สวยๆ คงจะขายได้แน่

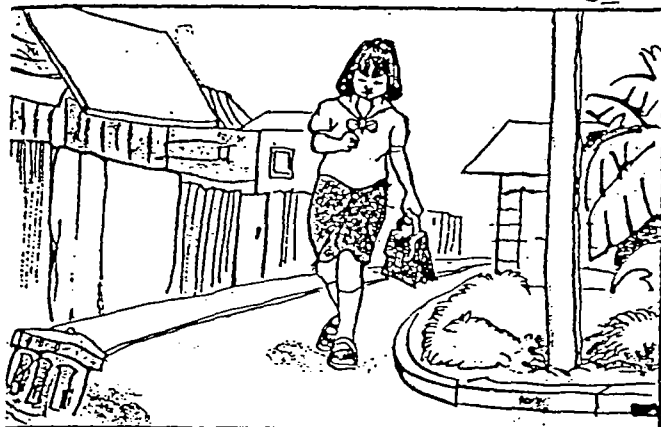
คุณสาวงามคิดไปปรึกษาครู

ดีจังเลย
เขจะมีฝีมือ

อยู่แล้วน่าจะขายได้ ครูจะพยายาม
ให้

หลังเลิกเรียนทุกวัน ช่วยใช้เวลากับครอบครัวมากขึ้น

ได้หลายวันแล้ว

แต่เรามีเงินมากที่สามรถหาขายได้ให้เก็บตัวเธอและน้องๆ
โดยไม่ต้องรบกวนพ่อแม่ ผู้ชายใจดีไว้ว่าจะมีเงินอีกคนจาก
เศษขนมปังที่ไปซื้อๆ จนเป็นอาชีพหลักในอนาคต

ครั้งที่ 14

เรื่อง ศึกษาดูงาน “การเพาะถั่วงอก”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้ประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีแนวโน้มพฤติกรรมที่จะประกอบอาชีพอิสระ

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงจุดประสงค์การไปศึกษาดูงานสถานที่ประกอบการ

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปศึกษาดูงานโรงงานเพาะถั่วงอกของคุณเอี่ยม ขจรณภาพงศ์ เลขที่ 346 ซอยประชาสันติ ถนนรัชดาภิเษก กรุงเทพมหานคร
2. เจ้าของกิจการบรรยายการประกอบอาชีพเพาะถั่วงอก
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและช่วยกันสรุป
4. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณเจ้าของกิจการ

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียน 1 คน สรุปผลจากการศึกษาดูงานโรงงานเพาะถั่วงอก สามารถนำประสบการณ์ที่ได้เป็นแนวทางการประกอบอาชีพได้ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติมโดยกระตุ้นแนวโน้มพฤติกรรม

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการบันทึก

การประเมินผล

สังเกตการซักถาม

ครั้งที่ 15

เรื่อง ศึกษาดูงานการผลิต “เสื้อผ้าสำเร็จรูป”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากผู้ประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ

เวลา 2 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยชี้แจงจุดมุ่งหมายการไปศึกษาดูงานสถานที่ประกอบการเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยพานักเรียนไปศึกษาดูงานอาชีพอิสระด้านการผลิต “เสื้อผ้าสำเร็จรูป” ที่ชอยนาทอง เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ตรงจากผู้ประกอบอาชีพ
2. เจ้าของกิจการบรรยายการประกอบอาชีพอิสระเสื้อผ้าสำเร็จรูป
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามเจ้าของกิจการและช่วยกันสรุป
4. ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณเจ้าของกิจการ

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้ตัวแทนนักเรียน 1 คน สรุปผลจากการศึกษาดูงานสถานที่ประกอบการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

อุปกรณ์

แบบฟอร์มการบันทึก

การประเมินผล

สังเกตความสนใจฟังและการซักถาม

ครั้งที่ 16

เรื่อง การปัจฉินิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแสดงความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มนวัตกรรมต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปหลังจากการเข้าร่วมทดลอง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

ขั้นนำ ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศสัมพันธภาพที่ดี และกลุ่มนักเรียนซักถามผลการแนะแนวอาชีพครั้งนี้

ขั้นดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนแสดงความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มนวัตกรรมต่ออาชีพอิสระ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุป หลังจากการเข้าร่วมทดลอง และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระจำนวน 30 ข้อ (ชุดเดิม) หลังจากการทดลอง (Post Test)

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคน ระดมความคิดเพื่อหาข้อสรุปผลจากการเข้าร่วมการทดลองในครั้งนี้ ซึ่งส่งผลถึงเจตคติทั้ง 3 ด้านได้แก่ ความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มนวัตกรรม ที่มีต่ออาชีพอิสระ จากนั้นผู้วิจัยสรุปและเสนอแนะเพิ่มเติม

อุปกรณ์

แบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ (ชุดเดิม)

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
2. การทำแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ (Post Test)

โปรแกรมการให้ข้อสนเทศอาชีพ

ครั้งที่	เวลา	เรื่อง
1.	15.10 – 16.00	ปฐมนิเทศ
2.	15.10 – 16.00	ความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระ
3.	15.10 – 16.00	คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
4.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระด้านบริการ “เสริมสวย”
5.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระด้านการขาย “เทพเพลง”
6.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระด้านการขาย “กล้วยปิ้ง”
7.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระด้านการขาย “เครื่องสำอางค์”
8.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า”
9.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมรองเท้า”
10.	15.10 – 16.00	การขายอาหาร “ข้าวเป็ดย่าง”
11.	15.10 – 16.00	งานอาชีพอิสระที่ตลาดนัดจตุจักร
12.	15.10 – 16.00	งานอาชีพอิสระด้านการผลิต “ประดิษฐ์ของชำร่วย”
13.	15.10 – 17.10	สู่อาชีพอิสระจากการจัดบอร์ด
14.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระ “การเพาะถั่วงอก”
15.	15.10 – 16.00	อาชีพอิสระด้านการผลิต “เสื้อผ้าสำเร็จรูป”
16.	15.10 – 16.00	ปัจฉิมนิเทศ

หมายเหตุ ใช้เวลาการทดลอง 50 นาที ยกเว้นครั้งที่ 13 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง

โปรแกรมการให้ข้อสังเกตอาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ / เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	อุปกรณ์
1.	ปฐมนิเทศ (50 นาที)	1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดี และให้นักเรียนได้คุ้นเคยซึ่งกันและกัน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการ และการดำเนินการทดลอง	1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และสร้างสัมพันธภาพ โดยใช้กิจกรรม “คู่รักคู่สว” ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียนในกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม 1.2 ผู้วิจัยแจกฉลากให้นักเรียนคนละ 1 ใบ 1.3 ให้นักเรียนเปิดฉลากของตนแล้วหาคู่ตามฉลากที่เขียนไว้ เช่น ขนมหินคู่กับน้ำยา หรือไก่อ่างคู่กับส้มตำ เป็นต้น 1.4 เมื่อนักเรียนจับคู่ได้ครบแล้วให้แต่ละคู่ถามคู่ของตนเอง ตามในหัวข้อดังนี้ เช่น - นามสกุล ชื่อเล่น และอนาคตอยากประกอบอาชีพอะไร 1.5 ให้แต่ละคู่ออกมาแนะนำซึ่งกันและกัน 1.6 นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 2. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการ และการดำเนินการทดลองในครั้งนี้	1. ฉลาก 2. ตารางให้ข้อสังเกตอาชีพ

ครั้งที่	หัวข้อ / เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	อุปกรณ์
2.	ความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระ (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนทราบความสำคัญของอาชีพอิสระ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง	เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 2. ผู้วิจัยแจกตารางการให้ข้อเสนอแนะอาชีพให้นักเรียน พร้อมทั้งนัดหมายครั้งต่อไป 1. ผู้วิจัยแจกเอกสาร ความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 3. ผู้วิจัยแจกเอกสารข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง 4. ผู้วิจัยถามนักเรียนเพื่อประเมินความเข้าใจ	1. เอกสารความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระ 2. เอกสารข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง
3.	คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนทราบคุณลักษณะของตนเอง	1. ผู้วิจัยแจกเอกสารคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ โดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนคิดและบันทึกคุณลักษณะของตนเอง เพื่อนำคุณลักษณะของตนมาเชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพอิสระ 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม	4. แผ่นพับคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ 5. แบบฟอร์มการบันทึก

ครั้งที่	หัวข้อ / เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	อุปกรณ์
4.	อาชีพอิสระ ด้านบริการ “เสริมสวย” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติ ด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพ อิสระด้านบริการ 2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูล การประกอบอาชีพเสริมสวย	1. ผู้วิจัยแจกเอกสารความ สำเร็จในอาชีพเสริมสวย ให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพ การประกอบอาชีพเสริมสวย 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นัก เรียนซักถาม	1. เอกสาร ความสำเร็จ ในอาชีพ เสริมสวย 2. รูปภาพ การประ กอบอาชีพ เสริมสวย
5.	อาชีพอิสระ ด้านการขาย “เทพเพลง” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติ ด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพ อิสระด้านการขาย 2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อ มูลการประกอบอาชีพขาย เทพเพลง	1. ผู้วิจัยแจกเอกสารการเลือก ทำเลการขายเทพเพลง และข้อ คิดการขายเทพเพลง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพ ร้านการประกอบอาชีพขาย เทพเพลง	1. เอกสาร การเลือก ทำเลการขาย เทพเพลง และข้อคิด การขายเทพ เพลง 2. รูปภาพ การประ กอบอาชีพ ขายเทพเพลง
6.	อาชีพอิสระ ด้านการขาย “กล้วยปิ้ง” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติ ด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพ อิสระด้านการขาย 2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อ มูลการขายกล้วยปิ้ง	1. ผู้วิจัยแจกบทความ กรณีตัว อย่างของคุณนิพนธ์ หัสดี ผู้ ประกอบการขายกล้วยปิ้ง ให้ นักเรียนอ่าน 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูใบประกาศ เกียรติคุณของคุณ นิพนธ์ หัสดี 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นัก เรียนซักถาม	1. บทความ กรณีตัวอย่าง คุณนิพนธ์ 2. ใบ ประกาศ เกียรติคุณ ของคุณ นิพนธ์

ครั้งที่	หัวข้อ / เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	อุปกรณ์
7.	อาชีพอิสระ ด้านการขาย “เครื่อง สำอางค์” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติ ด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพ อิสระด้านการขาย 2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูล อาชีพอิสระด้านการขาย เครื่องสำอางค์	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาข้อมูล การขายเครื่องสำอางค์ จาก แผ่นพับ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพ ร้านขายเครื่องสำอางค์ 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นัก เรียนซักถาม	1. แผ่นพับ ข้อมูลการ ขายเครื่อง สำอางค์ และบุคลิก ภาพของผู้ ประกอบ อาชีพขาย เครื่อง สำอางค์ 2. รูปภาพ การประกอบ อาชีพขาย เครื่อง สำอางค์
8.	อาชีพอิสระ ด้านบริการ “ซ่อมแซม เสื้อผ้า” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติ ด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพ อิสระด้านบริการ 2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูล อาชีพอิสระด้านการซ่อม แซมเสื้อผ้า	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษา เอกสารการประกอบอาชีพ ซ่อมแซมเสื้อผ้า 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพ การประกอบการซ่อมแซมเสื้อ ผ้า 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถาม	1. เอกสาร การประกอบ อาชีพซ่อม แซมเสื้อผ้า 2. รูปภาพการ ประกอบ อาชีพซ่อม แซมเสื้อผ้า
9.	อาชีพอิสระ ด้านบริการ	เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้าน ความรู้สึที่ดีต่ออาชีพอิสระ	1. ผู้วิจัยแจกเอกสารการ ประกอบอาชีพซ่อมรอง เท้า ให้นักเรียนศึกษาด้วย	เอกสาร ประกอบ การซ่อม

ครั้งที่	หัวข้อ / เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	อุปกรณ์
	“ซ่อมรอง- เท้า” (50 นาที)	2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูล ประกอบอาชีพซ่อมรองเท้า	ตนเอง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพผู้ ประกอบการซ่อมรองเท้า 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นัก เรียนซักถาม	1. รองเท้า 2. รูปภาพ ผู้ประกอบการ ซ่อม รองเท้า
10.	การขาย อาหาร “ข้าว เป็ดย่าง” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติ ด้านแนวโน้มพฤติกรรมที่ดี ต่ออาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูล การประกอบอาชีพขายอาหาร	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านบท ความ กรณีตัวอย่าง “กว่าจะ เป็นวันนี้ของผู้ประกอบการ ร้านสุจินเป็ดย่าง ถนนประชากรราษฎร์บำเพ็ญ ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถาม	1. บทความ กรณีตัว อย่างกว่าจะ เป็นวันนี้ ของผู้ ประ ประกอบการ ร้าน “สุจิน เป็ดย่าง”
11.	งานอาชีพ อิสระที่ตลาด นัดจตุจักร (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักอาชีพ อิสระมากขึ้น 2. เพื่อกระตุ้นแนวโน้มพฤติ กรรมการประกอบอาชีพ อิสระ	1. ผู้วิจัยแจกกลอนอาชีพอิสระ และตัวอย่างรายชื่ออาชีพอิสระ ที่ตลาดนัดจตุจักร ให้นักศึกษา พร้อมทั้งรูปภาพ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพ การประกอบอาชีพที่ตลาดนัด จตุจักร 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถาม	1. กลอน งานอาชีพ อิสระ 2. รูปภาพ การประ กอบอาชีพ ที่ตลาดนัด จตุจักร 3. ตัวอย่าง รายชื่อ อาชีพ อิสระที่ ตลาดนัด จตุจักร

ครั้งที่	หัวข้อ / เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	อุปกรณ์
12.	งานอาชีพ อิสระด้านการ ผลิตประดิษฐ์ ของชำร่วย (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้ จากการประดิษฐ์ของชำร่วย 2. เพื่อให้นักเรียนทราบ แนวทางการประกอบอาชีพ อิสระ	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาการ ทำเทียนลอยน้ำและบุหงา จาก แผ่นพับ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพ การทำเทียนลอยน้ำ และบุหงา 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่าน เรื่อง ย่อ เพราะว่าจนนะจะบอก ให้ จากชีวิตจริงของกฤษฎา ติยากุล 4. ผู้วิจัยเปิด โอกาสให้นักเรียน ซักถาม	1. แผ่นพับ การทำ เทียนลอย น้ำ และ บุหงา 1. รูปภาพ การทำ เทียนลอย น้ำและ บุหงา 2. เรื่องย่อ ของ กฤษฎา ติยากุล
13.	คู่มืออาชีพอิสระ จากการจัด บอร์ด (2 ชั่วโมง)	1. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูล การประกอบอาชีพอิสระ 3 ด้าน 2. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ ดีต่ออาชีพอิสระ	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดบอร์ด อาชีพอิสระ 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน บริการ ด้านการขาย และด้าน การผลิต 2. ผู้วิจัยควบคุมดูแลนักเรียน ขณะจัดบอร์ดอย่างใกล้ชิด 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นัก เรียนซักถาม	1. อุปกรณ์ การจัดบอร์ด 2. ข้อมูล อาชีพ อิสระทั้ง 3 ด้าน
14.	อาชีพอิสระ “การเพาะถั่วงอก” (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูล การเพาะถั่วงอก 2. เพื่อให้นักเรียนมีแนวโน้ม พฤติกรรมที่จะประกอบอาชีพอิสระ	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาการ เพาะถั่วงอกจากวีดีโอ 2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียน ซักถาม	วีดีโอการ เพาะ ถั่วงอก
15.	อาชีพอิสระ ด้านการผลิต	1. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูล เกี่ยวกับเสื้อผ้าสำเร็จรูป	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านกลอน “เสื้อผ้าสำเร็จรูป”	1. กลอน “เสื้อ

ครั้งที่	หัวข้อ / เวลา	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินงาน	อุปกรณ์
16.	“เสื้อผ้าสำเร็จรูป” (50 นาที)	2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ	2. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาเอกสารการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปด้วยตนเอง 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม	ผ้าสำเร็จรูป” 2. เอกสารเสื้อผ้าสำเร็จรูป
	ปัจฉิมนิเทศ (50 นาที)	1. เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแสดงความรู้สึกละและแนวโน้มพฤติกรรมต่ออาชีพอิสระ 2. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปผลหลังจากการเข้าร่วมทดลอง	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกัน และกัน ตลอดจนได้แสดง ความรู้สึกละและ แนวโน้มพฤติกรรมต่ออาชีพอิสระ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลหลังจากการเข้าร่วมทดลองและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดเจตคติชุดเดิมหลังจากการทดลอง (Post Test)	1. แบบวัดเจตคติ (ชุดเดิม)

โปรแกรมการให้ข้อสนเทศอาชีพ

ครั้งที่ 1

เรื่อง การปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีและให้นักเรียนได้คุ้นเคยซึ่งกันและกัน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการและการดำเนินการทดลอง

เวลา 50 นาที

วิธีการดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแนะนำตนเอง และสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน โดยใช้กิจกรรม “คู่รักคู่ส” ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม
 - 1.2 ผู้วิจัยแจกฉลากให้นักเรียนคนละ 1 ใบ
 - 1.3 ให้นักเรียนเปิดฉลากของตนแล้วหาคู่ตามฉลากที่เขียนไว้ เช่น ขนมหินคู่กับน้ำยา หรือไก่ย่างคู่กับส้มตำ เป็นต้น
 - 1.4 เมื่อนักเรียนจับคู่ได้ครบแล้วให้แต่ละคู่ถามคู่ของตนเอง ถามในหัวข้อดังนี้ ชื่อ นามสกุล ชื่อเล่น และอนาคตอยากประกอบอาชีพอะไร
 - 1.5 ให้แต่ละคู่ออกมาแนะนำคู่ของตนเอง
 - 1.6 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นจากกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียด วัตถุประสงค์ วิธีการและการดำเนินการทดลองในครั้งนี้
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
4. ผู้วิจัยแจกตารางการให้ข้อสนเทศอาชีพให้นักเรียนพร้อมทั้งนัดหมายครั้งต่อไป

อุปกรณ์

1. ฉลาก
2. ตารางการให้ข้อสนเทศอาชีพ

การประเมินผล

1. สังเกตจากความร่วมมือ ความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมของนักเรียน
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

ครั้งที่ 2

ความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายของอาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความสำคัญของอาชีพอิสระ
3. เพื่อให้นักเรียนทราบข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
3. ผู้วิจัยแจกเอกสารข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง
4. ผู้วิจัยถามนักเรียนเพื่อประเมินความเข้าใจ

อุปกรณ์

1. เอกสารความหมายและความสำคัญของอาชีพอิสระ
2. เอกสารข้อแตกต่างระหว่างอาชีพอิสระกับอาชีพรับจ้าง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 3

เรื่อง คุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนทราบคุณลักษณะของตนเอง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ โดยให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนคิดและบันทึกคุณลักษณะของตนเอง เพื่อนำคุณลักษณะของตนเองมาเชื่อมโยงกับการประกอบอาชีพอิสระ
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. แผ่นพับคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
2. กระดาษบันทึก

การประเมินผล

1. จากแนวความคิดการบันทึกของนักเรียน

ครั้งที่ 4

เรื่อง อาชีพอิสระด้านบริการ “เสริมสวย”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่ดีต่ออาชีพอิสระด้านบริการ
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลการประกอบอาชีพเสริมสวย

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารความสำเร็จในอาชีพเสริมสวยให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพการประกอบอาชีพเสริมสวย
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. เอกสารความสำเร็จ จากอาชีพเสริมสวย
2. รูปภาพการประกอบอาชีพเสริมสวย

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 5

เรื่อง อาชีพอิสระด้านการขาย “เทพเพลง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่มีต่ออาชีพอิสระด้านการขาย
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลการประกอบอาชีพขายเทพเพลง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารการเลือกทำเลการขายเทพเพลงและข้อคิดการขายเทพเพลง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพการประกอบอาชีพขายเทพเพลง เพื่อให้นักเรียนเกิดแนวความคิดการประกอบอาชีพ
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. เอกสารการเลือกทำเลการขายเทพเพลง และข้อคิดการขายเทพเพลง
2. รูปภาพการประกอบอาชีพขายเทพเพลง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 6

เรื่อง อาชีพอิสระด้านการขาย “กล้วยปิ้ง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความคิดที่มีต่ออาชีพอิสระด้านการขาย
2. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลการขายกล้วยปิ้ง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกบทความกรณีตัวอย่างของคุณนิพนธ์ หัสดี เจ้าของผู้ประกอบการขายกล้วยปิ้งที่กรมส่งเสริมการส่งออก
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูใบประกาศเกียรติคุณของคุณนิพนธ์ หัสดี
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. บทความกรณีตัวอย่างของคุณนิพนธ์ หัสดี
2. ใบประกาศเกียรติคุณของคุณนิพนธ์ หัสดี

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 7

เรื่อง อาชีพอิสระด้านการขาย “เครื่องสำอางค์”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพอิสระด้านการขาย
2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลอาชีพด้านการขาย “เครื่องสำอางค์”

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาข้อมูลการขายเครื่องสำอางค์ จากแผ่นพับ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพการประกอบอาชีพขายเครื่องสำอางค์
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. แผ่นพับข้อมูลการขายเครื่องสำอางค์และบุคลิกภาพของผู้ประกอบอาชีพขายเครื่องสำอางค์
2. รูปภาพการประกอบอาชีพขายเครื่องสำอางค์

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 8

เรื่อง อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมแซมเสื้อผ้า”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพอิสระด้านบริการ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลอาชีพอิสระการซ่อมแซมเสื้อผ้า

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาเอกสารการประกอบอาชีพซ่อมแซมเสื้อผ้า
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพการประกอบอาชีพซ่อมแซมเสื้อผ้า
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. เอกสารการประกอบอาชีพซ่อมแซมเสื้อผ้า
2. รูปภาพการประกอบอาชีพซ่อมแซมเสื้อผ้า

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 9

เรื่อง อาชีพอิสระด้านบริการ “ซ่อมรองเท้า”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านความรู้สึที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลการประกอบอาชีพซ่อมรองเท้า

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกเอกสารการประกอบอาชีพซ่อมรองเท้าให้นักเรียนศึกษาด้วยตัวเอง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพผู้ประกอบการซ่อมรองเท้า
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. เอกสารประกอบการซ่อมรองเท้า
2. รูปภาพผู้ประกอบการซ่อมรองเท้า

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 10

เรื่อง การขายอาหาร “ข้าวเป็ดย่าง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติด้านแนวโน้มพฤติกรรมที่ดีต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลการประกอบอาชีพการขายอาหาร “ข้าวเป็ดย่าง”

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านบทความกรณีตัวอย่าง “กว่าจะเป็นวันนี้” ของผู้ประกอบการร้าน สุธินเป็ดย่าง ถนนประชากรราษฎร์บำเพ็ญ ห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. บทความกรณีตัวอย่าง “กว่าจะเป็นวันนี้” ของผู้ประกอบการร้าน “สุธินเป็ดย่าง”

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 11

เรื่อง งานอาชีพอิสระที่ตลาดนัดจตุจักร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักอาชีพอิสระมากขึ้น
2. เพื่อกระตุ้นแนวโน้มพฤติกรรมประกอบอาชีพอิสระ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยแจกกลอนงานอาชีพอิสระ และตัวอย่างรายชื่ออาชีพอิสระที่ตลาดนัดจตุจักรให้นักเรียนศึกษา
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพการประกอบอาชีพที่ตลาดนัดจตุจักร
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. กลอนงานอาชีพอิสระ
2. รูปภาพการประกอบอาชีพที่ตลาดนัดจตุจักร
3. ตัวอย่างรายชื่ออาชีพอิสระที่ตลาดนัดจตุจักร

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการซักถามของนักเรียน

งานอาชีพอิสระ

อันว่างานคือวิถีชีวิต
 แม้จะเกียจ ไม่สนใจ ไม่นำพา
 สัมมาชีพในโลกนี้มีหลายอย่าง
 แม้จะเกียจจะขัดสนจนบรรลัย
 งานอิสระนั้นมีค่าถ้าวิเคราะห์
 เป็นงานเหมาะกับนิสัยใฝ่เสรี
 งานอิสระมีมากมายหลายชนิด
 ความถนัดถ้ามืดด้วยจะช่วยชู
 กิจนิสัยใฝ่รักงานด้านต่างๆ
 ต้องขยันหมั่นเพียรไม่ขาดตอน
 การตลาดต้องปราดเปรื่องเป็นเรื่องใหญ่
 การจัดการบริการ – โฆษณา
 อย่าหวังแต่คนอื่นช่วยจะมัวหมอด
 งานอิสระมีนานาจนฝ่าฟัน

ที่ลิขิตชีวิตนี้มีคุณค่า
 เขาเรียกว่าคนสิ้นคิดสิ้นจิตใจ
 ผู้ทุกทางอนาคตจะสดใส
 เป็นเรื่องใหญ่จึงพิจารณาอย่ารีรอ
 เขาว่าเหมาะกับคนไทยในยุคนี้
 เป็นศักดิ์ของชีวิตโปรดคิดดู
 ต้องมีจิตไม่ละวางอย่างนักสู้
 ให้พุ่งสู่ความก้าวหน้าสถาพร
 จะเสริมสร้างความสุขใจไม่เคียดร้อน
 ไม่ย่อหย่อนหรืออ่อนแอแม้ภัยมา
 ต้องเข้าใจต้องรู้สึกต้องศึกษา
 ด้านลูกค้าต้องเข้าใจใฝ่สัมพันธ์
 คงจะไปตลอดจนเอาชนะ
 เพื่อสร้างสรรค์อนาคตสดใสเอย

แหล่งที่มา : วารสารแนะแนว ปีที่ 21 ฉบับที่ 107

ครั้งที่ 12

เรื่อง งานอาชีพอิสระด้านการผลิตประดิษฐ์ของชำร่วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ความรู้จากการประดิษฐ์ของชำร่วย
2. เพื่อให้นักเรียนทราบแนวทางการประกอบอาชีพอิสระ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาการทำเทียนลอยน้ำและบุหงาจากแผ่นพับ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนดูรูปภาพการทำเทียนลอยน้ำและบุหงา
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านเรื่องย่อเพราะว่าจนจะบอกให้จากชีวิตจริงของกฤษฎา ตียากุล เพื่อเป็นตัวอย่างการประกอบอาชีพ
4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. แผ่นพับการทำเทียนลอยน้ำและบุหงา
2. รูปภาพการทำเทียนลอยน้ำและบุหงา
3. เรื่องย่อของกฤษฎา ตียากุล

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

รื้อย้อนเพราะว่าจนจะบอกให้ จากชีวิตจริงของ กฤษฎา ตียากุล

กฤษฎา ตียากุล เป็นคนกรุงเทพฯ โดยกำเนิด บิดาเป็นครู มารดารับราชการ เนื่องจากฐานะทางบ้านยากจน พ่อกับแม่จึงต้องหางานพิเศษทำ พ่อเลี้ยงสุนัขขาย ส่วนแม่ขายผ้าเงินผ่อน กฤษฎาเริ่มมองหาช่องทางในการหาเงิน ช่วยเหลือครอบครัวตั้งแต่อยู่ชั้นประถม โดยการซื้อของจากแถวบ้านมาขายต่อเพื่อนที่โรงเรียน ต่อมาเขาเริ่มเขียนภาพตุ๊กตาใส่ชุดสวยให้น้องสาวเอาไปขายให้เพื่อนๆ ที่โรงเรียน ด้วยใจรักตุ๊กตา ภาพเขียนของเขาสวยงามมากจึงขายหมดอย่างง่ายดาย ทำให้เขารู้สึกสนุกกับการขายของตั้งแต่นั้นมา เขาสามารถคิดหาวิธีการค้าขายได้ตลอดเวลาทั้งกับเพื่อนบ้านและกับเพื่อนที่โรงเรียน เขาขายของหลายอย่างทั้งเสื้อผ้า เครื่องประดับ เครื่องสำอาง ธุรกิจของเขาก้าวไปอย่างรวดเร็ว จนกระทั่งเขาสอบเข้าเรียนต่อที่คณะศึกษาศาสตร์ มศว.ประสานมิตร เขาได้พบรุ่นพี่ที่เป็นเจ้าของร้านค้าในศูนย์การค้าราชดำริ เขาจึงได้ร้านค้าสำหรับวางสินค้าที่เขาผลิตขึ้นมาโดยเฉพาะ เขาผลิตทั้งตุ๊กตา กำไล เข็มขัด สำหรับวัยรุ่น สินค้าของเขาขายดีมากมีเท่าไรก็หมด จากนั้นเขาก็เริ่มขยายตลาดโดยติดต่อวางสินค้าตามร้านอื่นที่กำลังเป็นที่นิยม โดยเขาใช้เวลาว่างจากการเรียนหนังสือ และในวันหยุดในการผลิตสินค้า หลังจากที่เขาเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยได้ 2 ปี เขาได้หุ้นกับเพื่อนเพื่อเปิดร้านขายเครื่องประดับและกระเป๋าวัยรุ่นที่ตลาดนัดสวนจตุจักร ในเดือนแรกกระเป๋าของเขาขายดีมาก แต่ในเดือนที่ 2 เขาต้องพบกับความผิดหวังสินค้าขายไม่ได้ ทุนเริ่มหมดกำไรไม่มีเหลือ เพื่อนและเขาหมดกำลังใจ ท้อถอยและในที่สุดเพื่อนก็ถอนตัว เขาตกลงใจจะเลิกกิจการแต่ครอบครัวไม่เห็นด้วยทุกคนให้กำลังใจและร่วมมือช่วยเขาในการผลิตสินค้า เขาจึงลุกขึ้นสู้ใหม่อีกครั้ง กิจการเริ่มเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ จนในที่สุดซื้อร้าน “ตุ้ย” จึงเป็นที่กล่าวขวัญในหมู่วัยรุ่น เมื่อเขาเรียนจบการศึกษาเขาเริ่มขยายตลาดการค้าออกไปต่างจังหวัด และเปิดกิจการในห้างสรรพสินค้าหลายแห่งในปี 2536 สินค้าของเขาได้รับรางวัลสินค้าเกียรติยศ และปี 2537 เขาได้รับรางวัลนักอุตสาหกรรมไทย

แหล่งที่มา : การ์ตูนสร้างสรรค์ชุด “ชีวิตต้องสู้” เล่ม 6
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ครั้งที่ 13

เรื่อง สุอาชีพอิสระจากการจัดบอร์ด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ข้อมูลการประกอบอาชีพอิสระ 3 ด้าน
2. เพื่อให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนจัดบอร์ดอาชีพอิสระ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริการ ด้านการขาย และด้านการผลิต
2. ผู้วิจัยควบคุมดูแลนักเรียนขณะจัดบอร์ดอย่างใกล้ชิด
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์การจัดบอร์ด
2. ข้อมูลอาชีพอิสระทั้ง 3 ด้าน

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 14

เรื่อง อาชีพอิสระ “การเพาะถั่วงอก”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูลการเพาะถั่วงอก
2. เพื่อให้นักเรียนมีแนวโน้มพฤติกรรมที่จะประกอบอาชีพอิสระ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาการเพาะถั่วงอกจากวิดีโอ
2. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. วิดีโอการเพาะถั่วงอก

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

ครั้งที่ 15

เรื่อง อาชีพอิสระด้านการผลิต “เสื้อผ้าสำเร็จรูป”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนได้ข้อมูลเกี่ยวกับเสื้อผ้าสำเร็จรูป
2. เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนอ่านกลอน “เสื้อผ้าสำเร็จรูป”
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนศึกษาเอกสารการผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูปด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม

อุปกรณ์

1. กลอน “เสื้อผ้าสำเร็จรูป”
2. เอกสารเสื้อผ้าสำเร็จรูป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการซักถามของนักเรียน

กลอนเสื่อผ้าสำเร็จรูป

คนทุกวันนี้ใส่เสื้อผ้านานาชนิด	แหล่งผลิตเสื้อผ้านี้มีหลากหลาย
แบบสำเร็จรูปสมัยนี้มีมากมาย	รู้จักขายได้เงินดีมีกำไร
อินเทอร์เน็ตวิธีขายมีหลายอย่าง	เช่นจัดวางขายในร้านหรือร้านใหญ่
ขายเงินผ่อนเป็นรายเดือนเพื่อนไว้ใจ	หรือเสาะหาลูกค้าใหม่ในหน่วยงาน
ผู้สนใจขายเสื้อผ้านี้	ต้องรู้วิธีขายหลายหลากด้าน
รู้จักคนรู้จักเฟรนด์ทันเหตุการณ์	รู้จักอ่านด้านต่างๆ อย่างมั่นใจ

แหล่งที่มา : วารสารเนาะแนว ปีที่ 21 ฉบับที่ 107

ครั้งที่ 16

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแสดงเจตคติด้านความคิด ความรู้สึก และ
แนวโน้มพฤติกรรมต่ออาชีพอิสระ
2. เพื่อให้นักเรียนได้สรุปผลหลังจากเข้าร่วมทดลอง

เวลา 50 นาที

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนได้แสดงความคิด
ความรู้สึก และแนวโน้มพฤติกรรมต่ออาชีพอิสระ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปผลหลังจากการเข้าร่วมทดลอง และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบวัดเจตคติชุดเดิมหลังจากการทดลอง (Post - test)

อุปกรณ์

1. แบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ

ภาคผนวก ก

ตาราง 5 แสดงคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการแนะแนวอาชีพ

คนที่	คะแนนรวมเจตคติ		ผลต่างของคะแนนรวมเจตคติ
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
1	66	116	50
2	70	120	50
3	68	118	50
4	73	131	58
5	65	127	62
6	58	126	68
7	69	119	50
8	72	108	36
9	68	132	64
10	60	133	73
11	64	120	56
12	64	116	52

ตาราง 6 แสดงคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนในกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการให้
ข้อเสนอแนะอาชีพ

คนที่	คะแนนรวมเจตคติ		ผลต่างของคะแนนรวมเจตคติ
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
1	60	80	20
2	59	82	23
3	68	79	11
4	65	88	23
5	64	74	10
6	59	62	3
7	69	75	6
8	70	72	2
9	68	80	12
10	63	69	6
11	60	72	12
12	62	75	13

ตาราง 7 แสดงความแตกต่างของคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระของนักเรียนระหว่างนักเรียนที่ได้รับการแนะแนวอาชีพกับนักเรียนที่ได้รับข้อเสนออาชีพ

คนที่	การแนะแนวอาชีพ	อันดับ	คนที่	การให้ข้อเสนออาชีพ	อันดับ
1	116	10	1	80	3
2	120	6	2	82	2
3	118	9	3	79	5
4	131	3	4	88	1
5	127	4	5	74	8
6	126	5	6	62	12
7	119	8	7	75	6
8	108	12	8	72	9
9	132	2	9	80	3
10	133	1	10	69	11
11	120	6	11	72	9
12	116	10	12	75	6

ตาราง 8 แสดงจำแนกรายข้อคะแนนรวมเจตคติต่ออาชีพอิสระ 3 ด้าน ของกลุ่มทดลองหลังการทดลอง

ด้านความคิด	คะแนน	ด้านความรู้สึก	คะแนน	ด้านแนวโน้มพฤติกรรม	คะแนน
1	44	1	47	1	47
2	48	2	49	2	49
3	50	3	43	3	51
4	44	4	46	4	47
5	48	5	52	5	49
6	47	6	50	6	48
7	48	7	47	7	50
8	45	8	53	8	50
9	55	9	50	9	53
10	48	10	55	10	53
$\overline{X}$	47.70	$\overline{X}$	49.20	$\overline{X}$	46.06

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกด้วยสถิติที (t-distribution) และค่าความเชื่อมั่นแบบวัดเจตคติต่ออาชีพอิสระ 3 ด้าน

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t	ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
1	4.04	0.735	1.88	0.797	9.89	16	3.80	0.764	1.71	0.751	9.66
2	3.68	0.627	1.79	0.833	8.99	17	3.84	0.850	1.58	0.717	10.02
3	3.56	0.583	1.63	0.711	10.44	18	3.52	0.770	1.67	0.702	8.79
4	3.84	0.624	1.83	0.761	10.11	19	3.48	0.872	1.92	0.881	6.24
5	3.68	0.900	1.75	0.794	7.95	20	3.56	0.870	1.67	0.761	8.09
6	4.08	0.702	1.88	0.741	10.69	21	3.56	0.768	1.54	0.779	9.13
7	3.64	0.638	1.83	0.761	9.02	22	3.56	0.712	1.58	0.654	10.11
8	3.76	0.779	1.79	0.833	8.55	23	3.56	0.917	1.75	0.737	7.60
9	3.64	0.815	1.75	0.676	8.85	24	3.60	0.764	1.79	0.779	8.20
10	3.76	0.831	1.88	0.900	7.62	25	3.36	1.075	1.46	0.588	7.63
11	3.92	0.572	1.71	0.751	11.63	26	3.36	0.757	1.58	0.717	8.42
12	3.60	0.816	1.79	0.833	7.67	27	3.20	1.080	1.67	0.702	5.87
13	3.44	0.917	1.79	0.799	6.77	28	3.08	0.812	1.71	0.624	6.61
14	3.48	1.085	1.58	0.584	7.58	29	3.32	0.900	1.79	0.721	6.54
15	3.88	0.881	1.46	0.588	11.26	30	3.04	1.020	1.88	0.680	4.69

* ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวนรรัตน์ ปลื้มสติ
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1009/45 ถนนสุขุมวิท 71 แขวงคลองตัน เขตวัฒนา กรุงเทพฯ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ ถนนประชาราษฎร์บำเพ็ญ เขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10320
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2528	ศิลปศาสตรบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
พ.ศ. 2544	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการแนะแนว) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร